

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ÖĞRETMENLERİN ÖRGÜTSEL AFFEDİCİLİK DÜZEYLERİ İLE
DUYGUSAL ZEKA DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİSİ

YÜKSEKLİSANS TEZİ

Esin TEKİN
1900000455

Anabilim Dalı: Eğitim Bilimleri
Programı: Eğitim Yönetimi ve Planlaması

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Demet ZAFER GÜNEŞ

Haziran 2021

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ÖĞRETMENLERİN ÖRGÜTSEL AFFEDİCİLİK DÜZEYLERİ İLE
DUYGUSAL ZEKA DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

YÜKSEKLİSANS TEZİ

Esin TEKİN
1900000455

Anabilim Dalı: Eğitim Bilimleri
Programı: Eğitim Yönetimi ve Planlaması

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Demet ZAFER GÜNEŞ
Tez Jüri Üyeleri: Doç. Dr. Sultan Bilge Keskinkılıç Kara
Dr. Öğretim Üyesi Nüket Afat

Haziran 2021

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Öğretmenlerin Örgütsel Affedicilik Düzeyleri ile Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki İlişki” isimli çalışmanın, T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi Tez Yazım Kılavuzu kurallarına, bilimsel etik ve değerlere uygun olarak şahsımca yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterildiğini ve bunlara atıf yapıldığını ifade eder ve bunu onurumla doğrularım.

Esin TEKİN

ÖNSÖZ

Toplumların yetiştirilmesinde eğitim kaynağı sağlayan kurumlar olan eğitim örgütlerinde gelecek için başarılı, sevgi ve saygı sahibi, sorumluluk bilinci gelişmiş, hoşgörülü, insani değerleri her şeyin üzerinde tutan nesiller yetiştirilmesinde öğretmenlerin çok büyük payı vardır. Öğretmenlerin örgütsel affediciliğe ve duygusal zekanın yetilerine sahip olmaları kişiler arası sağlıklı iletişim kurmalarına ve görevlerini başarıyla yapmalarına katkı sağlayabilir. Bu araştırma ile “Öğretmenlerin Örgütsel Affedicilik Düzeyleri İle Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki İlişki”nin belirlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca bu çalışmanın eğitim sistemine ve bilimsel çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Tez çalışmam süresince bana danışmanlık yapan hocam Dr.Öğr.Üyesi Demet ZAFER GÜNEŞ’e teşekkürlerimi sunarım.

Tüm eğitim hayatım boyunca ve yüksek lisans eğitimim süresince bilgi ve deneyimlerini esirgemeyen değerli hocalarıma saygı ve sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmam süresince bilgi ve deneyimlerini benden esirgemeyen değerli arkadaşım Cem TUNA’ya teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her döneminde hep yanımda olan, maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen aileme ve arkadaşlarıma sonsuz sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

Esin TEKİN

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	vii
TABLO LİSTESİ	viii
ÖZET	x
ABSTRACT	xi
BİRİNCİ BÖLÜM	1
1.GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Araştırmanın Varsayımları	6
1.5. Sınırlılıklar.....	6
1.6. Tanımlar	6
İKİNCİ BÖLÜM	7
2. ALANYAZIN TARAMASI	7
2.1. Örgütsel Affedicilik ve Duygusal Zekaya Genel Bakış	7
2.1.1. Pozitif Psikoloji.....	7
2.1.2. Affetme Kavramı ve Kökeni.....	8
2.1.3. Kendini Affetme	10
2.1.4. Affetme Süreci	12
2.1.5. Affediciliği Etkileyen Faktörler.....	14
2.1.6. Affedicilik Kuramları	16
2.1.7. Örgütsel Affedicilik ve Tanımı.....	18
2.1.8. Örgütsel Affedicilik ve Bağlılık	19
2.2. Duygu	20

2.3. Zeka	22
2.4. Duygusal Zekanın Ortaya Çıkışı	23
2.5. Duygusal Zekanın Kapsamı	27
2.6. Duygusal Zeka Modelleri	29
2.6.1. John D. Mayer& Peter Salovey Modeli.....	29
2.6.2. Bar-On'un Duygusal Zeka Modeli	30
2.6.3. Daniel Goleman'ın Duygusal Zeka Modeli.....	31
2.6.4. Robert K. Cooper ve Ayman Sawaf Modeli.....	32
2.7. Duygusal Zeka ve Bilişsel Zeka Arasındaki İlişki	32
2.8. İlgili Yayın ve Araştırmalar	33
2.8.1. Örgütsel Affedicilik ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	33
2.8.2. Örgütsel Affedicilik ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	35
2.8.3. Duygusal Zeka ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	36
2.8.4. Duygusal Zeka ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	38
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	40
YÖNTEM	40
3.1. Araştırmanın Modeli	40
3.2. Evren ve Örneklem.....	40
3.3. Veri Toplama Araçları.....	42
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu:	42
3.3.2. Örgütsel Affedicilik Ölçeği:	42
3.3.3.	43
3.4. Verilerin Analizi.....	44
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	47
BULGULAR	47
4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine Ait Bulgular	47
4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine Ait Bulgular	48
4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine Ait Bulgular	49
4.3.1. Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırmalar	49
4.3.2. Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırmalar	50
4.2.3. Medeni Durum Değişkenine Göre Karşılaştırmalar	51
4.3.4. Çocuk Sahibi Olma Değişkenine Göre Karşılaştırmalar	53
4.3.5. Kurum Türü Değişkenine Göre Karşılaştırmalar.....	54

4.3.6. Kurum Kademe Türüne Göre Karşılaştırmalar	55
4.3.7. Meslekteki Çalışma Süresi Değişkenine Göre Karşılaştırmalar.....	56
4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine Ait Bulgular	57
4.4.1. Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırmalar	57
4.4.2. Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırmalar	58
4.4.3. Medeni Durum Değişkenine Göre Karşılaştırmalar	59
4.4.4. Çocuk Sahibi Olma Değişkenine Göre Karşılaştırmalar	60
4.4.5. Kurum Türü Değişkenine Göre Karşılaştırmalar.....	61
4.4.6. Kurum Kademe Türüne Göre Karşılaştırmalar	62
4.4.7. Meslekteki Çalışma Süresi Değişkenine Göre Karşılaştırmalar.....	64
4.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine Ait Bulgular	65
4.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine Ait Bulgular	66
BEŞİNCİ BÖLÜM	68
TARTIŞMA VE DEĞERLENDİRME	68
5.1. Genel Değerlendirme ve Tartışma.....	68
5.1.1. Birinci Alt Problem.....	68
5.1.2. İkinci Alt Problem	68
5.1.3. Üçüncü Alt Problem	69
5.1.4. Dördüncü Alt Problem.....	71
5.1.5. Beşinci Alt Problem.....	74
5.1.6. Altıncı Alt Problem.....	75
5.2. Öneriler.....	76
KAYNAKÇA	78
EKLER.....	92
EK – A. Kişisel Bilgi Formu	92
EK – B. Örgütsel Affedicilik Ölçeği	93
EK – C. DUYGUSAL ZEKA ÖZELLİĞİ ÖLÇEĞİ (TEIQue-SF) KISA FORM	94
EK – D. ARAŞTIRMA VE ÖLÇEK İZİN YAZISI	95

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

N	: Evren sayısı
f	: Frekans
X	: Aritmetik ortalama
SS	: Standart sapma
Sd	: Serbestlik derecesi
%	: Yüzde
P	: Anlamlılık düzeyi
t	: t Testi
r	: Korelasyon
β	: Regresyon katsayısı (standardize beta)
ANOVA	: Varyans analizi
EQ	: Duygusal Zeka
DZÖÖ-KF	: Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği–Kısa Formu

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.1. Kendini Affetme Süreç Modeli Aşamaları	11
Tablo 3. 1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri	41
Tablo 3.2. Örgütsel Affedicilik ve Alt Boyutları İçin Elde Edilen Cronbach Alfa Katsayıları	43
Tablo 3.3. DZÖÖ-KF ve Alt Boyutları İçin Elde Edilen Cronbach Alfa Katsayıları	44
Tablo 3.4. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri	45
Tablo 4.1. Öğretmenlerin Örgütsel Affedicilik Ölçeği Puanlarının Betimsel İstatistik Değerleri.....	47
Tablo 4.2. Öğretmenlerin Duygusal Zeka Ölçeği Puanlarının Betimsel İstatistik Değerleri.....	48
Tablo 4.3. Örgütsel Affedicilik ve Alt Boyutlarının Yaş Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	49
Tablo 4.4. Örgütsel Affedicilik ve Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Grup t -Testi Sonuçları.....	51
Tablo 4.5. Örgütsel Affedicilik ve Alt Boyutlarının Medeni Durum Değişkenine Göre Bağımsız Grup t -Testi Sonuçları.....	52
Tablo 4.6. Örgütsel Affedicilik ve Alt Boyutlarının Çocuk Sahibi Olma Değişkenine Göre Bağımsız Grup t -Testi Sonuçları.....	53
Tablo 4.7. Örgütsel Affedicilik ve Alt Boyutlarının Kurum Türü Değişkenine Göre Bağımsız Grup t -Testi Sonuçları.....	54
Tablo 4.8. Örgütsel Affedicilik ve Alt Boyutlarının Kademe Türlerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	55
Tablo 4.9. Örgütsel Affedicilik ve Alt Boyutlarının Öğretmenlik Mesleğindeki Çalışma Süresine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	56
Tablo 4.10. Duygusal Zeka Ölçeği ve Alt Boyutlarının Yaş Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	57
Tablo 4.11. Duygusal Zeka Ölçeği ve Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Grup t -Testi Sonuçları.....	58
Tablo 4.12. Duygusal Zeka Ölçeği ve Alt Boyutlarının Medeni Durum Değişkenine Göre Bağımsız Grup t -Testi Sonuçları.....	59
Tablo 4.13. Duygusal Zeka Ölçeği ve Alt Boyutlarının Çocuk Sahibi Olma Değişkenine Göre Bağımsız Grup t -testi Sonuçları	60
Tablo 4.14. Duygusal Zeka Ölçeği ve Alt Boyutlarının Kurum Türü Değişkenine Göre Bağımsız Grup t -Testi Sonuçları.....	61
Tablo 4.15. Duygusal Zeka Ölçeği ve Alt Boyutlarının Kademe Türlerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	62

Tablo 4.16. Duygusal Zeka Ölçeği ve Alt Boyutlarının Öğretmenlik Mesleğindeki Çalışma Süresine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	64
Tablo 4.17. Örgütsel Affedicilik ve Alt Boyutlarının Duygusal Zeka Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Analizi Sonuçları	65
Tablo 4.18. Duygusal Zeka ve Alt Boyutlarının Örgütsel Affedicilik Üzerindeki Etkisi - Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	66



ÖZET

ÖĞRETMENLERİN ÖRGÜTSEL AFFEDİCİLİK DÜZEYLERİ İLE DUYGUSALZEKA DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Esin TEKİN

Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi ve Planlaması

Tez Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi Demet ZAFER GÜNEŞ

2021, xiv-101 sayfa

Bu çalışmanın amacı, öğretmenlerin örgütsel affedicilik düzeyleri ile duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Araştırmada genel tarama modellerinden betimsel nitelikte ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evreni İstanbul Bakırköy ilçesidir. Araştırmanın örneklemini, 2020-2021 öğretim yılında İstanbul ili Bakırköy ilçesine bağlı devlet ve özel okullarda görev yapan 124 kadın, 132 erkek olmak üzere toplam 256 öğretmen oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak örgütsel affedicilik ölçeği ve duygusal zeka özelliği ölçeği- kısa formu (DZÖÖ-KF) kullanılmıştır. Verilerin analizinde frekans, yüzde, ortalama, standart sapma, t - Testi, tek yönlü varyans analizi, korelasyon ve çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Öğretmenlerin örgütsel affedicilik düzeylerinin yaş, cinsiyet, çocuk sahibi olma, mesleki kıdem, medeni durum, okul türü ve kademesi değişkenlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir. Öğretmenlerin duygusal zeka düzeylerinin yaş, cinsiyet ve çocuk sahibi olma değişkenlerine göre farklılaşmadığı ancak bazı alt boyutlarındaki farkların ise anlamlı olduğu görülmüştür. Medeni durum, mesleki kıdem, okul türü ve kademesi değişkenlerine göre ise istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Öğretmenlerin örgütsel affedicilik düzeyleri ile duygusal zeka düzeyleri arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca duygusal zekanın, örgütsel affedicilik anlamlı bir yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Örgütsel Affedicilik, Duygusal Zeka, Öğretmen Davranışı

ABSTRACT

CORRELATIONS BETWEEN ORGANIZATIONAL FORGIVENESS LEVELS AND EMOTIONAL INTELLIGENCE LEVELS OF HIGH SCHOOL TEACHERS

Esin TEKİN

Master's Thesis, Educational Administration and Supervision

Asisst. Prof. Dr. Demet ZAFER GÜNEŞ

2021-Page: xiv-101

The aim of this study is to determine the relationship between teachers' organizational forgiveness levels and emotional intelligence levels. In this study descriptive correlational survey model was used. The population of the study is in Bakırköy district, İstanbul. The sample of the study includes 124 female and 132 male teachers with a total of 256 teachers working at state and private schools in Bakırköy, İstanbul in 2020-2021 academic year. As data collection tool organizational forgiveness scale and emotional intelligence feature scale-short form (DZÖÖ-KF) were used. Frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way analysis of variance (ANOVA), correlation and multiple linear regression analysis were used to analyze the data obtained from the study. The findings of the study revealed that teachers' organizational forgiveness was at a normal level, whereas their emotional level was high. According to age, gender, having children, professional seniority, marital status, school type and level variables statistically significant differences were found in teachers' organizational forgiveness levels. It was observed that the emotional intelligence levels of the teachers did not differ according to the variables of age, gender and having children, but the differences in some sub-dimensions were significant. Statistically significant differences were found according to marital status, professional seniority, and school type and level variables. Based on the result of the study, a statistically positive significant correlation was found between teachers' organizational forgiveness levels and emotional intelligence levels. Additionally, it was concluded that emotional intelligence is a significant predictor for organizational forgiveness.

Key words: Organizational Forgiveness, Emotional Intelligence (EQ), Teacher Behavior

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Pek çok kültür, din ve felsefi akım açısından da affetme, erdemli bir davranış olarak tanımlanmıştır. Çetinkaya ve Şener (2015)'e göre affetme, negatif duygularla pozitif duyguların yer değiştirmesidir. Kişinin kendisine yapılan kasıtlı suç eylemini gerçekleştirmiş kişiye karşı, kendine karşı ya da olaya karşı oluşan öfke, kin, kızgınlık duygusunu sonlandırıp yerine merhamet, sevgi, şefkat gibi olumlu hislere dönüştürdüğünde affetme meydana gelmektedir (Altan ve Çivitçi 2017).

21. Yüzyılda örgütlerde insan ilişkilerinin öneminin artması ile birlikte, çalışanların insani duygularının, ihtiyaçlarının önemsinmesinin gerekliliği anlaşılmıştır. Örgütlerde kişiler arası ilişkiler, örgüt başarısını ve motivasyonu artırma, örgüte bağlılık, aidiyet, güven ortamını oluşturma ve sürdürme açısından son derece önemli olduğu bilinmektedir. Örgütsel Affedicilik örgütün geleceği için bireylere pozitif bir bakış açısı kazandırır. İnsan ilişkilerinin iyi seviyede olmasında affetme, hoşgörü, paylaşımcılık, merhamet gibi duygularla ilgili olduğu bilinmektedir (Cameron ve Caza, 2002).

Affetme, mağdur olma durumu sonrasında kırılma, alınma, öç alma gibi negatif duygularla mücadele etme ve suçu işleyen kişiyle ilişkinin devam etmesinin sağlıklı yollarından biridir. Affedicilik, kinin hatalı davranışı gerçekleştiren kişiye karşı hoşgörüyle yaklaşp suçluya karşı olan öfke, kızgınlık duygusundan vazgeçmesini ifade eder (Asıcı ve Karaca, 2014: 491). Diğerlerini affetme süreci, duyguların farkına varma ve anlamlandırma, negatif hislerden uzaklaşma, suçlunun yerine kendini koyma ve onu anlama, suçluya karşı pozitif düşüncelere sahip olma, suçun yaşandığı durumla ilgili tekrarlayan düşüncelerin farkına varma, suçun yaşandığı durumla ilgili düşünceleri değiştirme, suçlunun niyetini ve özür dilemek gibi davranışlarını dikkate alma, affetmeyi bir alternatif olarak akıl etme, suçlu ile tekrardan sağlıklı ilişki geliştirmek için iletişime geçme ve onu affettiğini belli

edecek eylemlerde bulunma gibi aşamalardan meydana gelmektedir (Asıcı 2018: 25). Akademik literatürde gün geçtikçe daha sık karşılaşılan ‘affetme’ kavramı pek çok farklı kavramla ilişkilendirilmeye başlanmıştır. Bu araştırmada, affetme ile bağlantılı olduğu düşünülen bir değişken olan duygusal zekâ kavramı üzerinde durulmaktadır. Psikoloji temelli bir kavram olarak düşünüldüğünde affetmenin duygusal zeka süreçleriyle değerlendirilmesi araştırma probleminin temelini oluşturmaktadır.

Elde edilen bulgulara göre kişinin affetme davranışı arttıkça kendi ruh ve beden sağlığı olumlu yönde etkilenmekte, insan ilişkilerinin de sağlıklı bir şekilde yürütülmesinde son derece büyük öneme sahiptir. Diğer açıdan duygusal zekanın kişilerin duygularının anlaşılması, ifade edilmesi, değerlendirilmesi ve sorunlara çözüm üretmesi açısından belirleyici olduğu bilinmektedir. Bu bilgilerden yola çıkılarak kişilerin duygusal zekalarının yüksek olması ile affetme davranışı arasında önemli ilişki olduğu ifade edilebilir (Asıcı, 2018: 24). Bireyin sosyal bir varlık olarak sürekli etrafındaki insanlarla iletişim halinde olması kaçınılmazdır. Birey bu iletişimi sürdürürken kendisiyle ya da başkalarıyla çatışma yaşayabilir. Bu çatışmanın en aza indirilmesi ya da olumlu sonuçlanabilmesinde affetmenin rolü büyüktür.

Affetme davranışını sergileyen bireylerde hislerini tanıma, suçlunun yerine kendini koyabilme, suçluya karşı anlayış geliştirme davranışları görülür. Bu olumlu özelliklerin duygusal zekası yüksek bireylerde de görüldüğü düşünüldüğünde affedicilik ile duygusal zekanın pozitif yönde ilişkili olduğu düşünülmektedir. Eğitim veren örgütler olan okullardaki öğretmenlerin örgütsel affedicilik düzeyleri ile duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişkili ve öğretmenlerin duygusal zeka düzeylerinin örgütsel affedicilik düzeyleri üzerinde yordayıcı etkisini ortaya koymak amaçlanmıştır.

Affetme kavramı insanlık tarihi kadar eskidir. Hemen hemen tüm kutsal kitaplar affetme kavramına değindiği gibi mitolojik eserlerde de affetme kavramından sıkça bahsedilmiştir. Örgütsel affetme ise affetmenin köklü tarihiyle kıyaslandığında çok yeni bir olgu olarak literatürdeki yerini almıştır. Son dönemlerde çeşitli psikoloji dalları tarafından önemi arttığı görülmektedir. Örgütsel affedicilik üzerine birçok inceleme, çalışma, sosyal deney yapılmaya başlanmıştır. Özellikle çağımızda kurumsallaşmanın artmasıyla örgüt kimliği kazanan yapılarda verimliliğin

artmasında önemli görülen örgütsel affedicilik popülarlığını daha da arttırmıştır. Örgütsel verimlilik ve iş doyumunda kişilerarası uyumun son derece önemli olması aynı zamanda sadece sağlıklı ilişkilerle kurulacağı düşünüldüğünde örgütsel affedicilik daha da önemli hal almıştır (Şener ve Çetinkaya, 2015: 32-33).

Örgütsel Affetme, örgüt içindeki herhangi mağduriyet ya da haksızlığa karşı öfke, kin, kırgınlık, suçlama gibi davranışların yerine olumlu davranış geliştirme şeklinde tanımlanmaktadır (Cameron ve Caza, 2012). Örgütsel Affetme, örgütteki ilişkilerin daha iyi olmasına ve örgütte yaşanan negatif durumların ve hasar almış duyguların iyileşmesine olanak sağlar. Örgütsel affetmenin ön planda tutulduğu iş ortamlarında işlerin devamı ve verimlilik artmaktadır (Konan ve Nazlı, 2018:131). Örgütsel affetme örgütteki huzurun sağlanmasına, çatışmaların önüne geçilmesine, kişiler ile iletişimin iyi yönde ilerlemesine, iş performansının çoğalmasına olanak sağlamaktadır. Örgütsel affetme, örgütteki yabancılaşmayı, öç alma duygusunu yani barış ortamına olumsuz etkide bulunacak durumları azaltmaktadır (Şener ve Çetinkaya, 2015:33).

Yapılan araştırmalar örgütlerde huzur ortamının olmadığında moral ve motivasyonun düştüğünü, kalitenin azaldığını, iş performansının düştüğünü ve verimliliğin hasar aldığını göstermiştir. Örgütlerin bu karamsar durumlardan çıkarak umutla önüne bakabilmesi için örgüt içinde örgütsel affediciliğin ön planda tutulmasının fayda getireceğini göstermiştir (Cameron ve Caza, 2002).

Duygusalzeka düzeyi yüksek olan bireylerde kendi bedensel mesajlarının farkında olma ve kontrol edebilme, karşısındaki kişinin bedensel mesajlarını anlayabilme, başkalarının yerine kendini koyabilme, insanlarla olumlu ilişki geliştirebilme, başkalarının iyiliği için çabalayabilme, gelişime açık olma, negatif duygularla mücadele edebilme ve bu anlamda sürekliliği sağlayabilme davranışları görülmektedir (Baltaş, 2000: 66). Kişi bu özelliklere sahip olduğunda çalıştığı tüm yerlerde ruh sağlığını muhafaza ederek güçlü bir duruş sergileyebilir. Aynı zamanda bu özellikler kişinin yaptığı işten keyif almasını ve tatmin olmasını sağlayabilir (Goleman, 2000: 392).

Kişilerarası zekanın bir çeşidi olarak bilinen duygusal zeka, ‘kişinin kendisinin ve başkalarının duygularını izleme, duygular arasında ayırım yapma ve bu bilgiyi eylem ve düşüncelerine rehberlik edecek şekilde kullanma yeteneği’ olarak tanımlanmaktadır (Salovey ve Mayer, 1990:189 akt. Asıcı, 2018). Hislerinin gerçekçi bir şekilde farkında olan, hislerin kendisinde nasıl bir değişime sebep olduğunu anlayıp hislerini yönlendirebilen kişiler, problem yaşandığı durumlarda bile pozitif duygular oluşturabilmektedir. Yaşanan sorunlardan olumlu duygular sayesinde kolayca kurtulabilirler (Özer ve Deniz; 2014: 1245).

Eğitim örgütlerinde toplumun temel taşı olan bireyi yetiştiren öğretmenlerin iş ortamındaki çalışanlarla ilişkileri, yöneticileriyle ilişkileri ve genel anlamda okulda kendilerini nasıl hissettikleri önemlidir. Okul ortamında yaşanan haksızlık sonrası ortaya çıkan kin, intikam, kızgınlık gibi duygular yaşayan öğretmenlerin örgütsel affedicilik düzeyleri ve duyguları tanımada önemli olan duygusal zeka düzeylerine nasıl etkelediği konusu bir problem olarak görülmektedir. Yurt içinde ve yurtdışındaki araştırmalara bakıldığında öğretmenlerle ilgili hem örgütsel affedicilik hem de duygusal zeka arasındaki ilişkiyi inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu noktada çalışmanın temel amacı öğretmenlerin örgütsel affedicilik düzeyleri ile duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Bu araştırmada öğretmenlerin örgütsel affedicilik düzeyleriyle duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişkiye bakılarak duygusal zeka düzeylerinin öğretmenlerin affedicilik düzeyleri üzerindeki yordayıcı etkisini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmanın giriş bölümünde araştırmanın problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve araştırma ile ilgili tanımlara yer verilmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı devlet ve özel okullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel affedicilik görüşleri ile duygusal zeka düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemektir.

Araştırma Soruları

Bu araştırmayla aşağıdaki sorulara cevap bulmak amaçlanmıştır:

1. Öğretmenlerin örgütsel affedicilik düzeyleri nedir?
2. Öğretmenlerin duygusal zeka düzeyleri nedir?
3. Öğretmenlerin yaş, cinsiyet, medeni durum, ebeveynlik durumları, çalıştıkları kurum türü, kurum ve meslekteki çalışma süreleri gibi değişkenlerinin örgütsel affedicilik ve alt boyutlarına göre farklılık göstermekte midir?
4. Öğretmenlerin yaş, cinsiyet, medeni durum, ebeveynlik durumları, çalıştıkları kurum türü, kurum ve meslekteki çalışma süreleri değişkenleri duygusal zeka düzeyleri ve alt boyutlarına göre farklılık göstermekte midir?
5. Öğretmenlerin örgütsel affedicilik görüşleri ve duygusal zeka düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?
6. Öğretmenlerin duygusal zeka düzeyleri örgütsel affedicilik düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu çalışmada son zamanlarda önemi gittikçe artan ve araştırmacıların ilgisini çeken pozitif psikolojide yer alan örgütsel davranış kuramlarından biri olan örgütsel affedicilik konusu üzerinde çalışılarak duyguların da dikkate değer ölçüde önemsenmesi gerektiğine dikkat çekilmek istenmiştir. Örgütsel affedicilik ve duygusal zeka kavramları ile ilgili birtakım çalışmalar bulunmaktadır ancak alanyazında bu iki kavramın birlikte çalışıldığı çalışma bulunmamaktadır. Söz konusu kavramlarla ilgili eğitim kurumlarında öğretmenler ile yapılan çalışmaların olmaması önemli kabul edilen bir diğer etkidir. Bu nedenle bu çalışmanın ilgili alanyazına katkı sağlayacağı ve örgütlerin insani boyutları ile ilgili araştırmacılara fikir sunacağı düşünülmektedir.

Eğitim örgütlerinde çalışan öğretmenlerin duygularının büyük ölçüde önemsenmesi gerekmektedir. Öğretmenlerin iletişim halinde olduğu öğrenci, veli, meslektaş ve yöneticilerine karşı pozitif duygular beslemesi kin, nefret, öfke duygularından uzak ve affedici olduklarında eğitim örgütlerinin de daha sağlıklı ve verimli alanlar haline

geleceği düşünülmektedir. Bu bağlamda önemi gittikçe artan örgütsel affedicilik ile duygusal zeka ilişkisi birlikte incelenmiştir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

1. Öğretmenlerin Kişisel Bilgi Formu, Örgütsel Affedicilik Ölçeği ve Duygusal Zeka Kısa Ölçeğine verdikleri cevapların gerçeği yansıttığı varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma,

1. 2020-2021 öğretim yılı, İstanbul ili Bakırköy ilçesindeki ilk ve ortaokullar ve liselerde çalışan öğretmenlerin görüşleri ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Örgüt: Belli amaçlar doğrultusunda birlikte bulunan bireylerin iş birliği ve koordinasyon içerisinde ortak olan hedeflere ulaşmak için çaba sarf etmeleriyle oluşan gruplardır (Aytaç, 2004).

Affedicilik: Hatayı gerçekleştiren ya da suç işleyen kişiye karşı düşünsel, duygusal ve davranışsal bir çok özellikleri barındıran bir süreç olan affetme, duygusal bir dönüşümdür (Şener, 2019).

Örgütsel Affedicilik: Örgüt içindeki herhangi mağduriyet ya da haksızlığa karşı öfke, kin, kırgınlık, suçlama gibi davranışların yerine olumlu davranış geliştirme şeklinde tanımlanmaktadır (Cameron ve Caza, 2012).

Duygusal Zeka: Sosyal zekanın bir türü olarak görülen duygusal zeka, “kişinin kendisinin ve başkalarının duygularını izleme, duygular arasında ayırım yapma ve bu bilgiyi eylem ve düşüncelerine rehberlik edecek şekilde kullanma yeteneği” olarak tanımlanmaktadır (Salovey ve Mayer, 1990’dan akt. Asıcı 2018).

İKİNCİ BÖLÜM

2. ALANYAZIN TARAMASI

2.1. Örgütsel Affedicilik ve Duygusal Zekaya Genel Bakış

Araştırmanın bu bölümünde pozitif psikoloji bilimine, affedicilik kavramının tanımına, kökenine, affetme süreçlerine, affediciliği etkileyen faktörlere, affedicilik kuramlarına, örgütsel affedicilik kavramına, örgütsel affedicilik ve bağlılığa, zeka ve duygu kavramlarına, duygusal zekanın ortaya çıkışına, duygusal zeka modellerine, duygusal zeka ve bilişsel zeka arasındaki ilişkiye, örgütsel affedicilik ve duygusal zeka hakkında Türkiye’de ve ülke dışında yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

2.1.1. Pozitif Psikoloji

Pozitif psikoloji, yaşamını şuan ki durumdan daha iyi bir duruma getirmesine yardımcı olan, olumlu olan ile ilgilenen bilimsel bir alandır (akt. Demir ve Türk, 2020: 108; Peterson, 2000). Pozitif psikolojinin kurucusu olarak Martin Seligman kabul edilir. Seligman ilk olarak öğrenilmiş çaresizlik üzerine yaptığı çalışmalarla ismini duyurmuş ardından öğrenilmiş iyimserlik, kişisel yetenekler, mutluluk gibi alanlarda da çalışmaları devam etmektedir. Seligman (2002)’ e göre psikoloji sadece ruh hastalıklarının, güçsüz yönlerin ve ya hasarın tedavi edilmesi değil güçlü yönlerin ve yeteneklerin incelenmesidir. Psikolojinin alanı hastalık ya da sağlık dışında iş hayatı, eğitim hayatı, iletişim, sevgi gibi alanlardır (Demir ve Türk, 2020: 111).

21.yy öncesi dönemlere bakıldığında psikolojinin daha çok tedavi edilmesi gereken yanlarına odaklandığı bilinmekteydi. İnsanın güçlü olan yanlarını ve potansiyeli görmezden gelinmekteydi. Pozitif psikoloji ise insanın başarılarına ve geliştirilebilir olumlu yönlerine odaklanmaktadır. Hatta psikoloji ile ilgili çalışanların yaptıkları incelemelerin de olumsuzluklara yönelik olması insanlardaki potansiyellerin geri planda bırakılmasına sebep olmuştur. Örneğin yapılan incelemelerdeki istatistiksel

bilgiye bakıldığında ‘yanlış’ ve ‘tarafılık’ olumsuz anahtar sözcüklerinin 18.913 kez kayıt olduğunun ‘yetenekler’ ve ‘güçlü yanlar’ gibi pozitif sözcüklerin 7.423 kez kayıt olduğu görülmüştür. Buna göre, insanların negatif yönleri üzerinde durulurken pozitif yönleri ihmal edilmiştir. 21.yy.’a yaklaştıkça insan yaradılışından gelen potansiyellerin üzerinde durulmaya başlanmıştır. İnsan psikolojisinin sadece ruh hastalıklarından ibaret olmadığı mutlu bir yaşam için insanın genel iyi haline odaklanması gerektiği üzerine çalışmalar artmaya başlamıştır. Ruh sağlığı bakımından ‘olumlu’ olarak ifade edilebilecek insan sayısının ‘olumsuz’ olarak ifade edilebilecek insan sayısından fazla olduğu kabul edildiğinde pozitif psikolojinin daha çok insana yarar sağlayacağı, hayat kalitesini yükselteceği görülmektedir (Kararımak ve Siviş, 2018).

Pozitif psikoloji bireylerin yaşam kalitesini arttırmayı hedefleyen, bireylere pozitif bireysel özellikler, pozitif öznel deneyimler kazandıran, bireylerin kendilerini psikolojik olarak iyi hissetmedikleri zamanlarda bireyleri iyileştirmeye odaklanan bir bilimdir. Pozitif psikolojinin temel amacı bireyin veya hayatın olumsuz yönlerinden ziyade olumlu yönlerine odaklanmaktır (Seligman ve Csikszentmihalyi, 2000).

Pozitif psikoloji gerçekleri yok sayma ya da hayata pembe gözlüklerle bakmak demek değildir. Tam tersine insandaki olumlu yönleri geliştirip güçlü yönleri açığa çıkarmayı hedefler. İnsanların daha doygun, zenginleştirilmiş iyi bir yaşam sürmelerine odaklanır (Kararımak ve Siviş, 2018). Psikoloji biliminin bir terimi olan affetme kavramı, kişinin kendisini derinden yaralayan diğer kişiye karşı olan savaşımdan vazgeçip onu şartsız olarak kabul ettiği kişisel ve kişilerarası bir süreçtir (Asıcı, 2018: 25). Bu tanımdan da anlaşılabilirdiği üzere pozitif psikolojinin insandaki olumlu özellikleri araştırırken affetme kavramını ile iç içe olduğu görülmektedir.

2.1.2. Affetme Kavramı ve Kökeni

“Hiç kimse affettiği zaman olduğu kadar yükselemez.” Goethe (Erdem, 2012).

Affetme geçmişten günümüze değin din, felsefe, psikoloji sahalarında adı geçmekte olan bir kavramdır. Affetme kavramı ile ilgili ilk kez 1964 yılında çalışmalar yapılmış olup gerçek anlamda affetme üzerine çalışmalar 80'li yıllarda olmuştur. Aynı zamanda pozitif psikolojinin ön plana çıkmasıyla günümüzde affetme konusuna yönelim artmıştır (Şener & Çetinkaya, 2015).

Alanyazınına bakıldığında affetme ile ilgili tek bir tanım olmadığı görülmektedir. Bağışlama ile de aynı anlamda kullanılan affetme tanımları şöyledir. Freedman ve Enright (1996)'a göre affetme kişinin hatayı yapan kişiye karşı oluşan öfke, kızgınlık duygusundan vazgeçmesi ve yerine suçluya karşı olumlu duyguların yer almasıdır. McCullaugh, Worthington ve Rachal (1997)'a göre ise hata yapan kişiye karşı duyulan öç alma duygularının azalması ve anlaşılmaya dönük iyi düşünceler içerisine girmektir (Özgür ve Eldeleklioğlu, 2017: 100).

Macaskill (2005)'a göre affetme kişinin kendisini kıran kişiye yönelik zarar verme hislerinden kaçınarak o kişiye yönelik iyi düşünceler geliştirmeye başlaması olarak tanımlanmaktadır. Affetmenin ne olduğu kadar ne olmadığı üzerinde de durulmalıdır. Affetme mazur görme değildir. Mazur görme yanlış yapan kişinin davranışlarından dolayı suçlu görülmemesidir. Affetmede suçlu yine suçludur ancak suçluya karşı duygular yer değiştirmiştir. Affetme hoşgörü demek de değildir. Yapılan davranışı görmezden gelme de yine affetme yerine kullanılamayacak kavramlardır (Kaya, 2020). Affetme evrensel ahlak erdemlerinden biri olarak kabul edilir (Peterson ve Seligman, 2000). Dünyanın tüm büyük dini gelenekleri de - Budizm, Hristiyanlık, Hinduizm, İslam, Yahudilik - affetmeyi bir erdem olarak görmektedir (McCullough ve Worthington, 1999).

Affetme, iki ayrı yönüyle incelenmektedir. Birincisi, bireyin kendisine karşı yaptığı suçtan dolayı kendisini affetmesidir. Kişinin kendisini affetmesi çoğunlukla dini açıdan ele alınmaktadır. İnsanın tanrı tarafından bağışlanabilmesi için gerekli koşullar, belli başlı kriterler birçok dinde belirtilmiştir. İkincisi ise daha çok psikolojik ve felsefik açıdan incelenen kişinin başkalarının yaptığı suçtan dolayı başkasını affetmesidir. Başkasını affetme aynı zamanda ahlakla bağlantılı kabul edilmiştir. Genel anlamda iyiyi, güzeli, doğruyu aramak, etik değerlere uygun davranmak gerektiği düşünüldüğünde affetme, erdemli olmanın bir gereği kabul

edilmektedir. Affetme, kişinin haksızlığa uğradığı durumlarda karşı tarafa olumlu duyguya geçme olarak kabul edilmektedir (Alpay, 2009: 24).

Affetme olumsuz duyguların, etkilerin, davranışların yerini olumlu duyguların, saygının, vicdanın, empati ve hoşgörünün almasıdır (Enright ve Gassin, 1992). Affetme kişinin haksız yere bir kötülüğe maruz bırakılmasından sonra suçluya karşı öç alma, kin, nefret gibi duygular yerine olumlu duygular beslemesidir (Kara,2009: 224). Affetmeyi hatayı işleyene karşı kötü hislerin ve düşüncelerin azalması olarak tanımlayan Worthington (2006) kararsal ve duygusal olarak iki açıdan ele almıştır. Kararsal affetmede suçluya karşı düşünce değişir, uzaklaşma ve öç alma isteği azalır ve suçluya önceden davranıldığı şekliyle davranılmaya başlanır. Duygusal affetmede ise suçluya karşı kötü duygular yerini merhamet, iyi niyet ve sevgi gibi iyi duygulara bırakır (Özgür ve Eldeleklioğlu 2017: 101).

Affetmede hatayı bütünüyle hiç yaşanmamış kabul etmek yoktur. Ancak kini yok etmek ve intikamdan kaçınmak vardır. Öfkenin ve kızgınlığın azalması ve suçluya yönelik iyi hislere doğru bir yöneliş, istek vardır. Sonuç olarak kötü duygular ile iyi duygular yer değiştirir, kişide gelecekte daha güzel şeylerin olacağına inanç yani ümit ortaya çıkar. Affetmenin kısa süreliğine değil kişinin yaşam şekline ve diğerleriyle olan ilişkilerine yansıyan bir tarafı da vardır (Ayten, 2009: 113).

2.1.3. Kendini Affetme

Affetme dendiğinde genelde ilk olarak akla başkalarını affetme gelmektedir. Ancak kişinin kendisini affetmesi üzerinde çok fazla durulmamaktadır. Kendini affetme kişinin kendisinden özür dilemesi ya da yapılan yanlışın görmezden gelinmesi değildir. Kendini affetme tanımlarına bakıldığında fikir birliğine varılmış bir tanım yoktur. Enright'a göre kendini affetme “bireyin kabul ettiği objektif bir suç karşısında kendisine yönelik öfkesinin yerini vicdan, merhamet ve iyi niyetin almasıdır” (Enright, 1996: 115).

İnsanlar genel anlamda sadece başkalarının yaptığı hataları affetmekte zorlanmazlar. Kendilerine ait düşünce, karar, istek gibi durumlarda kendilerini affetmekte

zorlandıkları bilinmektedir. Kişinin kendisini affetmesi yıpratıcı bir süreç olabilir. Kişi kendisini affetmediğinde gerçekleri yokmuş gibi kabul edebilir, sorumluluktan kaçabilir, başkalarını suçlayabilir (Enright, 1996). Başkalarını affetmede olduğu gibi kişi kendini affettiğinde hem fiziksel hem ruhsal hem de sosyal açıdan pozitif yönde birçok etkisi olacaktır (Aydın, 2017:3).

Enright'ın meydana getirdiği 'Kendini Affetme Süreç Modeli' nin dört aşaması vardır. Birinci aşama 'keşfetme evresi' kişi yaşadığı üzüntü ya da kırılma durumunun farkına varır. İkinci aşama 'karar evresi' ne göre kişi kendisini bağışlamaya karar verir. Yaptığı hatadan dolayı kendisini sürekli yargılamasına ya da kınamasına son vererek bu davranışlardan uzak duracağına söz verir. Üçüncü aşama 'eylem evresi' kişinin kendisine yeni bir bakış açısı kazandığı evredir. Kendine daha şefkatli davranmaya başlar. Dördüncü aşama 'derinleştirme evresi'nde kişi kendini affettikten sonraki hayatı farklılaşmaya başlar (Enright, 1996: 118).

Tablo 2.1. Kendini Affetme Süreç Modeli Aşamaları

Keşfetme Evresi
1.İnkâr etme. Kişinin diğerlerine ya da kendine yaptığı şeyin kötü olmadığını düşünmesi
2.Suçluluk ve pişmanlık. Kişinin kendine ya da başkalarına karşı hata yaptığını kabullenmesi ile birlikte kendine yönelik öfke duygusu
3.Utanç. Kişinin, başkalarının kendisini ayıplayacağına yönelik hissettiği duygu
4.Yük. Kişinin hissettiği olumsuz duygularla birlikte enerjisinin tükenmesi
5.Bilişsel tekrar. Kişinin olayı zihninde tekrar etmesi, olayı tekrar düşünmesi
6.Kendisi ile diğer bireyin karşılaştırılması. Birey, eğer birini incitmişse; kendisinin daha şanslı olma durumuyla, diğer kişinin daha az şanslı olma durumunu karşılaştırmaktadır. Kişi kendini incitmişse benliğinin önceki ve sonraki halini karşılaştırması
7.Bireyin, hata yapılan kişinin onun yaptıklarından dolayı sürekli ve olumsuz olarak kendi eylemleriyle değişebileceğini fark etmesi
8.Bireyin ben kimim duygusunun değişmesi.

Karar Evresi

9. Fikir değişimi. Kişinin süreci değiştirmesi gerektiğini düşünmesi
10. Kendini affetme konusunda isteklilik. Kendini affetme nedir?
11. Kendini affetmede kararlılık. Kişi kendine kızma ve kendini aşağılama durumundan vazgeçmeye karar verir.

Eylem Evresi

12. Kendine yönelik yeniden çerçeve oluşturma. Kişinin kendini içinde bulunduğu bağlama koyması, hangi baskıların altında olduğunu, geçmiş tepkilerini görmesi
13. Etkili kişisel farkındalık. Kişinin; acısının, kendi yaptıklarının bir sonucu olduğunun farkında olması
14. Merhamet. Kişinin hatalı davranışlarına rağmen kendini sevmeye istekli olması
15. Acıyı kabul etme. Kişinin hatalı davranışın acısını kabul etmesi.

Derinleştirme Evresi

16. Kişinin incinme durumuna anlam bulması
17. Geçmişte başkalarını affettiğini veya başkaları tarafından affedildiğini fark etmesi
18. Kişinin yalnız olmadığını fark etmesi. Sosyal destek vardır ve başkasının da kendisini affetmesi gerekmektedir
19. Yeni bir amacın olması. Kişi bundan sonraki yaşamını farklılaştırabilir
20. Vazgeçme. Pişmanlık, öfke gibi olumsuz duygular sonrası oluşur.

Not: Bu tablo Enright ve İnsan Gelişimi Çalışma Grubu'nun (1996) Counseling Within the Forgiveness Triad: On Forgiving, Receiving Forgiveness, and Self Forgiveness (s. 124-125) makalesinden alınmıştır.

2.1.4. Affetme Süreci

Tüm bireyler hayatında en az bir kez kendini ya da etrafından bir kişiyi affetme ya da affetmeme durumuyla karşılaşabilmiştir. Affetmenin hem kişisel hem de kişiler arası durumlardan etkilendiği düşünüldüğünde affetme süreçlerini analiz etmek faydalı olacaktır.

Affetme kişinin bir takım aşamalardan geçerek meydana gelen bir süreçtir. Affetme kişinin kendisine ve diğerlerine karşı sürdürdüğü olumlu duygu durumudur. Kişi affederek durumunu kabullendiği, kendini ve diğerlerini olduğu gibi benimsediği

söylenbilir. Rogers' a (1961)göre 'koşulsuz sevgi' kendini gerçekleştirme halinde oluşabilir. 'Koşulsuz sevgi' ile 'affetme' arasında yakın bir bağ vardır. Bu açıdan bakıldığında kişi affederek kendini gerçekleştirmeye yöneldiği söylenebilir (Şener & Çetinkaya, 2015: 28).

Enright ve Human Development Study Group (1991) affetme sürecinde bireyde his, biliş ve eylemler bağlantı halindedir ve dört aşamada meydana gelir. Birinci aşama 'keşfetme' de kurban mağduriyet hissiyle intikam, kızgınlık yaşar. İkinci aşama 'karar' basamağında kişi durumu sorgular, kendisine yapılan suçun ne anlama geldiğini düşünür ve affetmenin ne yarar sağlayacağını öğrenmeye çalışır. Üçüncü aşama 'çalışma' basamağında kurban suçluyu anlamaya çalışır. Ona karşı olumlu duygular hisseder. Dördüncü ve son aşama 'derinleşme' basamağında kişi suçluya karşı geliştirdiği yeni bakış açısıyla bilinçli olarak kendisini olumsuz etkileyecek kötü duygu ve düşüncelerden uzaklaşır. Yeni ve güzel amaçlar koyar (akt. Bugay ve Demir 2011, Enright ve Human Development StudyGroup, 1991).

Smedes 'yolculuk' benzetmesiyle affetmeyi dört durağı olan bir yolculuğa benzetmiştir. Birinci durak geri çekilmektir. Herhangi bir kişi ya da durumla ilgili haksızlığa uğrayan kişi eski ilişkisini gerçekleştiremez ve uzaklaşır. İkinci durak affetmedir. Kişi suçluya karşı negatif duygularından vazgeçer. Suçludan öğ alma düşüncesini terk eder. Üçüncü durak ise uzlaşmadır. Suçlu ile mağdur arasındaki ilişki eskisi gibi olmaya başlar. Dördüncü durak ise ümittir. Affeden kişi geçmişte yaşanan kötü durumu zihninde sürekli tekrarlamaktan kurtulur. Affetmeyi devam ettirmek için iyi hal kazanır (Ayten, 2009: 115).

Affetme olgusu ile ilgili olarak Worthington tarafından affetme sürecinin aşamalarının baş harflerinden oluşan 'REACH ' isimli affetme süreci modeli üzerinde çalışmıştır (Kara, 2009: 227).

'REACH' Affetme Süreci Modeli

a. Acıyı geri çağırma	Recall the hurt
b. Size acı veren kişi ile empati kurma	Empathize with the one who hurt you
c. Affetmenin bir tür kendinden ödün verme olarak düşünülmesi	Altruistic gift of forgiveness Commitment to forgive
d. Affetmeyi yerine getirmek	Hold on to the forgiveness
e. Affetmeyi bırakmamak	

Bu modelde affedicinin sağlıklı bir şekilde affetme sonucuna ulaşabilmesi için affetme süreci aşamalandırılmıştır. Birinci aşamada, mağdur haksızlığa uğradığı durumu düşünmeyi ertelediğinde kişiye daha çok üzüntü vereceğinden yaşanan anı tekrar hayal etmesi istenir. İkinci aşamada mağdur, hatayı yapan kişinin hatayı neden yapmış olabileceğini düşünmesi istenir. Empati kurulmasının affetmeye yardımcı olacağı düşünülmektedir. Üçüncü olarak yaşanan bu olayın gerçekleşmesinde bir neden olabileceği düşünmesi istenir ve yeni bir bakış kazanması sağlanır. Dördüncü olarak kişinin affettiğine dair söz vermesi istenir. Beşinci aşamada ise affetmeyi sürdürmesi, kendine acımayı bırakarak sağlıklı bir ruh haline geçmesi beklenir (Kara, 2009: 227).

2.1.5. Affediciliği Etkileyen Faktörler

Alanyazına bakıldığında suçlunun bilinçli bir şekilde işlediği suçun ardından affetme davranışının oluşması için bazı etkenler vardır. Bunlar hatayı yapanın af dilemesi, hatayı yapan ile mağdurum empati kurması, ilişkiye bağlanma ve hatanın şiddetidir (Taysi, 2007).

2.1.5.1. Özür

Özür, insanların yaptığı yanlışları izah etme şeklidir. Uzmanlara göre özür, iki şekilde oluşur. Birincisi hatanın düzeyi çok azsa ve mağdur hatada art niyet ve kasıt görmüyorsa özür kendiliğinden ortaya çıkmış olur. Sözel olarak özür dilenmesi yeterli görülür. Yaşantımızın çoğu döneminde bu durum gerçekleşir. İkincisi ise hatanın düzeyi fazlaysa ve bu hatanın altında art niyet varsa özrün kabul edilme

ihhtimali dūřūktūr. Bir de ōzrūn samimiyeti de net deęilse affedicilik imkansıza yakındır (Taysi, 2007: 50).

2.1.5.2. Empati

Empati, genel anlamda bir kiřinin karřısındaki kiřinin dūřūncelerini ve duygularını algılaması, irdelemesi ve anlayabilmesidir. Bu açıdan empati becerisi, bireyin karřısındaki kiřiyi objektif olarak anlayıp o kiřiymiş gibi dūřūnūp karřıdaki kiřiyi yansıtmaması demektir (Kuzgun, 2006:108). İnsan ilişkilerinde empatinin rolū çok büyüktür. İliřkilerde empatinin iyi sonuçlar ortaya çıkardığı dūřūnūldüğünde affetme için de empatik hareket etme önemlidir. Hatayı yapan kiřinin durumunu, hatayı yapma sebebini anlamaya çalışmak affetmeyi kolaylařtırmaktadır. Hatta uzmanlar danışanlarını affetmeye yönlendirmek için suçluyla ilgili daha fazla bilgiye ulaşması için yönlendirmektedirler. Empati becerisi gelişmemiş, narsist ve antisosyal kiřilerde affetme için önemli olan empati kuramadıklarından affetmenin zor olduęu bilinmektedir (Taysi, 2007: 50).

2.1.5.3. İlişkiye Bağlanma

Anne- çocuk ilişkisiyle başlayan bağlanma erişkinlikte de birçok bağlanma şekilleriyle devam etmektedir. Bağlanma stillerinin affetme üzerinde önemli etkileri olduğu bilinmektedir. Örneğin güvenli bağlanma stiline sahip kişiler diğer insanlarla güvene dayalı olumlu duygular geliştirirler. Bu olumlu duygular yaşanan olay sonrası affetmeyi kolaylaştırmaktadır (Sezer ve Murat, 2020:1327). Suçlu ile kurban arasındaki ilişki bağlı ve kaliteli olduğunda suçlunun affedilme olanağının daha çok artacağı iki gerekçeye dayandırılmaktadır. İlki samimi ilişkilerde hata yapan taraf daha fazla af dileyen taraf olarak görülür. Diğeri ise kurbanın suçlu ile olan yakınlığı onun hatasını anlama ve empati kurmasını kolaylaştırdığından affetme de daha fazla olacaktır (Taysi, 2007: 51).

2.1.5.4. Suçun şiddeti

Suçlunun işlediği suçun miktarı ve yarattığı zarar fazlaştıktıkça affetme azalır (Hall ve Fincham, 2008). Bununla beraber yaşanan zararı sürekli dūřūnmek olayın tazeliğini koruyacağından üzüntü devam edecek ve affetme zorlaşacaktır (Kara, 2009: 225).

Kişinin hatanın büyüklüğünü nasıl algıladığı da önemlidir. Kurban hatanın şiddetini fazla algılıyorsa affetme ihtimali düşecektir. Bugay ve Demir'in (2011) araştırma sonuçlarına bakıldığında suçun şiddeti, suçu yapan kişi, suçun nelere sebep olduğu, suçu işleyen kişinin niyeti ile affetme arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Suçun şiddeti, suçun yarattığı sonuçlar, suçu işleyen kişiye verilen önem arttıkça affedicilik düşmekte suçlunun niyeti ve özür dilemesine göre ise affedicilik artmaktadır (Bugay ve Demir, 2011: 9).

2.1.6. Affedicilik Kuramları

Geçmişten günümüze affetme üzerine yapılan çalışmalar giderek artmaktadır. Affetmeyi açıklamak için çeşitli modeller ortaya konulmuştur. Her modelin kendi iç dinamiği farklı olsa da benzer yanları da vardır. Örneğin tüm kuramların ortak paydası affetmenin kişinin fiziksel ve ruhsal sağlığına katkı sağladığıdır (Bugay ve Demir, 2012: 93).

2.1.6.1. Enright Affetme Süreç Modeli

Robert Enright ve İnsan Gelişimi Çalışma Grubu (1991, 1994) gelişimsel psikoloji ile ilgili Wisconsin Üniversitesi'nde son zamanlarda affetme ile ilgili incelemeler yapmışlardır. Enright ve lisans üstü öğrencileri affetme ile ilgili Kohlberg'in ahlaki gelişim kuramına benzeyen ancak birçok farklılık barındıran model geliştirmiştir. Affetmeyi açığa çıkaran her evre bir önceki evrenin daha ileri boyutu olduğu için bu modeli süreç modeli olarak tanımlamıştır (Çoklar, 2014). Affetmek için çok farklı yol ve yöntemlerin olması affetmenin değişmeyen temel bir anlamıdır ve psikoloji, psikiyatri, felsefe, teoloji ve hatta edebiyat alanlarında affetme, affedilme ile ilgili çok sayıda araştırmadan sonra Enright ve diğerleri (1991), insanların affetme sürecini açıklayabilmek için bu modeli geliştirmiştir (akt. Karduz, 2019: 45 ; Freedman, Enright ve Knutson, 2005).

Affetme süreç modelinde affetme iki türde olur. Kendini affetme ve diğerlerini affetme. İki affetme türünde de süreç aynı dört aşamada gerçekleşir. Bunlar keşfetme, karar, çalışma ve derinleşmedir. Keşfetme aşamasında birey yaşamış olduğu durumun ve hatanın kendisi ve diğer kişiler için ne ifade ettiği ve bu hatanın

bireyin yaşamında ne derece önemli olduğu ile ilgili farkındalık geliştirmektedir. İkinci evre olan karar aşamasında birey kendini affetmenin ne ifade ettiğini ve işe yarayıp yaramadığını anlamaya çalışmaktadır. Çalışma aşamasında, bilişsel olarak kendini affetmeye karar veren birey hatanın sorumluluğunu kabullenerek kendine olumlu ve farklı bir bakış geliştirir. Son aşama derinleşmedir. Bu evrede kazanılan yeni ve olumlu bakış açısıyla olumsuz duygular yerine bilinçli olarak olumlu duygular konulur (Karduz, 2019: 50).

2.1.6.2. Worthington Affetme Modeli

Worthington'a (2005) göre de üç tür affetme bulunmaktadır:

a) Affetmeye Karar Verme Modeli; kabahatli kişiye karşı kişisel kırgınlıkları affetme, öfke ve dargınlık duygularından ve düşüncelerinden kurtulmaya karar vermeyi gerektirir. Bilişsel Affetme, ilişkilerin yapıcı ve uzlaşmacı olmasında daha etkindir. Affetmeye karar verme, bir kişinin hata yapan kişiye karşı davranış kalıbını değiştirmeye (dolayısıyla motivasyonda bir değişiklik) niyet etmesidir (akt. Karduz, 2019: 48 ; Worthington, 2003).

b) Duygusal Affetme Modeli; Negatif duyguların yerini merhamet, duygudaşlık (sempati) ve empati gibi pozitif duyguların almasıdır. Araştırmalar duygusal affetmenin sağlığa daha faydalı bir durum olduğunu gösterir. Bu affetme modeli stres kaynaklı tepkilerimizi azaltır ve stresin kalp damar rahatsızlığı riskini arttırdığı ve bağışıklık sisteminin zayıflamasına yol açtığı görülmüştür. Duygusal Affetme aynı zamanda zararı çok olan olayı tekrar tekrar düşünme (ruminasyon) hatasından bizi alıkoyar (Karduz, 2019: 50).

c) Kişilerarası affetme süreci;; hatalı olan kişinin yabancı olup olmaması veya devam eden bir ilişki olup olmaması durumunda, affetme ya hatalı kişi ile mağdur arasında ya da üçüncü bir tarafın desteği (örneğin danışman, arkadaş) ile sağlanır (Karduz, 2019: 51).

2.1.6.3. Rye's Affetme Modeli

Rye ve Pargament (2002), affetme kavramını açıklamak için dini kavramlar ve terminoloji kullanarak, dini ve dinsel olmayan affetme müdahalelerin etkililiği arasındaki farkları incelemiştir. Yapılan çalışmalar da deney grubunun, kontrol grubuna kıyasla affetme eğilimi daha fazla yükselmiştir. Rye ve meslektaşları (2004) ilk müdahalesini 9 saat ila 12 saat arasında genişletmiş ve boşanmış bireylerle olan etkinliğini araştırmışlardır. Deney grubundaki katılımcıların eski eşlerine karşı, kontrol grubundaki katılımcılara göre daha fazla affetme eğiliminde oldukları belirlenmiştir. Rye'in modelinin ayırıcı unsurları arasında şunlar bulunmaktadır: (a) Dini olarak özel grupları araştırmak, (b) Başarısız ilişkilere odaklanmak ve (c) Kendini affetmek için çalışmaktır. Rye ve Pargament'in (2002), müdahale modeli büyük umut vaat etmektedir. Rye'in modeli rahatlama, gevşeme odaklı ve diğer müdahale programlarından ortalama olarak daha uzun sürelidir (Karduz, 2019: 51).

2.1.7. Örgütsel Affedicilik ve Tanımı

Olumlu duygularla olumsuz duyguların yer değiştirmesi şeklinde tanımlanan affetme, değişik din, psikoloji, kültür, felsefe çevrelerince ahlaki bir erdem olarak kabul edilmiştir. Bununla beraber örgütsel boyutta affetme, inceleme alanı olarak yaygınlaşması çok eskilere gitmemektedir. Pozitif psikolojinin çağımızda günden güne popülerleşmesi ile beraber affetmenin incelenme oranı da artmıştır. Affetmenin daha çok ruhsal, duygusal, kişisel bir süreç olduğu bilinmektedir. Örgütsel affedicilik ise daha çok mantıksaldır. Çünkü duygusallıktan ziyade kararsal düzeyde affetmenin örgüt iklimine iyi yönde katkıları olacaktır (Şener ve Çetinkaya, 2015: 32-33).

Eğitim örgütlerinde affetme ise adı yeni duyulan bir alandır. Literatür incelendiğinde affetmenin işletme, psikoloji gibi alanlarda yoğunlaştığı eğitim alanında son yıllarda konu olduğu anlaşılmaktadır (Konan & Nazlı, 2018: 129). Toplumun dinamiğinin oluşmasında son derece büyük önem taşıyan eğitim kurumlarında örgütsel affedicilik üzerinde durulması bir gereklilik olarak bilinmektedir (Özdoğan, 2019). Affediciliğin gerçekleşmesinde etkili olan olumlu duyguların yarattığı sonuçlar örgütsel affediciliğin gerçekleşmesiyle okul iklimi için de birçok olumlu sonuç ortaya çıkacaktır (akt. Kahveci 2018 vd.; Fehr ve Gelfand, 2012).

Yapılan araştırmalar gösteriyor ki örgütsel affediciliğin örgüt iklimine, örgüt  yeleri arasındaki güvene, iş tatminine, yakın ilişkiler kurulmasına birçok katkısının olacağı bilinmektedir (şener ve  etinkaya, 2015: 32-33). İnsanların bir gününün üçte birini iş yerinde geçirdikleri d ş n ld Ğ nde kurumlardaki iş arkadaşları ya da yöneticiler kişilerin ailelerinden sonra en sık karşılaştıkları sosyal çevreleridir (akt. Tatarlar ve  angarlı, 2017; Jackson ve Suomi, 2004).

Örgütsel affedicilik, örgüt içerisinde yaşanan haksız ve yanlış bir durum karşısında acıların, öfkenin, suçlamaların toplu bir şekilde terk edilmesi ve örgütte bunun yerine olumlu duygu, düşünce ve bakış a ıların konulması kabiliyeti olarak tanımlanabilir (Cameron ve Caze, 2002). Örgütte sorunların çözülerek barış sağlanabilmesi için çalışanların arasında affetmeyi içeren uzlaşmaya yönlendirilmiş bir anlayışın örgüt kültürüne yerleştirilmesi yararlı olacaktır. Örgütte  alışanlar arasında herhangi bir çatışma olduğunda yöneticiler, kişiler arasında    alma gibi kötü duygular gelişmeden müdahale etmelidir (Konan ve Nazlı, 2018: 130). Yönetici olumlu iklim ortamını ve affetme kültürünü oluşturma sorumluluğundadır. Affetme sadık ve iyi bir örgütsel vatandaşlık oluşturur (şener ve  etinkaya, 2015: 32-33).

Yapılan  alışmalar affetme davranışının örgüt üyesine ve bu sayede örgüte karşı büyük fayda sağladığı kanıtlanmıştır. Affetme davranışının bedensel ve ruhsal açıdan iyi oluş üzerinde etkileri olduğu, kişiler arası uyum ve duygusal denge sağladığı, hayat kalitesini ve öz saygıyı artırdığı, sağlık sorunlarının iyileşmesine katkı sağladığı kanıtlanmıştır. Aynı zamanda affetmenin örgütlerde motivasyon, iş doyumunu, verimliliği arttırdığı; karamsarlık, endişe, kötü ruh hali gibi olumsuz duyguları azalttığı görülmüştür. Bu sayede affetme ile örgütteki kişiler güvene dayalı, insancıl bir ortam yaratmaktadırlar (Akın vd., 2012: 82).

2.1.8. Örgütsel Affedicilik ve Bağlılık

Tarihten günümüze affedicilik, ahlak, etik, adalet konuları çerçevesinde değerlendirilmiş yani kişisel ve kişiler arası ilişkiler düzeyinde ele alınmıştır. Günümüze gelindiğinde örgütlerde verimlilik, iş tatmini, güven ortamı, motivasyon gibi olguların  ne çıkmasıyla birlikte örgütsel affediciliğin önemi artmıştır. (akt. Kahveci vd. 2018; Konstam, Marx, Schurer, Lombardo ve Harrington, 2002).

Örgütsel affedicilik, örgüt ahlakına ters düşen, haksız davranış sergileyen kişilere karşı intikam almak, kin duymak ya da onları uzaklaştırmak yerine bu kişileri kazanmaya yönelik olumlu davranışlar gösterme durumudur (Kepenekçi, 2004: 255). Örgütsel affedicilik kültürünün var olduğu kurumlarda çalışanlara bakıldığında kişilerin yaptığı herhangi bir haksızlığa karşı daha fazla hoşgörü gösterir ve kişi hata yapmaktan çekinmeyeceği için performansı artar. Kişi hata yaptığında sonuçlarının düzeltilebilir olduğuna inanır ve böylece motivasyon sağlanır. Ardından da örgütsel başarı gelir (Cameron ve Caza, 2002). Örgütteki üyelerin bağışlayıcı tavırlar göstermesi, hata yapmaktan korkmamalarını sağlar. Bu da başarıyı beraberinde getirir. Affedicilik düzeyi fazla olan kişilerin çalıştıkları kurumlara bağlılıklarının daha fazla olacağı beklenmektedir. Bağlılık düzeyi yüksek kişiler örgütlerinin gelişimi için daha çok emek verecek ve kendilerinden beklenenin en iyisini yerine getirmeye gayret edecektir. Kişisel ya da örgütsel şekilde çalışanların yapılan haksızlığı affedebilme düzeyleri ile örgütlerine karşı var olan bağlılıkla arasında yakından ilişki olduğu söylenebilir (Kahveci vd., 2018).

Affetme ortamının fazla olduğu örgütlerde çalışanların risk alma durumlarının fazla olacağına, daha verimli, daha üretken ve geçmişin izlerine takılıp kalmayan çalışanların varlığıyla örgütlerde gelişmenin sağlanacağına dikkat çekilmektedir (Kepenekçi ve Nayir, 2015: 923). Bulgular gösteriyor ki affetme yetisinin örgüt çalışanına ve böylece örgüte büyük katkısı olduğu bilinmektedir. Affetmenin psikolojik ve fiziksel açıdan katkılarının olduğu, psikososyal dengeyi sağladığı, hayattan doyum almayı ve öz değeri artırdığı, daha sağlıklı olmaya katkı sağladığı kanıtlanmıştır. Aynı zamanda endişe, karamsar düşünceler, olumsuz duygular iş performansını azaltırken affetme yeteneği gösteren örgütlerde motivasyon, iş doyumunu ve verimliliğin arttığı görülmüştür. Sonuç olarak affedicilik, örgütteki ilişkileri gözetererek daha yakın ve güven yaratan ortam sağlamaktadır (Cameron - Caza, 2002).

2.2. Duygu

Uzmanlara göre açıklaması zor olan olgulardan biri olan ‘duygu’ Latince ‘bizi harekete geçiren ruh’ demektir (Aslan, 2009; Titrek, 2007). Antik Yunanda felsefe öğrencilerinin merak ettikleri ve tartıştıkları önemli konulardan biri de duygunun doğası olmuştur. Freud da eski zaman düşünürlerinden olan Plato gibi insan

kişiliğini, çatışan bileşenler arasında bir denge sağlamak için sürekli devam eden bir mücadele olarak değerlendirmiştir (Lyons, 1999: 22).

Duygunun tanımlanması zordur ancak algılaması kolaydır. Çağımızda uzmanlar duyguyu, az zamanda belirli sosyal ve bedensel değişimlere tepki şeklinde meydana gelen, deneyim, fiziksel ve iletişim sistemine dayanan olgu şeklinde tanımlamışlardır (Campos, Keltner ve Tapias, 2004: 714). Duyguların ifade edilmesi, insanın gelişiminde ve kişiler arası ilişkilerinin düzenlenmesinde çok önemlidir. Temel yaşam görevleriyle başa çıkmada duyguların harekete geçirilmesi, sadece neyin meydana geldiğiyle ilgili bilgi sağlamakla kalmaz, ayrıca organizmanın farklı duygusal durumlarda farklı tepki vermesini sağlayan psikolojik değişimler de yaratır (Ekman, 1999: 47-48). Ekman, yapmış olduğu araştırmalar sonucunda temel basit duyguların öğrenilmediğini ve kültürel olmadığını, bu duygularla ilgili yetilere doğuştan sahip olunduğunu ileri sürmektedir (Akt: Evans, 2001:4-6). Psikiyatristler de korku, üzüntü, neşe, öfke gibi temel duygularla ilgili bilgilerin genlerimize kodlandığını ve bu bilgilere doğuştan sahip olduğumuzu ileri sürerler (Lawrence, 1997).

Duygu kavramı, insan sağlığı açısından düşünüldüğünde de oldukça önemlidir. Psikoterapilerde duyguların ifade edilmesi ya da duyguların boşaltılması (catharsis), rehabilite sürecinin önemli unsurlarıdır. Ayrıca psiko-somatik ilaçlar için de duygular anahtar kavramdır (Hillman, 1972: 3). Goleman (1996), duyguyu, “herhangi bir zihin, his, tutku çalkantısı ya da devinimi, şiddetli ya da uyarılmış bir zihinsel durum” olarak tanımlamıştır. Goleman ayrıca duygularla ilgili biyolojik süreçleri ele almıştır. Örneğin; öfke duygusu hissedildiğinde kan akışı ellere yönelir, kalp atışı ve adrenalin gibi hormonların artmasıyla güç ve çeviklik artar ve kişi savaşıma hazır hale gelir. Duygu, hislere ait belli başlı düşünceler, fiziksel ve ruhsal davranışlar bütünüdür. Ona göre duygular eyleme geçmemizi sağlayan dürtülerdir (Goleman, 1996).

Duygu, içinde his ve ruh halini barındıran bir bütündür. Ruh hali duygu kadar yoğun değildir. Duygu bir kişiye ya da bir şeye karşı yoğun hislerdir (Çakar ve Arbak, 2004: 26). Duyguların ortaya çıkışında Schmidt Atzert 3 etkenden bahsedilmiştir. Bunlar: (1) günlük yaşantılar, (2) afet, savaş ve ölüm gibi büyük ve önemli olaylar, (3) uzun vadeli hayat ve çevre şartlarıdır (Kondrad, Hendl, 2002: 18). Kondrad ve

Hendl'e (2002) göre duygusal yaşantıların en önemli kaynağı insanlar arasındaki ilişkilerdir. Onlara göre, duygunun bileşenleri; (a) öznel bileşen (spontan duygu), (b) psikolojik bileşen (biyolojik beden tepkileri), (c) bilgiye dayalı bileşen (algılama, değerlendirme ve duygusal kontrol), (d) değişken dışavurumcu bileşenlerinden (motor davranışları) oluşmaktadır.

Simmens Management Systems, başarı için IQ dışında başka faktörlerin de önemli olduğunu 1970'li yılların başında ileri sürmüş ve bu faktörleri “karakter” olarak isimlendirmiştir. Böylelikle duygusal zeka kavramı ile ilgili farklı bir isimle ilk tanım yapılmıştır. Karakteri oluşturan 13 bileşen aşağıdaki şekilde belirtilmiştir (Simmens ve Simmens, 1997):

1. Duygusal Enerji
2. Stres
3. İyimserlik
4. Sorumluluk Alma
5. Cesaret
6. Ayrıntılara Dikkat Etme
7. Değişim isteği
8. Sosyallik
9. Benlik Saygısı
10. Diğerlerine Dikkat Etme
11. İç denetim
12. Hoşgörü
13. Kendine Güven

2.3. Zeka

Bilim insanları ve filozoflar, beynin insan davranışlarının nasıl gerçekleştirdiğini, düşüncenin ortaya çıkışını, algılama, öğrenme, hafızaya alma, problem çözme, yaratıcılık vb. zihinsel yetilerin nasıl oluştuğu ile ilgili sorular tarihten günümüze sorulmuş ve bu sorulara cevap bulma arayışı zekayı açıklamaya yöneltmiştir.

Alan yazınına bakıldığında zeka kavramı ile ilgili birçok tanıma rastlanmaktadır. Binet'e göre zeka; “ belirli bir hedefe ulaşmak, amaca ulaşmak için çabalamak, uyum

sağlayabilmek ve kendini eleştirebilmek eğilimi’’ dir. Binet, zekayı ayrıca, iyi yorumlayabilme, doğru karar verebilme ve eleştirel bakışa sahip olma şeklinde de açıklanmaktadır. Kişinin hedefine ulaşmak için mücedele etmesi, çevresine uyum sağlaması, kendini eleştirebilmesidir (Kulaksızoğlu, 2005:135).

Weschler’e göre zeka, kişinin bilinçli davranışlarında çevreyle aktif bir şekilde baş edebilme kapasitesidir. Ona göre zeka dünyayı anlama, zorluklarla baş edebilme yeteneğidir (Çakar ve Arbak, 2004: 26). Gardner’a göre zeka, problem çözme yeteneği ve ortaya ürün koyma becerisidir. Aynı zamanda değişime ayak uydurma ve herkese göre farklılaşabilen yetenekler bütünüdür (Gardner, 2004).

Zeka beynin bilgiyi kavraması, hafızaya alması, önceki bilgilerle karşılaştırarak yeniden yorumlaması gibi yetenekleri içine alan bir sistemdir. Kişilerin öğrendikleri bilgilerin fazlalığı, öğrenme hızı, bilgi çeşidi, bilgiyi hafızada tutma süresi kişilerin zeka seviyeleri ile ilgili bilgi vermektedir (Kulaksızoğlu, 2005: 135).

2.4. Duygusal Zekanın Ortaya Çıkışı

İş dünyasında ve akademik başarıda bilişsel zekanın tek başına etkili olmadığı zeka ile ilgili yapılan çalışmalardan anlaşılmaktadır. Yaşamda başarılı olmak için hangi özelliklerin olması gerektiği düşünüldüğünde en önemli kriterlerden biri hiç şüphesiz ‘duygusal zeka’ dır. Araştırmacılar, zeka kavramının son dönemlere kadar kabul edilmiş tanımının büyütülerek duygusal zekanın da zeka tanımı içinde yer almasının uygun olacağını savunmaya başlamışlardır. Diğer bir söylemle zeka tanımından hem IQ yani zihinsel zeka hem de EQ yani duygusal zeka birlikte ele alınmaktadır (Tuğrul, 1999:13). Zeka üzerine yapılan incelemeler çoğunlukla soyut düşünme, mantıksal çıkarım, karar verme, hafıza gibi kriterleri barındırır. Zeka, çoğunlukla bu özelliklerin iyi çalışıp çalışmadığıyla özellik kazanır. Duygu arzu, heyecan, duygusal değerlendirmeleri kapsar. Duygusal Zeka ise bu ikisi birden bünyesinde barındırır (İşmen, 2003: 58).

James Dozier, 1981 yılında her ne kadar duygusal zeka teriminden haberi olmasa da duygusal zekanın gücünü yaşayarak keşfeden canlı bir örnek olmuştur. Dozier, Amerikan ordusunda bir Tuğgeneral olarak görev yaparken İtalyan terör örgütü Kızıl Tugaylar tarafından kaçırılmıştır. Kurtarılanı kadar iki ay boyunca teröristlerin

tutsağı olmuştur. Tutsaklığı esnasında teröristleri çılgına çevirmişti. Çünkü Dozier, teröristlerin silahlarını çekerek gittikçe arttırdıkları taşkınlık ve tehditlerine rağmen, Kuzey Carolina Greensboro’da Yaratıcı Liderlik Merkezi’nde idari yönetimde duygu konulu eğitim seminerlerinde öğrendiklerini hatırlamıştı. Duygular bulaşıcıdır ve tek bir insanın duygu durumu bile tüm gruba model olabilir. Dozier, bu zor koşullar altında bile duygularını kontrol etmeyi başarmıştır. Duygularını yöneterek sakinliğini korumuş ve bu sakinliğini tüm davranışlarında açık bir şekilde gösterebilmiştir. Bu duygu hali teröristlerin duygularını da yatıştırmış ve daha makul davranmaya başlamışlardır. Dozier, geçmişte yaşadığı bu olayı değerlendirirken, duygusal tepkilerini yönetme becerisinin hayatını kurtardığını belirtmiştir (Cherniss, 2001: 3). Wechsler (1940), zekanın bilişsel ve bilişsel olmayan unsurlardan oluştuğuna işaret etmiştir. Kişisel ve sosyal faktörler ile duygulanım unsurlarının bilişsel olmayan unsurlar olduğunu varsayan Wechsler, bilişsel olmayan unsurların insanların hayattaki başarılarının belirleyicisi olduğunu iddia etmiştir (al.yStys ve Brown, 2004:2). Hem psikoloji alanında hem de sosyal bilimlerin başka alanlarında üzerinde çok fazla durulan olgulardan biri de duygusal zeka kavramıdır (Doğan ve Şahin, 2007:232). Howard Gardner (1983) “Aklın Çerçevesi” adlı yapıtında çoklu zekadan bahsetmiştir. Ardından bu teoriyi araştıran bilim insanları ‘kişiler arası zeka’ ve ‘içsel zeka’ kavramları üzerinde yoğunlaşmış böylece duygusal zeka kavramı ön plana çıkmıştır (Mabaçoğlu, 2006). Bu zeka türleri aşağıda açıklanmıştır:

İçsel Zeka, kişinin kendi hislerini, duygusal davranışlarının şeklini, bilişsel süreçlerinin farkına varma, öz benliğini algılama yeteneğidir. Aynı zamanda kişinin kendi duygu ve düşüncelerini bilmesidir. İçsel zeka, kişinin bilincini fark etmesi ve kendisini tanımasına fırsat sağlar. İçsel zekası yüksek olan kişiler duygusal sınırlarını bilen, davranışlarını yönetebilme yeteneği olan kişilerdir. Bu kişi düşünmeyi, doğru cevaplar verebilmeyi ve kendini doğru analiz etmeyi bilir. İçsel zekanın içindeki etkenler;

- 1.Yoğunlaşabilme: Yalnızca bir duruma ya da bilgiye odaklanma,
- 2.Düşünsellik (Mindfulness): Kişinin kendiyle ilgili düşünme ve hayatındaki her ayrıntıya değer vermesini sağlama,
- 3.Üst biliş- biliş ötesi: Verilen kararları analiz ederek değerlendirme,
- 4.Değişik duyguların farkında olma,

5.'Öz'ü tanıma ve değer verme,

6.Yüksek düzeyli düşünme becerileri ve akıl yürütme (Gardner, 1993: 24, Gardner, 1999; Özsoy, 2003: 93).

Kişiler Arası Zeka, grup ile uyum içinde olma, başkalarıyla sözlü ya da sözsüz iletişim kurma yetisini kapsar. Kişiler arasındaki farklı özellikleri de bu zeka türü açıklar. Örneğin, karakteri, duygusal durumları, istekleri ve hedefleri gibi (Gardner, 1993: 22). Bu zekası yüksek kişiler,

- Etrafındaki insanlarla iletişime geçme, onlarla empati kurma, bu insanların düşünce ve duygularını anlama yeteneğine sahiptir.
- Siyasetçiler, din adamları, eğitimciler, psikologlar bu özellikleri iyi bir şekilde kullanır.

Bu zekanın içindeki yetiler;

1. Kişilerle iletişime geçebilme,
2. Başkasının ruh halini anlama,
3. Grupla uyum içinde hareket etme,
4. Karşıdaki kişinin bakış açısıyla dinleme,
5. Empati kurma,
6. Sinerji oluşturma,
7. Bu kişilerin fiziksel ve dilsel iletişimleri gelişmiştir. Bu kişiler değişik çevrelere girdiklerinde hemen adapte olurlar. Başkalarını yönlendirme ve yönetebilme kabiliyetleri vardır. Liderlik özellikleri gelişmiştir (Gardner, 1993: 22).

Duygusal Zeka kavramı ilk kez 1990 senesinde Amerikalı psikologlar Peter Salovey ve John Mayer tarafından kullanılmıştır. 'Sosyal zeka' kavramının bulucusu Thorndike'e dayandırılarak duygusal zeka kavramını kullanmaya başlamışlardır. Duygusal zeka kavramını başarı için bir kriter olarak gördükleri duygusal yetenekleri açıklamak için kullanmışlardır. Salovey ve Mayer'in yaptığı araştırmalara göre başarı için önemli etkenler şunlardır; duygularını açıklama, kararlarını yönetebilme, çevreye adapte olabilme, empati, sabır, kişilerarası problem çözme, içtenlik, kibarlık ve saygıdır (Shapiro, 1999: 16; Yavuz, 2009: 30; Titrek, 2007:57).

Mayer ve Salovey'in (1997) tanımına göre temellendirilmiş duygusal zeka yetenekleri şunlardır:

- Duyguların Tanımlanması: Kişinin çevresindeki bireylerin ve kendi hislerinin farkına varması.
- Duyguların Kullanılması: Duygulara erişebilme ve duygulardan sonuç çıkarabilme yeteneği (duyguları düşünme ve karar vermede yardımcı olarak kullanabilme).
- Duyguları Anlama: Duygusal bilgi; bir duygudan diğerine geçebilme becerisi. Mayer ve Salovey bu kavram için duygusal zincirler (emotional chains) terimini kullanmıştır.
- Duyguları Yönetme: Duyguları düzenleme ve yönetme becerisi (Lovecky, 2003; Paula-Martin, 2001; Möller, 1999).

İsrailli Psikolog Bar-on, bilgiye sahip olma, öğrenilenlerin hatırlanması, hatırlanan bilginin dünyayı anlamakta kullanılması, muhakeme etme ve problem çözme gibi temel bilişsel becerilerin yıllardır eğitimde ağırlık verilen süreçler olduğunu ve akademik başarının bu becerilerin kullanılma kapasitesiyle ölçüldüğünü belirtmiştir. Bu akademik başarı IQ skoruyla ilişkilendirilmiş ve yüksek IQ skorunun yüksek akademik başarıyı getireceği öngörülmüştü. Bar-on, bu saptamalardan sonra şu soruyu sormuştur: “Peki okuldan sonra neler oluyor?”. Cevabı yine kendisi şöyle belirtmiştir: “Kişinin IQ sonucu, diğer insanlarla ne kadar iyi ilişkiler kurduğu, işindeki başarısı ve günlük yaşamdaki çok çeşitli zorluklarla başa çıkabilme becerisiyle ilgili çok zayıf bir öngörü sağlar.” Bu bağlamda Bar-on, duygusal ve sosyal zekaya sahip bireylerin, duyguları anlayabilen ve ifade edebilen, diğerleriyle iyi ilişkiler kurabilen ve gündelik yaşamın zorluklarıyla başarılı şekilde başa çıkabilen kişiler olduğunu ifade etmiştir (Bar-on, 2007:1-2).

Harvard Üniversitesi mezunu psikolog Dr. Daniel Goleman duygusal zeka teriminin yaygınlaşmasını sağlayan isim olmuştur. Goleman, New York Times dergisinde birçok takipçisinin olduğu yazılarıyla bilinen bir gazetecidir. Goleman 1944-45 yıllarında okulları ziyaret ederek bilgi topladığı sıralarda duygusal okuryazarlıkla ilgili kitap yazmaya karar vermiştir. Bu konudaki incelemeleri sırasında Salovey ve Mayer'in duygusal zeka ile ilgili makalelerini okuma fırsatı bulmuştur. Buradan yola

ıkarak kitabının adını ‘Duygusal Zeka’ koymuştur. Bu isimle birlikte kavram hızlıca yayılmış ve bilimsel çevrenin dışında da öğrenilir olmuştur. Eserinde duygusal zekanın duyguları yöneterek hayatı zenginleştirme, başkalarının ne hissettiğini anlayabilme, kişinin kendi duygularını anlayabilme yeteneği olduğu üzerinde durmuştur.1995’ ten sonra kavram farklı bilim insanları tarafından farklı şekillerde tanımlanmaya başlanmıştır (Titrek, 2007; Yavuz, 2009: 30).

2.5. Duygusal Zekanın Kapsamı

Duyguların her bireyde olduğu bilinen bir gerçektir. Ancak duyguların varlığı yeterli değildir. Duygusal zeka, bireyin kendisinin ve etrafındakilerin duygularını anlama ve aktif bir biçimde yönetebilme aynı zamanda duyguları iş yaşamında ve günlük hayatta kullanarak uygun tepkilerde bulunmasına olanak sağlar. Kişi zel, iş ve eğitim hayatında duygularını istediği şekilde kullanıp istediği sonuca ulaşabiliyorsa ‘duygusal zeki’ olarak ifade edilebilir (Yeşilyaprak, 2001).

Howard Gardner 1983 yılında ‘oklu zeka’ modelini ortaya çıkarmasıyla duygusal zeka üzerine yapılan incelemelerin bu modelden yararlandığı söylenebilir. Sebebi ise çoklu zeka modelinde sadece sözel ya da matematiksel türlerinden değil ‘sosyal zeka’ ve ‘kişiye dönük zeka’ türlerinden bahsetmesidir (Gardner, 1999). Goleman 1995 yılında yayınladığı ‘Duygusal Zeka’ adlı kitabıyla bu kavram popülerliğini arttırmıştır. Goleman kitabında duygusal zekayı, kendini motive edebilme, sorunlara rağmen önüne bakabilme, dürtüleri yöneterek arzuları erteleyebilme, ruhsal durumu düzenleyebilme, problemlerin zihninin çalışmasına engel olmasına izin vermeme, empati yapabilme ve umut besleme şeklinde tanımlamıştır (Goleman, 2000). Duygusal zeka kavramı, kişinin hayatındaki başarısını büyük oranda ortaya koyan yetenekler bütünüdür. Başarı sadece akademik kariyer sahibi olmak, statü elde etmek ya da zenginlik değildir. Kişinin kendini mutlu hissetmesi, diğerleriyle ilişkisi, hayattan aldığı doyum da başarıyı belirleyen etkenler olarak ifade edilebilir (Doğan, 2007: 114).

Goleman’ a göre duygusal zeka kapsamına giren 5 temel faktör vardır. Bunlar ‘zbilin (kendini tanıma)’, ‘zdenetim (duyguları yönetebilme)’, ‘motivasyon’, ‘başkalarının duygularını anlayabilme’, ve ‘sosyal yetenekler’ dir (Goleman 2006).

- **Özbilinç**

Duygusal zekanın ilk faktörü olan özbilinç, kişinin kendi ruh hali hakkında bilgi sahibi olmasıdır. Kişi hayat boyu diğer insanlar ve olaylar karşısında nasıl tepki vermesi gerektiğini anlayabilmesi için öncelikle kendi duygularını tanıyabilmelidir. Bu açıdan özbilinç duygusal zekanın en önemli yeteneğidir. Özbilince sahip bireyler duygularının farkındadır ve özgüvenleri yüksektir (Dağlı, G., Silman, F. Ve Çağlar M. 2008: 26).

- **Özdenetim**

Duygusal zekanın ikinci faktörü olan özdenetim, duyguları kontrol altında tutabilme yeteneğidir. Yani ne tutkularının kölesi olması ne de duygularını baskı altında tutmasıdır (Doğan, 2007: 117). Duygular fazlasıyla bastırıldığında hissizlik ve uzaklık yaratabilirken duygular kontrolden çıktığında ise aşırı ve ısrarcı hale gelebilir (Goleman, 2000 : 77).

- **Motivasyon**

Duygusal zekanın üçüncü faktörü olan motivasyon, kişinin hedefine ulaşmak için kendi isteği ile hareket ederek çaba göstermesidir (Koçel, 2005: 633). Kişi kendisini eyleme geçirebildiğinde hedefe ulaşmak için emek verecek, önüne çıkan engeller karşısında amacından vazgeçmeyecek ve başarı umuduyla eyleme geçecektir. Kişinin kendisini içten güdülemesi başarma isteği ve heyecanına sahip olduğunu gösterir (Dağlı, G., Silman, F. Ve Çağlar M. 2008: 27).

- **Empati**

Duygusal zekanın dördüncü faktörü olan empati, diğer insanların duygu ve davranışlarının altında yatan niyetleri, düşünceleri anlayabilme yeteneğidir. Kişinin kendisini başkasının yerine koyması ve anlayabilmesidir. Empati yeteneği yüksek kişiler iyi bir dinleyici oldukları kadar dile getirilmeyen duyguları da sezebilen kişilerdir (Dağlı, G., Silman, F. Ve Çağlar M. 2008: 27).

- **Sosyal İlişkiler**

Duygusal zeka bileşenlerinin sonuncusu sosyal ilişkiler ya da kişilerarası ilişkilerdir. Kişinin belirli bir amacı gerçekleştirebilmek için başkalarıyla kurduğu karşılıklı iletişimidir. Sosyal ilişkileri yüksek olan kişiler başkalarının duygularını hissedebilmekte, ortaya çıkan herhangi bir tartışmanın üstesinden gelebilmektedir (Goleman, 2000: 154).

2.6. Duygusal Zeka Modelleri

2.6.1. John D. Mayer& Peter Salovey Modeli

Bu modele göre duygusal zeka hislerimiz ve hislerimizin birbiriyle olan ilişkisini anlayabilme ve bunları esas olarak saptamada bulunma ve sorun çözme yeteneğidir. Bu modele göre duygusal zeka, zihinsel ve duygusal mekanizmanın ortak verileri şeklinde olarak yapılanmaktadır. Zihinsel mekanizma, duygular ile ilgili somut olmayan çıkarımlar yapar, duygusal mekanizma ise zihnin sınırlarını arttırır (İsmen, 2004: 57).Mayer ve Saolvey'in oluşturduğu duygusal yeterlilik modelinin boyutlarını duyguları tarif etme, kullanabilme, anlama ve yönetme şeklinde tespit etmişlerdir. Bunlar:

- **Duyguları Tarif Etme**

Birinci basamak olan duyguları tarif etme ile bu basamakta;

Bireyin kendi duygularını ayırt etmesi, duygularını açıklaması, hakiki ya da sahte duygu ifadeleri arasındaki farkı anlaması gibi birçok yeteneği içermektedir. Duygusal zekanın ana elemanlarından biri olan duyguları fark edip tarif etme diğer bütün basamakların da gelişimini sağlar. Bu açıdan duygusal zekanın en önemli basamağı duyguları tarif edebilmedir (Salovey, 2005 : 281).

- **Duyguları Kullanabilme**

Duygusal yeterliliğin ikinci basamağı ise duyguları kullanabilmedir. Duygular bireylerin bildik durumlara tedbirli olabilmesi için hangi duruma odaklanacağını bilip, problem çözümü ve düşüncelerin yönünü belirlemeye yardımcı olur. Bu yetenek aynı zamanda bireylerin farklı şartlarda uyum içinde olmalarını, duyguların mükemmel bir biçimde kullanabilmelerini de sağlar (Salovey, 2005 : 281).

- **Duyguları Anlama**

Üçüncü kapsam duygusal yeterlilik modelinin üçüncü basamağıdır. Hisleri anlama, hisler arasındaki değişimin oluşumunu ve karışık hisler ile bağlantılı hisleri anlamlandırma ve hislerin birbiriyle olan ilişkisini anlama yeteneğidir. Hisler gelişigüzel ortaya çıkmaz. Belli başlı birçok sebeple bağlantılı şekilde değişebilir. Bireyin hem kendisinin hem de karşısındaki kişinin duygularının nasıl ortaya çıktığını anlaması ve bu duyguların neler ortaya çıkaracağını tahmin edebilme yeteneğidir. Bu anlayış duygusal halleri anlama yetisinin daha fazlası olarak duyguları neden-sonuç ilişkisi içerisinde analiz edebilme yetisidir (Salovey, 2005: 282).

- **Duyguları Yönetme**

Duygusal yeterlilik modelinin dördüncü basamağıdır. Bireyin kendisinin ve başkalarının duygularını organize edebilme yetisidir. Duygusal zeka düzeyi yüksek olan bireyler kötü durumlarda bile planladıkları amaçlarına ulaşmak için duygularını kontrol altında tutabilir. Bireyin hem kendi duygularını hem de başkalarının duygularını kontrol edebilmesi olası riski öngörerek hareket etmesini sağlar. Uzmanlar ruhsal açıdan iyi ruh halini koruduklarında kötü ruh halinden uzaklaşmayı başardıklarını ortaya koymuştur. Duygusal zeka kişinin duygularını kontrol edip yönetebilme yetisi olduğundan bireysel farklılıklar da içermektedir. Kişinin sadece kendi duygularını yönetebilme yeteneği değil başkalarının duygularını da yönetebilme yeteneğidir. Bu açıdan diğer kişilerin duygularını kontrol edip yönetebilme yetisi kazanabilmek için özellikle iş yaşamında yöneticilerin bu konuda eğitim almaları gerekmektedir (Salovey, 2005 : 282).

2.6.2. Bar-On'un Duygusal Zeka Modeli

Bar-on bu modeli duygusal-sosyal zeka şeklinde ifade etmiştir. Kendi içinde bağlantılı duygusal ve sosyal yetilerin, yaşanan gündelik sorunlarla baş etmeyi, kişinin kendisini tanıması ve ifade etmesi, başkalarını tanıması ve başkalarıyla ilişki kurabilmesi gibi yetenekler bu modelin özelliklerinin bir kısmıdır. Bar-on duygusal zekayı yetenekle değil kişilik mizaç gibi olgularla açıklamıştır. Bar-on modelinin

temeli, kişinin ilişkilerinde yaşadığı sorunlarla mücadele edebilmesi için sahip olduğu duygusal ve sosyal yetenekler bütünüdür (İsmen, 2004: 57).

Bu modele göre zeki olmak hem duygusal hem de sosyal açıdan bireyin sağlıklı bir şekilde kendisini anlayabilmesi, anlatabilmesi, karşısındaki kişiyi anlayabilmesi ve kişiler arası ilişkiyi sürdürebilmesi, gün içinde yaşanan sorunlarla başa çıkabilmesi yetilerine sahip olmayı içerir. Tüm bu özellikler, kişisel yetilerden olan kendisinin olumlu ve olumsuz yanlarını ayırt etmesi, duygularını yapıcı bir şekilde yansıtmasından beslenir. Sonuç olarak kişiler arası ilişkileri ve çevresel değişimleri sağlıklı bir şekilde yöneterek sorun çözebilme yeteneğine sahip kişiler duygusal ve sosyal açıdan zeki kişilerdir (Köksal, 2007: 58).

2.6.3. Daniel Goleman'ın Duygusal Zeka Modeli

Goleman'ın 1995 yılında yayınlanan 'Duygusal Zeka' kitabındaki tanıma göre duygusal zeka, bireyin kendini motive etmesi, arzularını yönetebilmesi, zevk veren duyguları erteleyebilmesi, ruh hallerini kontrol edebilmesi ve empati kurabilmesi gibi yetilerdir. Goleman bu modeli Mayer ve Salovey Modelinin üzerine geliştirmiştir (Goleman, 1998).

Goleman modelinin ilk basamağı 'duygusal farkındalık' ile kişi gerçek duygularını ayırt eder. Eğer bu gerçekleşmezse kişi duygularını anlayamayacağı gibi duygularını yönetemez. İkinci basamak 'duygu yönetimi' dir. Kişinin aşırı neşeli olmasından kızgınlığına kadar her türlü duyguyu yönetmesidir. Yönetmek demek baskılamak demek değildir. Nitekim duyguları baskılamak onların güçlenerek yeniden ortaya çıkmasına neden olur. Sağlıklı olan şey, duyguları içselleştirip kişiyi iten duygusal tepkilerden uzak durmaktır. Üçüncü basamak ise 'öz-güdülenme' dir. Kişinin yaşadığı sorunlar, zorluklar, başarısızlıklar karşısında pes etmemesidir. Dördüncü basamak ise 'empati'dir. Kişinin kendisini başkasının yerine koyabilmesidir. Burada sempatiden farklı olarak karşıdaki kişiyi anlamak için sevmek gerekmez, objektif olarak durumu anlamayı gerektirir. Beşinci basamak 'sosyal yetenekler' dir. Başkalarının duygularını ayırt etme, kontrol etme ve yönetebilme sayesinde sağlıklı ilişkiler kurabilmeyi sağlar (Çakar & Arbak, 2003).

2.6.4. Robert K. Cooper ve Ayman Sawaf Modeli

Cooper ve Sawaf, duygusal zekayı, “Duyguların gücünü ve hızlı algılayışını, insan enerjisi, bilgisi, ilişkileri ve etkisinin bir kaynağı olarak duyumsama, anlama ve etkin bir biçimde kullanma yetisi” olarak tanımlamıştır. Duygusal zekayı Cooper ve Sawaf, psikolojik ve felsefik bakış açısından farklı olarak bilimsel açıdan ortaya koyan “Dört Köşe Taşlı Model” olarak isimlendirmiştir. Bu modelin temel özellikleri şöyledir (Cooper & Sawaf, 1997):

1. **Duyguları Öğrenmek;** Duygusal Sahicilik, Duygusal Enerji, Duygusal Dönüt, Pratik Sezgi.
2. **Duygusal Zindelik;** Öz Varlık, Esneklik, Güven Çemberi ve Yenilenme.
3. **Duygusal Derinlik;** Özgün Potansiyel ve Amaç, , Dürüstlüğü Yaşamak, Adanmışlık
4. **Duygusal Simya;** Değişim Fırsatını Hissetme, Sezgisel Bakış, Geleceği Yaratma.

2.7. Duygusal Zeka ve Bilişsel Zeka Arasındaki İlişki

Klasik zeka konusunda bilim insanları, özellikle IQ yani bilişsel yeteneklerin zeki bireyi açıklamak için yeterli olmayacağı konusunda hem fikirdirler. Her ne kadar adına EQ yani duygusal zeka denilerek kullanılması yeni de olsa zekanın tam anlamıyla ortaya konulması için duygusal zekanın varlığı temel şart görülmüştür (Titrek, 2007). Bilişsel ve duygusal zeka ayrımı net olmayan iç içe geçmiş karmaşık zeka türleridir. Duygusal zeka ve bilişsel zeka birbirine zıt değil sadece ayrı iki yetilerdir. IQ’nun ergenlik döneminden sonra gelişmesi daha zordur. Ancak EQ hayat boyu gelişmeye devam eder. Duygusal zeka incelemelerini yapan uzmanlar, kişilerin hislerini ve dürtülerini yönetme kabiliyeti kazandıkça, içsel inancı sağladıkça, empati kurdukça, kişiler arası ilişkileri geliştirdikçe duygusal zeka yetenekleri de fazlalaşmaktadır (Güney, 2000: 171).

Goleman (1996) iki çeşit zihnin varlığından söz etmiştir. Bunlar duygusal ve akılcı zihindir. Bu iki zihin türü birbirinden bağımsız olsalar da sürekli etkileşim

halindedirler. Çoğunlukla farkında olduğumuz, bilinçli olan zihnimiz akılcı zihinken fevri, baskın bazen de mantıksız olan zihnimiz ise duygusal zihindir. Çoğunlukla birbirleriyle uyumlu olan bu iki zihin türü hayatta karşımıza çıkan zorluklarla mücadele etmemizi sağlar. Genelde denge içinde olsalar da bazen duyguların yoğunlaştığı, dürtülerin ön planda olduğu dönemlerde denge kaybolur ve duygusal zihin akılcı zihnin önüne geçer (Goleman, 1996).

Goleman'a göre yaşamın değişimlerine ve fırsatlarına bilişsel zeka yeterli gelmemektedir. Kişinin bilişsel zekasının yüksek olması mutluluğu ya da zenginliği elde etmede yeterli değildir. Oysaki kişilerin geleceğine yön veren duygusal zeka yetileridir. Böyle olmasına rağmen genel inanış akademik başarıya odaklanmakta duygusal zekayı geri planda bırakmaktadır. Eşit bilişsel zekaya sahip iki kişiden birinin başarıyı yakalamasına rağmen diğerinin başarısız olması duygusal yeteneklere daha fazla ağırlık verilmesini zorunlu kılmaktadır (Goleman, 2016: 205).

2.8. İlgili Yayın ve Araştırmalar

2.8.1. Örgütsel Affedicilik ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Konan ve Nazlı (2018) tarafından çalışılan 'Okul Yöneticilerinin Örgütsel Affedicilik Düzeyleri' adlı araştırmada amaç okul yöneticilerinin örgütsel affedicilik düzeylerini belirlemektir. Aynı zamanda, okul yöneticilerinin görevli oldukları okul düzeyi, ünvanı, görevde geçirdikleri yıla göre örgütsel affedicilik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını da incelemek amaçlanmıştır. Araştırmaya 187 okul yöneticisi katılmıştır. Sonuçlara bakıldığında okul yöneticilerinin örgütsel affediciliğe çoğunlukla yatkın oldukları görülmüştür. Yöneticilikte geçirdikleri yıl ve unvan değişkenleri açısından okul yöneticilerinin örgütsel affedicilik düzeylerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Buna rağmen okul düzeyi değişkeninde okul yöneticilerinin örgütsel affedicilik düzeylerinde anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Akın, Özdevecioğlu ve Ünlü (2012) 'Örgütlerde intikam niyeti ve affetme eğiliminin çalışanların ruh sağlıkları ile ilişkisi' isimli yaptığı araştırmada intikam niyeti ve affetme eğiliminin özel ve kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan bireylerin ruh sağlıkları ile ilişkisini incelemeyi amaçlamıştır. 290 kamu ve özel sektör çalışanı ile

yaptığı İnceleme sonucunda araştırmaya katılan kişilerin ruh sağlığının diğerlerini ve durumu affetme seviyeleri ile pozitif yönde, intikam eğilimleri ile negatif yönde ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Çetinkaya ve Şener (2016), ‘Çalışma Yaşamında Affetme Eğilimi ve Duygusal Emek İlişkisi’ adlı araştırmasında örgütlerde karşılaşılan duygusal emek davranışı ile affetme arasında ilişki olup olmadığını tespit etmek amaçlanmıştır. Katılımcılar kamu kurumundaki 400 kişiden oluşturulmuş ve bu kişilere affetme eğilimi ölçeği ve duygusal emek ölçeği uygulanmıştır. Sonuçlara bakıldığında affetme eğilimi ve duygusal emek ile kıdem ve cinsiyet değişkenleri arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür. Aynı zamanda duygusal emeğin affetmenin anlamlı bir yordayıcısı olduğu belirlenmiştir.

Bugay ve Demir (2011)’ e ait ‘Hataya İlişkin Özelliklerin Başkalarını Affetmeyi Yordaması’ isimli araştırmalarında amaçlanan, hataya ilişkin özelliklerinin başkalarını affetme ile ilişkisini tespit etmek ve hataya ilişkin özelliklerin başkalarını affetmeyi hangi düzeyde yordadığı belirlenmek istenmiştir. 376 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan incelemelerden çıkan sonuçlara göre katılımcıların çoğu hata özelliğinin affetmeyi çok etkilediğini söylemiştir. Aynı zamanda katılımcıların başkalarını affetme düzeyinin hataya ilişkin özelliklerine göre % 10’u açıkladığı görülmüştür. Katılımcıların affetme düzeylerinin değişkenleri sırasıyla ‘hatadaki sorumluluk’, ‘hatanın yol açtığı sonuçlar’ ve ‘hatanın kimin tarafından yapıldığı’ şeklinde anlamlı olarak yordadığı tespit edilmiştir.

Özgür & Eldeleklioğlu(2017), ‘REACH affetme modelinin Türk kültürü üzerinde etkililiğinin incelenmesi’ isimli çalışmalarında amaçlanan lise öğrencilerinin affetme ve ruminasyon düzeylerine hazırlanan grup çalışmasının etkisini belirlemektir. Aynı zamanda Reach Affetme Modelinin, Türk kültürü üzerine etkililiğinin araştırılması amaçlanmıştır. Çalışmaya aynı lisedeki 128 son sınıf öğrencisi alınmıştır. Katılımcılara ‘Affedicilik Ölçeği’ ve ‘Ruminatif Düşünme Biçimi Ölçeği’ uygulanmıştır. Affetme düzeyi düşük 10 katılımcı deney 10 katılımcı ise kontrol grubu olmuştur. Deney grubundaki katılımcılara 5 haftalık Reach Affetme Modeli çalışması uygulanmıştır. Kontrol grubuna herhangi bir şey uygulanmamıştır. Araştırma sonuçlarına göre deney grubunda kontrol grubuna göre öntest-sontest

sonuçlarında anlamlı düzeyde farklılık olduğu görülmüştür. Ayrıca deney grubunun ruminasyon düzeylerinde de test sonuçlarına göre anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiştir.

Asıcı (2017), ‘Duygusal Öz-Yeterlik ve Affetmenin Algılanan Stres Düzeyini Yordayıcı Rolü’ isimli incelemede üniversite öğrencilerinin duygusal özyeterlilik ile affetmenin algılanan stres düzeyinin yordayıcısı olup olmadığını tespit etmek amaçlanmıştır. Sonuçlara göre duygusal özyeterlilik ve affetme ile algılanan stres düzeyi arasında ters yönde anlamlı bir ilişki vardır. Duygusal özyeterlilik ve affetmenin algılanan stres düzeyinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu sonucuna varılmıştır.

2.8.2. Örgütsel Affedicilik ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

K.İrlanda’nın başkenti Belfast’ta yapılan bir incelemede deney grubu olarak belirlenen anne-babalara planlanan affetme programını çocuklarına öğretmeleri istenmiştir. Kontrol grubu anne-babalardan ise çocuklarıyla sanatsal aktiviteler yapmaları istenmiştir. Sonuçlara bakıldığında deney grubundaki anne-babaların çocuklarında ikili ilişkilerde affetme düzeylerinin yüksek olduğuna ulaşılmıştır (akt. Konan ve Nazlı 2018; Magnuson, Enright, Fulmer ve Magnuson, 2009).

Lawler-Row ve Piferi (2006) yaşları 50 ile 95 arasındaki 425 katılımcı ile yaptığı çalışmada affediciliğin sağlıkla ilişkisine dair bazı bilgiler sağlamıştır. Onlar affedici özellik ile stres, iyi ruh hali, moral ve depresyonun ilişkili olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca yüksek ve düşük affediciliğe sahip bireylerde sağlıklı davranış, sosyal destek, dini iyi oluş ve varoluşsal iyi oluş seviyelerinde de farklılık olduğunu göstermişlerdir. Aynı çalışmada yüksek ve düşük affedicilik durumlarında; özerklik, çevresel hakimiyet, diğerleri ile pozitif ilişkiler, yaşam amacı, kişisel gelişim ve öz-kabul ile çeşitli başarılı yaşlanma endekslerinin de farklı olduğu görülmüştür (Şahin, 2013).

Neto ve Mullet (2004) kişilerince yapılan çalışmada affetme ile özsaygı, benlik algısı, yalnızlık algısı, utangaçlık gibi değişkenlerle ilişkisi araştırılmıştır. Sonuçlara

göre affetme ile özsaygı ve yalnızlık ilişkisine rastlanmaz. Affetme ile başkalarına bağımlı benlik algısına sahip olma ile ilişkisi olduğu görülmüştür. Yine bu araştırmanın başka sonucuna göre, diğerlerinden bağımsız benlik algısına sahip kişilerin affetme davranışını gösterme düzeylerinin düşük olduğu sonucuna varılmıştır (Topbaşoğlu, 2016).

2.8.3. Duygusal Zeka ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Karakoçan 2018, ‘Duygusal Zekanın Çalışan Performansı Üzerindeki Etkisi’ isimli yüksek lisans tezinde duygusal zeka ile kişinin iş performansı arasında ilişki olup olmadığına bakılmak amaçlanmıştır. Sonuçlara göre teknik ve bağlamsal performans ile duygusal zeka arasında ilişki olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte sonuçlar duygusal zekanın altı özelliği olan “özgünlük, duygusal muhakeme, özfarkındalık, diğerlerinin farkındalığı, öz yönetim, olumlu etki” ile çalışan performansının değişkenleri olan iş bilgisi, örgütsel beceriler, verimlilik, sürekli çaba, iş birliği arasında ilişki olduğu görülmüştür.

Elvanesentürk 2019, ‘Algılanan Duygusal Zekanın Örgütsel Sinizm Üzerine Etkisi’ adlı yüksek lisans tezinde bankacılık sektöründe çalışan kişilerin algıladıkları duygusal zeka düzeylerinin örgütsel sinizm üzerine etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Yapılan araştırma tarama modeline göre verilerin elde edilmesinde ise anket yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın hipotezlerini test etmek için ise korelasyon ve regresyon analizleri kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre bankacılık sektöründe çalışan kişilerin algıladıkları duygusal zeka düzeylerinin örgütsel sinizm tutum ve davranışları üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır. Duygusal Zeka boyutları açısından bakıldığında duygusal zekanın ‘kendi duygularını yönetme’ ve ‘sosyal beceriler’ alt boyutları ile örgütsel sinizm arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki tespit edilirken; duygusal zekanın ‘kendini tanıma’, ‘kendini motive etme’ ve ‘empati’ alt boyutları ile örgütsel sinizm arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmediği görülmüştür.

İsmayılov 2019, ‘Öğretmenlerin Duygusal Zekalarının Örgütsel Güvene Etkisi’ adlı yüksek lisans tezinde öğretmenlerin duygusal zekalarının örgütsel güvene olan

etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada, alt boyutlara ilişkin elde edilen bulgularda, öğretmenlerin duygusal zeka özellikleri (iyi oluş, öz kontrol, duygusallık ve sosyallik) ile örgütsel güven düzeyleri (çalışanlara duyarlılık, yöneticiye güven, yeniliğe açıklık ve iletişim ortamı) arasındaki ilişkide, duygusal zekanın sosyallik boyutu ile örgütsel güvenin yeniliğe açıklık boyutları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, kalan diğer boyutlar arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür.

Kabar 2017, ‘Lise Öğretmenlerinin İşe Bağlılık Düzeyleri İle Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki İlişki’ adlı yüksek lisans tezinde çalışmanın amacı, öğretmenlerin işe bağlılık düzeyleri ile duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Araştırmada genel tarama modellerinden betimsel nitelikte ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Öğretmenlerin işe bağlılık düzeyleri ile duygusal zeka düzeyleri arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca duygusal zekanın, işe bağlılığın anlamlı bir yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Asıcı 2018, ‘Affetmenin Yordayıcısı Olarak Duygusal Zeka’ adlı araştırmasında duygusal zeka özelliğinin üniversite öğrencilerinin affetme düzeyi üzerindeki yordayıcı rolü incelenmiştir. Bulgulara göre, üniversite öğrencilerinin affetme düzeyi ile duygusal zeka özelliği arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve pozitif yönde ilişki vardır. Duygusal zeka özelliğinin iyi oluş, öz kontrol, duygusallık ve sosyallik alt boyutları birlikte üniversite öğrencilerinin affetme düzeyindeki değişimin %27’sini açıklamaktadır. İyi oluş ve öz kontrol üniversite öğrencilerinin affetme düzeyini istatistiksel anlamlı olarak yordarken; duygusallık ve sosyallik üniversite öğrencilerinin affetme düzeyi üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip değildir.

İşmen 2001’e ait ‘Duygusal Zeka ve Problem Çözme’ başlıklı araştırmasının amaçlarından ilki, duygusal zeka ve algılanan problem çözme becerisi arasındaki ilişkiyi incelemektir. İkinci amacı ise, duygusal zekayı açıklamada bilgi işlem yaklaşımını kullanan teorilere veri sağlamaktır. Araştırmanın örneklemini İstanbul Üniversitesinde okuyan 225 öğrenci (Lisans - Tezsiz Yüksek Lisans) oluşturmuştur.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin duygusal zekalarını belirlemek için EQ-NED (Ergin, İşmen, Özabacı, 1999), algılanan problem çözme becerilerini saptamak için ise Problem Çözme Envanteri (Heppner ve Petersen 1982) kullanılmıştır. Problem çözme becerisi ve duygusal zeka arasındaki ilişki Pearson Moment Korelasyon Katsayısı tekniği kullanılarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda 19 yaş ve altı – 26 yaş ve üstü yaş grubunda duygusal zeka ve problem çözme becerilerinin yaşa göre farklılaşmadığı saptanmıştır. Duygusal zekanın cinsiyete göre farklılaştığı, kızların 3 boyutta ve toplamda erkeklere göre daha yüksek puan aldıkları belirlenmiştir. Ayrıca, duygusal zeka seviyesi arttıkça problem çözme becerisi algısında da artış olduğu görülmüştür.

2.8.4. Duygusal Zeka ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Goldenberg, Matheson ve Mantler (2006), ‘‘TheAssesment of Emotional Intelligence: A Comparison of Performance-Basedand Self Report Methodologies’’ adlı çalışmalarında Mayer, Salovey ve Caruso’nun (2002) performans dayalı EI ölçeği ile Schutte ve arkadaşlarının (1998) kendini değerlendirme testi olan EI ölçeği arasındaki ortak noktanın geçerliliğini araştırdıkları çalışmalarında, performans dayalı EI ölçeği ile kendini değerlendirme testi olan EI ölçeği sonuçları birbiriyle ilişkili bulunmamıştır. Kendini değerlendirme testi olan EI ölçeği sonuçlarının stresle başa çıkma ve depresyon ile aralarında ilişki bulunmuştur. Yine performans dayalı EI ölçeği sonuçlarının, yaş, eğitim ve psikoterapi alma ile güçlü ilişkisi elde edilmiştir (Arslan, M., Güven, Y. 2015).

‘‘Justice ve Espinoza (2006), tarafından yapılan, Emotional Intelligence and Beginning Teacher Candidates’’ adlı araştırmanın çıkış noktası; Labor istatistik barosu tarafından yapılan bir araştırmaya göre 2008 yılında Texas’ta 82.000 yeni öğretmene ihtiyaç olacağı bulgusudur. Çünkü yine bu araştırmaya göre Texas’ta beş yıl içinde pek çok öğretmen görevini bırakacaktır. Bu yüzden öğretmen hazırlama programları bu konu üzerinde yoğunlaşmışlardır. Justice ve Espinoza bu konun duygusal kaynaklı olduğunu düşünerek, öğretmen adaylarının duygusal beceri yönetimini araştırmak istemişlerdir. Sonuçta elde edilen bulgular öğretmen adaylarının ifade, rahatlık, empati, karar verme, güç kullanma, zaman yönetimi,

kendi kendini değerlendirme, kararlılık, stres yönetimi, saygı duyma becerilerini güçlendirmeye ihtiyaçları olduğu yönündedir. Liderlik, agresiflik ve değişen uyum becerileri var olan güçlü yanlarıdır. Farklı sınıf çeşitlerindeki zorluklarla baş edebilmek için eğer öğretmen adayları daha uzun bir öğretmenlik hayatı sürdürmek istiyorlarsa bu becerilerini güçlendirmeli ve desteklemelidirler şeklinde öneri sunulmuştur’’ (Arslanve Güven, 2015).

Laura Thi Lam, Susan L. Kirby, TheJournal of Social Psychology adlı derginin 2002 yılındaki 142. sayısında yayımladığı “Duygusal Zeka Bir Avantaj mıdır ? Duygusal ve Genel Zeka’ nın Kişisel Performans Üzerindeki Etkisi Üzerine Bir Araştırma” adlı makalesinde, duygusal zekanın, kişisel ve bilişsel performans üzerindeki etkisinin, genel zekadan fazla olup olmadığını araştırmıştır. Araştırmada MEIS adı verilen ve duygusal zekayı; duyguları algılamak, anlamak ve düzenlemek olmak üzere üç bölümde inceleyen bir ölçek kullanılmıştır. Katılımcılar Amerika’daki bir üniversitede okuyan 304 öğrencidir. Duygusal zekaları MEIS testi ile, performansları ise Burney ’in mantıksal muhakeme testinden alınan, sekiz problem ile ölçülmüştür. Oldukça zor olan problemleri çözmek için zaman sınırlaması konulmuştur. Doğru cevaplanan problemlerin oranı ile performans hesaplanmıştır. En yüksek puanı alana para ödülü vererek katılımcıların doğruyu yapmak için teşvik edilmiştir. Sonuç olarak, duygusal zekası yüksek olan insanların, kendilerinin ve başkalarının duygularını iyi ifade edip, kontrol edebildikleri için, olumsuz duygulardan etkilenme ihtimalleri azaldığı, aynı şekilde, olumlu duyguları da iyi kanalize edip, daha yüksek performansa dönüştürebildikleri ortaya çıkmıştır. Yani duygusal zeka, performansı olumlu yönde etkilemektedir (Yüksel, 2006).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları ile verilerin analiz edilmesi ile ilgili bilgiler başlıklar halinde yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

İstanbul ili Bakırköy ilçesinde MEB'e bağlı özel ve devlet okullarındaki ilköğretim ve ortaöğretim kademelerinde görev yapan öğretmenlerin örgütsel affedicilik düzeyleri ile duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada bu modelin hem karşılaştırma hem de korelasyon yöntemleri uygulanmıştır. Karasar'a (2013) göre İlişkisel tarama modeli, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını belirlemeyi amaçlayan tarama yaklaşımına denir. İlişkisel tarama modelinde, değişkenlerin birlikte değişip değişmediği; değişme varsa bunun nasıl olduğu saptanmaya çalışılır

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2020 - 2021 eğitim-öğretim yılı İstanbul ili Bakırköy ilçesindeki özel ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde toplam 1455, devlet ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde ise 1697 öğretmen olmak üzere toplam 3152 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi belirlemek için olasılıklı örnekleme yöntemlerinden basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2004) tarafından oluşturulan örneklem hesaplama tablosu kullanılarak örneklem büyüklüğü sınıanmış ve 0.05 örnekleme hatası ile 256 öğretmen yeterli sayı olarak belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan Bakırköy ilçesinde görev yapan öğretmenlerin demografik özellikleri Tablo 3.1' de yer almaktadır.

Tablo 3. 1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Özellik	Seçenek	f	%
Yaş	24-30 yaş	48	18,8
	31-37 yaş	81	31,6
	38-44 yaş	62	24,2
	45 yaş +	65	25,4
Cinsiyet	Kadın	124	48,4
	Erkek	132	51,6
Medeni Durum	Evli	118	46,1
	Bekar	138	53,9
Çocuk Sahibi Olma Durumu	Çocuğum var	124	48,4
	Çocuğum yok	132	51,6
Kurum Kademesi	İlkokul	59	23,0
	Ortaokul	54	21,1
	Lise	143	55,9
Kurum Türü	Devlet	149	58,2
	Özel	107	41,8
Mesleki Kıdem	1-10 yıl	93	36,3
	11-20 yıl	108	42,2
	21 yıl ve üstü	55	21,5

Tablo 3.1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin %18,8'inin 24-30 yaş; %31,6'sının 31-37 yaş; %24,2'sinin 38-44 yaş ve %25,4'ünün 45 yaş ve üstü aralığında olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların cinsiyet dağılımının % 48,4'ü kadın, % 51,6'sı erkek şeklinde olduğu görülmektedir. Diğer demografik değişkenler açısından bakıldığında öğretmenlerin % 46,1'inin evli, % 53,9'unun bekar olduğu; % 48,4'ünün çocuk sahibi olduğu, % 51,6'nın çocuk sahibi olmadığı; %23'ünün İlkokul, % 21,1'inin Ortaokul ve % 55,9 'unun Lise kademesinde görev yaptığı; % 58,2'sinin devlet okulları ve % 41,8'inin ise özel eğitim kurumlarında görev yaptığı belirlenmiştir. Öğretmenlik mesleğindeki kıdem yılları açısından % 36,3'ünün 1-10 yıl, % 42,2'sinin 11-20 yıl ve % 21,5'inin 21 yıl ve üstü kıdeme sahip olduğu tespit edilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada verilerin toplanması için 3 ölçek kullanılmıştır. Kişisel Bilgi Formuyla örneklem grubunun demografik özellikleri, Örgütsel Affedicilik Ölçeği ile öğretmenlerin örgütsel affedicilik düzeyleri ve Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği–Kısa Formu (DZÖÖ-KF) ile de öğretmenlerin duygusal zeka düzeyleri belirlenmek amaçlanmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından hazırlanan form (Ek 1), öğretmenlerin kişisel bilgilerini öğrenmek amacıyla oluşturulmuştur. Kişisel Bilgi Formunda öğretmenlerin yaşı, cinsiyeti, medeni durumu, branşı, ebeveynlik durumu, meslekteki ve kurumdaki çalışma süresi ve çalıştığı okulunun türü ile ilgili verileri elde etmek amaçlanmıştır.

3.3.2. Örgütsel Affedicilik Ölçeği: Ölçek, Kepenekci ve Nayir (2015) tarafından 2014-2015 eğitim öğretim yılında Ankara il merkezinde kamu okullarında (ilkokul, ortaokul, lise) görevli 650 öğretmenden elde edilen veriler analiz edilerek geliştirilmiştir. Toplanan verilerin 605'inin analize uygun olduğu görülmüştür. Verilerin analizinde açımlayıcı faktör analizi (AFA), madde toplam korelasyonu, Cronbach alfa katsayısı ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA), t -Testi, ANOVA, betimsel istatistikler kullanılmıştır. Veriler analiz edilirken veri seti ikiye bölünmüş AFA analizi 305 veri, DFA analizi 300 veri, istatistiksel analizler ise AFA verisi üzerinden yapılmıştır. AFA sonuçlarına göre ölçek 21 madde ve 3 faktörden oluşmaktadır. Affediciliği kabul (10 madde), affediciliği gerekçelendirme (6 madde) ve affediciliği red (5 madde) olarak 5'li likert şeklinde değerlendirilmiş olup 17 - 21.madeler olmak üzere 5 madde ters puanlandırılmıştır. Ölçeğin alt boyut maddeleri şöyledir: Affediciliği Kabul alt boyutu1,2,3,4,5,6,7,8,9 ve 10. ifadeler; Affediciliği Gerekçelendirme alt boyutu11,12,13,14,15 ve 16. ifadeler; Affediciliği Red ise 17,18,19,20 ve 21. İfadeleri içermektedir.

DFA sonuçlarına göre uyum indekslerinin $\chi^2 = 400.94$; $p = 0.00$, $sd = 186$, $\chi^2/sd = 2.15$, $IFI = .95$, $RFI = .90$, $RMR = .061$, $GFI = .89$, $AGFI = .86$, $CFI = .95$, $NNFI = .95$, $NFI = .91$ ve $RMSEA = .062$ olduğu görülmüştür. Ölçeğin güvenirliği için yapılan analizlere göre Cronbach Alfa katsayısı 70 sınırında ve üzerinde olduğu için ölçek güvenilir (Kepenekçi ve Nayir, 2015).

Örgütsel Affedicilik ve alt boyutları için elde edilen Cronbach Alfa katsayıları tablo 3.2’de verilmiştir.

Tablo 3.2. Örgütsel Affedicilik ve Alt Boyutları İçin Elde Edilen Cronbach Alfa Katsayıları

Ölçek ve Ölçeklere Ait Alt Boyutlar	Cronbach Alfa Değeri (α)	
	Kepenekçi ve Nayir (2015)	Elde Edilen Değerler
Örgütsel Affedicilik (Toplam Boyut)	0,87	0,89
Affediciliği Kabul	0,88	0,91
Affediciliği Gerekçelendirme	0,73	0,89
Affediciliği Red	0,67	0,52

Tabloda Örgütsel Affedicilik ölçeği ve Affediciliği Kabul ve Affediciliği Gerekçelendirme alt boyutlarına ait Cronbach Alfa katsayılarının 0,80’den büyük olduğu ancak Affediciliği Red boyutunun ise diğer boyutlara göre oldukça düşük olduğu görülmektedir. Ancak ölçeğin tamamına ait katsayı (0,89) oldukça yüksek olduğu için ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu söylenebilir. Elde edilen sonuçlar Kepenekçi ve Nayir’in (2015) elde ettiği sonuçlar ile paraleldir. Kayış’a (2008) göre Cronbach Alfa katsayısı 0,40’dan küçük ise ölçek güvenilir değil; 0,40 – 0,60 arası ise ölçeğin güvenilirliği düşük; 0,60 – 0,80 arası ise ölçeğin oldukça güvenilir ve 0,80 – 1,00 arası ise ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu söylenebilir.

3.3.3.Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği–Kısa Formu (DZÖÖ-KF): Petrides ve Furnham (2001) tarafından geliştirilen Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği–Kısa Formu’nun (DZÖÖ-KF) Türkçe’ye uyarlanması ve geçerlik ve güvenilirlik çalışması Deniz, Özer ve Işık tarafından 2013 yılında gerçekleştirilmiştir. Çalışma 464 üniversite öğrencisi üzerinde yürütülmüştür. Ölçeğin dil geçerliği ve eşdeğerliği İngilizce ve Türkçe formlardan elde edilen puanlar arasındaki pozitif korelasyonla desteklenmiştir. Ölçeğin yapı geçerliğini incelemek için yapılan Açıklayıcı Faktör Analizi sonucunda, 20 maddeden oluşan dört faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Elde edilen bu yapının örneklem verisine iyi uyum gösterip göstermediğini anlamak amacıyla yürütülen Doğrulayıcı Faktör analizi sonuçları ise ölçeğin uygulandığı

örnekleme uyumunun iyi olduğunu göstermiştir. DZÖÖ-KF'nun iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı ölçeğin tamamı için .81, test-tekrar test güvenilirlik katsayısı ise .86 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar DZÖÖ-KF'nun Türkçe formunun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir. Ölçek 7'li likert derecelendirmesi şeklinde değerlendirilmiş ve dört altboyuttan oluşmaktadır. 2,4,5,7,9,11,12,14,17 ve 19. maddeler ters puanlanmaktadır (Deniz, Özer ve Işık, 2013).

Araştırmaya katılan öğretmenlerden elde edilen veriler kullanılarak DZÖÖ-KF ve alt boyutları için elde edilen Cronbach Alfa katsayıları tablo 3.3'de verilmiştir.

Tablo 3.3. DZÖÖ-KF ve Alt Boyutları İçin Elde Edilen Cronbach Alfa Katsayıları

Ölçek ve Ölçeklere Ait Alt Boyutlar	Cronbach Alfa Değeri (α)	
	Deniz, Özer ve Işık (2013)	Elde Edilen Değerler
DZÖÖ-KF	0,82	0,79
İyi Oluş	0,72	0,71
Öz Kontrol	0,7	0,41
Duygusallık	0,66	0,57
Sosyallik	0,7	0,71

Tablo 3.3 incelendiğinde DZÖÖ-KF'nun Cronbach Alfa katsayısının 0,79 olduğu ve oldukça güvenilir olduğu görülmektedir. Ancak Öz Kontrol (0,41) ve Duygusallık (0,57) alt boyutlarına ait Cronbach Alfa katsayılarının daha düşük olduğu ve düşük güvenilirliğe sahip olduğu belirlenmiştir. Araştırmada elde edilen alfa katsayıları Deniz, Özer ve Işık'ın (2013) elde ettiği alfa katsayılarıyla örtüşmektedir.

3.4. Verilerin Analizi

Örgütsel Affedicilik ve DZÖÖ-KF ve bu ölçeklerin alt boyutlarına ait veri dağılımının normallik düzeyini tespit etmek amacıyla çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri çalışılmış ve Tablo3.4'de gösterilmiştir. Basıklık (kurtosis) dağılımın dikliğini veya düzlüğü hakkında bilgi veren ölçüttür. Çarpıklık ise dağılımın ortalama etrafında simetri bilgisini veren bir değerdir. Bu değerın sıfıra yakın olması normal dağılımı gösterir. Her iki değerin de tüm ölçek ve alt boyutları

için -1 ile +1 arasında olduğu görüldüğünden normal dağılım gösterdiği söylenebilir (Kalaycı, 2008:58).

Tablo 3.4. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Ölçekler ve Ölçeklere Ait Alt Boyutlar	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)
Örgütsel Affedicilik (Genel Boyut)	,012	-,309
Affediciliği Kabul	,157	-,630
Affediciliği Gerekçelendirme	-,726	-,027
Affediciliği Red	-,347	-,925
DZÖÖ-KF (Genel Boyut)	-,102	-,965
İyi Oluş	-,486	-,685
Öz Kontrol	-,853	,610
Duygusallık	,040	-,806
Sosyallik	-,834	,393

Verilerin toplanması için araştırmacı tarafından çoğaltılan anket ve ölçekler İstanbul Bakırköy ilçesinde görev yapan öğretmenlere gönüllük esasıyla dağıtılmış ve toplanan veriler istatistik paket programı SPSS 22 kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde öncelikle araştırmaya katılan öğretmenlerin yaşı, cinsiyeti, medeni hali, görev yaptıkları okul kademesi, okul türü ve meslekteki görev süresini (bkz. Tablo 3.1) kapsayan frekans ve yüzdelerin hesaplanarak tablolar aracılığıyla sunulduğu tanımlayıcı (descriptive) istatistikler kullanılmıştır. Yine katılımcı öğretmenlerin Örgütsel Affedicilik ve Duygusal Zeka ölçeklerine verdikleri cevapların ortalama, standart sapma, çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanmıştır. Araştırmanın 4.bölümünde gösterildiği üzere bağımsız gruplar arası karşılaştırmalara (cinsiyet, medeni hal, çocuk sahibi olma durumları ve okul türü) Bağımsız Örneklem t – Testi; üç ve daha fazla gruplar için cevap ortalamaları açısından yapılan karşılaştırmalar için (yaş, okul kademesi ve mesleki kıdem) Tek Yönlü ANOVA testi uygulanmıştır. Tek Yönlü ANOVA testlerinde anlamlı farklılıkların

hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Post-Hoc testi olarak LSD ve Tamhane (heterojen varyanslar için) analizi kullanılmıştır. Son olarak örgütsel affedicilik ve duygusal zeka değişkenleri toplam puan ve alt boyutları arasındaki ilişkileri belirlemek için korelasyon analizinden faydalanılmıştır. Duygusal zekanın örgütsel affedicilik üzerindeki etkisi ise alt boyutlarıyla birlikte çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılarak belirlenmiştir.



DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde İstanbul Bakırköy ilçesinde görev yapan öğretmenlerden gönüllü olarak araştırmaya katılan 256 öğretmenin verilerinin istatistiksel analiz sonuçlarıyla elde edilen bulgular yer almaktadır. Araştırmanın alt problemleri ile ilgili istatistiksel bulgular sırayla ve maddeler halinde tablolarla verilmiş ve bulgular rapor edilmiştir.. Tablo 3.4’te verilen ölçeklerin çarpıklık ve basıklık değerleri göz önüne alınarak öncelikle katılımcıların örgütsel affedicilik ve ikinci olarak duygusal zeka düzeylerinin yaş, cinsiyet, medeni durum, çocuk sahibi olma, meslekteki kıdem, okul kademesi ve okul türü gibi demografik değişkenler açısından gruplar arası farklılıklarını tespit etmek için parametrik analizler kullanılmıştır. Katılımcı öğretmenlerin örgütsel affedicilik düzeyleri ile duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için korelasyon analizi yapılmıştır. Son olarak ise öğretmenlerinin duygusal zeka düzeylerinin örgütsel affedicilik düzeyi üzerindeki etkisini ölçmek için çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Tüm bu analizler ölçeklerin alt boyutları için de uygulanmıştır.

4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine Ait Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi olan “*Öğretmenlerin örgütsel affedicilik düzeyleri nedir?*” için yapılan istatistiksel analizler; minimum değerler, maksimum değerler, standart sapma ve ortalamalar tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1. Örgütsel Affedicilik Ölçeği Puanlarının Betimsel İstatistik Değerleri

Örgütsel Affedicilik Boyutları	N	Min.	Max.	S. Sapma	$\bar{x}$
Genel Boyut	256	29,10	97,19	12,19	3,02
Affediciliği Kabul	256	11,20	42,50	7,21	2,43
Affediciliği Gerekçeleştirme	256	5,50	25,83	4,04	3,15
Affediciliği Red	256	6,40	20,80	3,06	2,99

Tablo 4.1. incelendiğinde öğretmenlerin örgütsel affedicilik ölçeği sorularına verdikleri cevapların genel boyutta ve $\bar{X} = 3,02$ orta düzeyde olduğu görülmektedir. Alt boyutlarda ise en düşük ortalama $\bar{X} = 2,43$ ile affediciliği kabul boyutudur. En yüksek ortalama ise $\bar{X} = 3,15$ ile affediciliği gerekçelendirme boyutudur. Affediciliği redalt boyutu ise $\bar{X} = 2,99$ ortalamaya sahiptir.

4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine Ait Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “Öğretmenlerin örgütsel affedicilik düzeyleri nedir?” için yapılan istatistiksel analizler; minimum değerler, maksimum değerler, standart sapma ve ortalamalar tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2. Duygusal Zeka Ölçeği Puanlarının Betimsel İstatistik Değerleri

Duygusal Zeka Boyutları	N	Min.	Max.	S. Sapma	$\bar{X}$
Genel Boyut	256	6,75	22,75	3,61	4,10
İyi Oluş	256	6,50	22,75	3,24	4,33
Öz Kontrol	256	3,25	22,75	3,42	4,07
Duygusallık	256	7,50	22,75	3,36	3,91
Sosyallik	256	3,25	22,75	3,72	4,42

Tablo 4.2 incelendiğinde öğretmenlerin duygusal zeka ölçeğindeki ifadelere verdikleri cevapların ortalamalarının ölçek genelinde yüksek olduğu ($\bar{X} = 4,10$) tespit edilmiştir. En yüksek ortalama $\bar{X} = 4,42$ ile sosyallik boyutunda; en düşük ortalama ise $\bar{X} = 3,91$ ile duygusallık alt boyutundadır. Diğer alt boyutlarda ise iyi oluş $\bar{X} = 4,33$ ve öz kontrol $\bar{X} = 4,07$ ortalamalar tespit edilmiştir.

4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine Ait Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan “Öğretmenlerin yaş, cinsiyet, medeni durum, ebeveynlik durumları, çalıştıkları kurum türü ve meslekteki çalışma süreleri gibi değişkenlerinin örgütsel affetme düzeyleri ve alt boyutlarına göre farklılık göstermekte midir?” için yapılan istatistiksel analizler her demografik değişken için ayrı olarak ele alınmış ve tablolar halinde raporlanmıştır.

4.3.1. Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırmalar

Katılımcı öğretmenlerin yaş aralıklarına göre örgütsel affedicilik düzeyleri ve ölçeğin alt boyutları için farklılık gösterip göstermedikleri Tek Yönlü ANOVA testiyle analiz edilmiş ve tablo 4.1’de gösterilmiştir. Tespit edilen farklılıkların hangi yaş aralığı gruplarında olduğu ise Post Hoc LSD yöntemiyle analiz edilmiş ve tablo 4.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4.3. Örgütsel Affedicilik ve Alt Boyutlarının Yaş Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Yaş	N	$\bar{x}$	S. Sapma	F	p	Fark (LSD)
Örgütsel Affedicilik Genel Boyut	24-30 yaş	48	2,83	1,94	6,341	.00**	24-30 < 38-44
	31-37 yaş	81	2,90	1,17			24-30 < 45+
	38-44 yaş	62	3,14	1,60			31-37 < 38-44
	45 yaş +	65	3,20	1,41			31-37<45+ ve 38-44<45+
Affediciliği Kabul	24-30 yaş	48	2,18	1,05	7,600	.00**	24-30 < 38-44
	31-37 yaş	81	2,28	0,68			24-30 < 45+
	38-44 yaş	62	2,52	0,94			31-37 < 38-44
	45 yaş +	65	2,72	0,89			31-37 < 45+
Affediciliği Gerekçelendirme	24-30 yaş	48	2,98	0,72	3,392	.02*	24-30 < 38-44
	31-37 yaş	81	3,05	0,46			24-30 < 45+
	38-44 yaş	62	3,31	0,45			31-37 < 38-44
	45 yaş +	65	3,25	0,41			31-37 < 45+

	24-30 yaş	48	2,95	0,48			
Affediciliği	31-37 yaş	81	2,96	0,32			
Red	38-44 yaş	62	3,05	0,40	,348	.79	-
	45 yaş +	65	3,01	0,37			

*p<0.05; **p<0.01

Tablo 4.3 incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin örgütsel affedicilik ölçeğinin “affediciliği red” boyutunu ölçen ifadeler için verdikleri cevapların ($F=0.35$; $p>0.05$) yaş değişkenine göre farklılık göstermediği görülmektedir. Örgütsel affedicilik genel boyutu ($F=6.34$; $p<0.01$) ve alt boyutlarından “affediciliği kabul” ($F=7.60$; $p<0.01$) ile “affediciliği gerekçelendirme” ($F=3.39$; $p<0.05$) boyutlarının ise yaş Değişkenine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Yaş değişkenine göre farklılaşan gruplar için yapılan Post Hoc LSD sonuçlarına göre “örgütsel affedicilik genel boyutu” için 38-44 yaş ve 45 yaş ve üstü gruplarının hem 24-30 yaş hem de 31-37 yaş gruplarından daha yüksek puanlar olduğu görülmektedir. 45 yaş üstü grubunun puanları da 38-44 yaş grubuna göre daha yüksektir. 24-30 yaş grubu ile 31-37 yaş grupları arasındaki fark ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Ortalamalar üzerinden bakıldığında yaş grubu yükseldikçe örgütsel affedicilik puanlarının da arttığı görülmektedir. Ölçeğin “affediciliği kabul” ve affediciliği gerekçelendirme” alt boyutlarının yaş değişkenine göre farklılaşan grupları için Post Hoc LSD sonuçlarına bakıldığında 38-44 yaş ve 45 yaş ve üstü gruplarının hem 24-30 yaş hem de 31-37 yaş gruplarından daha yüksek puanlar elde ettiği; 24-30 yaş grubu ile 31-37 yaş grupları arasındaki farkın ise anlamlı bulunmadığı anlaşılmaktadır. Ortalamalar üzerinden bakıldığında ise genel boyuttaki gibi her iki alt boyut için yaş grubu yükseldikçe örgütsel affedicilik puanlarının da söylenebilir.

4.3.2. Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırmalar

Araştırmanın örneklem grubundan örgütsel affedicilik ve alt boyutları için elde edilen puanların cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını bağımsız gruplar t-testi ile tespit edilmiş ve tablo 4.4’de gösterilmiştir.

Tablo 4.4. Örgütsel Affedicilik ve Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Grup t -Testi Sonuçları

Ölçekler	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	S. Sapma	t	sd	p
Örgütsel Affedicilik Genel Boyut	Kadın	124	69,15	10,94	8,14	254	.00**
	Erkek	132	58,08	10,82			
Affediciliği Kabul	Kadın	124	27,46	6,61	7,48	254	.00**
	Erkek	132	21,35	6,47			
Affediciliği Gerekçelendirme	Kadın	124	20,18	3,13	5,22	236	.00**
	Erkek	132	17,69	4,42			
Affediciliği Red	Kadın	124	15,79	2,96	4,35	254	.00**
	Erkek	132	14,18	2,96			

**p<0.01

Tablo 4.4 incelendiğinde örgütsel affedicilik ve tüm alt boyutlarından katılımcı öğretmenlerin elde ettiği puanlar cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Aritmetik ortalamalara göre bu farklılık cinsiyeti kadın olan öğretmenler lehinedir. “Örgütsel affedicilik genel boyutu” için kadın öğretmenlerin ortalaması 69,15; erkek öğretmenlerin ise 58,08’dir. Ortalamalar arasındaki bu fark istatistiksel olarak anlamlı ($p<0.01$) bulunmuştur. “Affediciliği kabul” alt boyutunda kadın öğretmenlerin 27,46; erkek öğretmenlerin 21,35 ortalamaya sahip olduğu ve aralarındaki kadınlar lehine olan farkın anlamlı ($p<0.01$) olduğu görülmektedir. “Affediciliği gerekçelendirme” alt boyutunda örneklemin kadın öğretmenlerinin 20,18; erkek öğretmenlerin ise 17,69 ortalamaya sahip olduğu ve bu farkın ($p<0.01$) anlamlı olduğu anlaşılmaktadır. Son olarak ölçeğin “affediciliği red” alt boyutunda kadın öğretmenlerin 15,79; erkek öğretmenler ise 14,18 ortalamaya sahip olduğu ve bu farkın da anlamlı ($p<0.01$) bulunduğu tespit edilmiştir.

4.2.3. Medeni Durum Değişkenine Göre Karşılaştırmalar

Bu bölümde örneklem grubunun örgütsel affedicilik ve alt boyutları için elde ettiği puanların medeni hallerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız gruplar t-testi ile analiz edilmiş ve tablo 4.5’de gösterilmiştir.

Tablo 4.5. Örgütsel Affedicilik ve Alt Boyutlarının Medeni Durum Değişkenine Göre Bağımsız Grup t -Testi Sonuçları

Ölçekler	Medeni Durum	N	$\bar{x}$	S. Sapma	t	sd	p
Örgütsel Affedicilik Genel Boyut	Evli	118	67,48	11,78	5,13	254	.00**
	Bekar	138	59,99	11,50			
Affediciliği Kabul	Evli	118	26,44	7,06	4,53	254	.00**
	Bekar	138	22,49	6,84			
Affediciliği Gerekçelendirme	Evli	118	19,92	3,52	3,87	253	.00**
	Bekar	138	18,03	4,26			
Affediciliği Red	Evli	118	15,55	2,96	2,89	250	.00**
	Bekar	138	14,46	3,07			

**p<0.01

Tablo 4.5 incelendiğinde örgütsel affedicilik ve tüm alt boyutlarından katılımcı öğretmenlerin elde ettiği puanlarda medeni duruma göre istatistiki olarak anlamlı ($p<0.01$) farklılıklar bulunmuştur. Aritmetik ortalamalara göre iki grup arasındaki fark genel boyut ve tüm alt boyutları için evli katılımcılar lehinedir. “Örgütsel affedicilik genel boyutu” için evli öğretmenlerin ortalaması 67,48; bekar öğretmenlerin ise 59,99’dur ve iki grup ortalamaları arasındaki evliler lehine olan bu fark istatistiksel olarak anlamlı ($p<0.01$) bulunmuştur. “Affediciliği kabul” alt boyutunda evli öğretmenlerin 26,44; bekar öğretmenlerin 22,49 ortalamaya sahip olduğu ve aralarındaki evliler lehine olan farkın anlamlı ($p<0.01$) olduğu görülmektedir. “Affediciliği gerekçelendirme” alt boyutunda evli öğretmenlerinin 19,92; bekar öğretmenlerin ise 17,69 ortalamaya sahip olduğu ve bu farkın ($p<0.01$) anlamlı olduğu anlaşılmaktadır. Son olarak ölçeğin “affediciliği red” alt boyutunda evli öğretmenlerin 15,55; bekar öğretmenlerin ise 14,46 ortalamaya sahip olduğu ve bu farkın da anlamlı ($p<0.01$) bulunduğu tespit edilmiştir.

4.3.4. Çocuk Sahibi Olma Değişkenine Göre Karşılaştırmalar

Araştırmanın örneklem grubundan örgütsel affedicilik ve alt boyutları için elde edilen puanların çocuk sahibi olma değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız gruplar t -testi ile tespit edilmiş ve tablo 4.6’da gösterilmiştir.

Tablo 4.6. Örgütsel Affedicilik ve Alt Boyutlarının Çocuk Sahibi Olma Değişkenine Göre Bağımsız Grup T -Testi Sonuçları

Ölçekler	Çocuk Sahibi Olma	N	$\bar{x}$	S. Sapma	t	sd	p
Örgütsel Affedicilik Genel Boyut	Çocuğum var	124	66,99	11,22	4,69	254	.00**
	Çocuğum yok	132	60,11	12,17			
Affediciliği Kabul	Çocuğum var	124	26,61	6,66	5,19	254	.00**
	Çocuğum yok	132	22,16	7,06			
Affediciliği Gerekçeleştirme	Çocuğum var	124	19,81	3,19	3,61	235	.00**
	Çocuğum yok	132	18,04	4,55			
Affediciliği Red	Çocuğum var	124	15,00	3,13	0,20	254	0,84
	Çocuğum yok	132	14,93	3,01			

**p<0.01

Tablo 4.6’ya göre “örgütsel affedicilik genel boyut”, “affediciliği kabul” ve “affediciliği gerekçeleştirme” boyutlarından katılımcı öğretmenlerin elde ettiği puanların çocuk sahibi olma değişkenine göre istatistiki olarak anlamlı ($p<0.01$) farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Farklılıkların tespit edildiği boyutlar için aritmetik ortalamalara bakıldığında daha yüksek puan elde edenlerin çocuk sahibi olan öğretmenler olduğu anlaşılmaktadır. “Örgütsel affedicilik genel boyutu” için çocuk sahibi öğretmenlerin ortalaması 66,99; çocuğu olmayan öğretmenlerin ise 60,11’dir ve iki grup ortalamaları arasındaki çocuk sahibi olanların lehine olan fark istatistiksel olarak anlamlı ($p<0.01$) bulunmuştur. “Affediciliği kabul” alt boyutunda çocuk sahibi öğretmenlerin 26,61; çocuğu olmayan öğretmenlerin 22,16 ortalamaya sahip olduğu ve aralarındaki çocuk sahibi olanların lehine olan farkın anlamlı ($p<0.01$) olduğu görülmektedir. “Affediciliği gerekçeleştirme” alt boyutunda örneklemin çocuk sahibi olan öğretmenlerinin 19,81; çocuk sahibi olmayan öğretmenlerin ise 18,04 ortalamaya sahip olduğu ve bu farkın çocuk sahibi olanların lehine ve anlamlı ($p<0.01$) olduğu anlaşılmaktadır. Son olarak ölçeğin “affediciliği red” alt boyutunda çocuk sahibi öğretmenlerin 15; çocuğu olmayan öğretmenlerin ise

14,93 ortalamaya sahip olduğu ve fakat bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ($p>0.05$) anlaşılmıştır.

4.3.5. Kurum Türü Değişkenine Göre Karşılaştırmalar

Araştırmaya katılan öğretmenlerin örgütsel affedicilik ölçeği ve tüm alt boyutlarından aldıkları puanların çalıştıkları kurumun devlet veya özel eğitim kurumu olmasına göre farklılık gösterip göstermediği bağımsız grup t-testi ile analiz edilmiştir.

Tablo 4.7. Örgütsel Affedicilik ve Alt Boyutlarının Kurum Türü Değişkenine Göre Bağımsız Grup t -Testi Sonuçları

Ölçekler	Kurum Türü	N	$\bar{x}$	S. Sapma	t	sd	p
Örgütsel Affedicilik Genel Boyut	Devlet	149	68,17	11,40	8,21	254	.00**
	Özel	107	56,87	10,06			
Affediciliği Kabul	Devlet	149	26,92	6,82	7,55	254	.00**
	Özel	107	20,68	6,09			
Affediciliği Gerekçendirme	Devlet	149	20,08	3,28	5,59	185	.00**
	Özel	107	17,26	4,43			
Affediciliği Red	Devlet	149	15,53	2,87	3,53	215	.00**
	Özel	107	14,17	3,15			

** $p<0.01$

Tablo 4.7 incelendiğinde örneklem grubundan elde edilen puanların kurum türüne göre istatistiksel olarak anlamlı ($p<0.01$) olarak farklılaştığı ve ortalamalara göre de bu farkın devlet okullarında çalışan öğretmenler lehine olduğu anlaşılmaktadır. “Örgütsel affedicilik genel boyutu” için devlet okulunda çalışan öğretmenlerin ortalaması 68,17; özel okulda çalışan öğretmenlerin ise 56,87’dir ve iki grup ortalamaları arasında, devlet okullarında çalışan öğretmenlerin lehine olan fark istatistiksel olarak anlamlı ($p<0.01$) bulunmuştur. “Affediciliği kabul” alt boyutunda devlet okulunda çalışan öğretmenlerin 26,92; özel okulda çalışan öğretmenlerin ise 20,68 ortalamaya sahip olduğu ve aralarındaki farkın devlet okulunda çalışanların

lehine ve istatistiksel olarak anlamlı ($p<0.01$) olduğu görülmektedir. “Affediciliği gerekçelendirme” alt boyutunda devlet okulunda çalışan öğretmenlerinin 20,08; özel okulda çalışan öğretmenlerin ise 17,26 ortalamaya sahip olduğu ve bu farkın devlet okulunda çalışanların lehine ve anlamlı ($p<0.01$) olduğu anlaşılmaktadır. Son olarak ölçeğin “affediciliği red” alt boyutunda devlet okulunda çalışan öğretmenlerin 15,53; özel okulda çalışan öğretmenlerin ise 14,17 ortalamaya sahip olduğu ve bu farkın da yine devlet okulunda çalışan öğretmenlerin lehine anlamlı ($p<0.01$) olduğu anlaşılmıştır.

4.3.6. Kurum Kademe Türüne Göre Karşılaştırmalar

Bu alt başlıkta araştırmaya katılan öğretmenlerin örgütsel affedicilik ölçeği ve tüm alt boyutlarından aldıkları puanların çalıştıkları kurumun kademe türüne (ilkokul, ortaokul ve lise) göre farklılık gösterip göstermediği Tek Yönlü ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Test sonucu tespit edilen farklılıkların hangi gruplar arasında olduğu ise varyanslar heterojen olduğu için Post Hoc Tamhane testi ile belirlenmiştir.

Tablo 4.8. Örgütsel Affedicilik ve Alt Boyutlarının Kademe Türlerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Okul Kademesi	N	$\bar{x}$	S. Sapma	F	p	Fark (Tamhane)
Örgütsel Affedicilik Genel Boyut	İlkokul	59	55	13,19	21,79	.00**	İlkokul< Ortaokul
	Ortaokul	54	63	7,10			İlkokul < Lise
	Lise	143	67	11,74			Ortaokul < Lise
Affediciliği Kabul	İlkokul	59	19	7,76	22,8	.00**	İlkokul< Ortaokul
	Ortaokul	54	25	4,05			İlkokul < Lise
	Lise	143	26	6,95			
Affediciliği Gerekçelendirme	İlkokul	59	15	4,33	46,26	.00**	İlkokul< Ortaokul
	Ortaokul	54	20	2,37			İlkokul < Lise
	Lise	143	20	3,42			
Affediciliği Red	İlkokul	59	17	1,65	43,54	.00**	İlkokul< Ortaokul
	Ortaokul	54	12	2,48			İlkokul < Lise
	Lise	143	15	3,02			Ortaokul < Lise

Tablo 4.8 incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin “örgütsel affedicilik genel boyutu” ($F=21,79$; $p<0.01$) ve alt boyutlarının “affediciliği kabul” ($F=22,8$; $p<0.01$); “affediciliği gerekçelendirme” ($F=46,26$; $p<0.01$) ve “affediciliği red” ($F=43,54$; $p<0.01$) boyutlarından aldıkları puanların çalıştıkları okul kademelerine göre

farklılaştığı tespit edilmiştir. Katılımcı öğretmenlerin görev yaptıkları okulların kademelerine göre farklılaşan gruplarını belirlemek için yapılan Post Hoc Tamhane sonuçlarına göre “örgütsel affedicilik genel boyutu” ve “affediciliği red” alt boyutu için lise kademesindeki grubun en yüksek puanları elde ettiği görülmektedir. Ortaokul kademesindeki grubun puanları lise kademesi grubundan daha düşük ancak ilkokul kademesinden daha yüksek olduğu görülmüştür. “Affediciliği Kabul” ve “Affediciliği Gerekçelendirme” alt boyutlarında ise lise kademesindeki grubun diğer kademelerden daha yüksek puanlar elde ettiği görülmektedir. Ortaokul kademesinde bulunan öğretmen grubu ilkokul kademesinde çalışan öğretmen grubundan daha yüksek puanlar almış ancak lise kademe grubuyla arasındaki ortalama farkı ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

4.3.7. Meslekteki Çalışma Süresi Değişkenine Göre Karşılaştırmalar

Bu bölümde araştırmaya katılan öğretmenlerin örgütsel affedicilik ölçeği ve tüm alt boyutlarından aldıkları puanların öğretmenlik mesleğindeki çalışma süresine göre farklılık gösterip göstermediği Tek Yönlü ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Test sonucu tespit edilen farklılıkların hangi gruplar arasında olduğu ise varyanslar heterojen olduğu için Tamhane testi ile belirlenmiştir.

Tablo 4.9. Örgütsel Affedicilik ve Alt Boyutlarının Öğretmenlik Mesleğindeki Çalışma Süresine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Yaş	N	$\bar{X}$	S. Sapma	F	p	Fark (Tamhane)
Örgütsel Affedicilik Genel Boyut	1-10 yıl	93	59	14,1			1-10 yıl < 11-20
	11-20	108	65	10,3	11,00	.00**	1-10 yıl < 21+
	21+	55	68	9,8			
Affediciliği Kabul	1-10 yıl	93	21	7,9			1-10 yıl < 11-20
	11-20	108	25	5,6	18,64	.00**	1-10 yıl < 21+
	21+	55	28	6,7			
Affediciliği Gerekçelendirme	1-10 yıl	93	17	5,1			1-10 yıl < 11-20
	11-20	108	20	3,0	14,06	.00**	1-10 yıl < 21+
	21+	55	20	2,5			
Affediciliği Red	1-10 yıl	93	16	2,3			1-10 yıl < 11-20
	11-20	108	14	3,3	21,71	.00**	1-10 yıl < 21+
	21+	55	15	2,8			

**p<0.01

Tablo 4.9 incelendiğinde katılımcıların örgütsel affedicilik ölçeği ve üç alt boyutundan aldıkları puanların mesleki çalışma sürelerine göre sınıflandırılan

gruplarda farklılaştığı (Genel boyut için $F= 11$; Affediciliği kabul için $F= 18,64$; Affediciliği gerekçelendirme için $F= 14,06$ ve affediciliği red için $F= 21,74$ 'tür) ve bu farkın istatistiki açıdan tüm boyutlar için anlamlı ($p<0.01$) olduğu görülmektedir. Post Hoc Tamhane analiz sonuçlarına göre ölçeğin genel ve alt boyutlarının tümünde 1-10 yıl arası öğretmenlik tecrübesi olan grubun 11-20 yıl ve 21 ve üstü yıllar çalışma süresine sahip gruplara göre daha düşük puanlar aldığı anlaşılmaktadır. 11-20 yıl ve 21 yıl ve üstü gruplar arasındaki ortalama farkları ise anlamlı bulunmamıştır.

4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine Ait Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan “Öğretmenlerin yaş, cinsiyet, medeni durum, ebeveynlik durumları, çalıştıkları kurum türü ve meslekteki çalışma süreleri gibi değişkenlerinin duygusal zeka düzeyleri ve alt boyutlarına göre farklılık göstermekte midir?” için yapılan istatistiksel analizler her demografik değişken için ayrı olarak ele alınmış ve tablolar halinde raporlanmış ve yorumlanmıştır.

4.4.1. Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırmalar

Katılımcı öğretmenlerin yaş aralıklarına göre duygusal zeka düzeyleri ve ölçeğin alt boyutları için farklılık gösterip göstermedikleri Tek Yönlü ANOVA testiyle analiz edilmiş ve tablo 4.10’da gösterilmiştir. Tespit edilen farklılıkların hangi yaş aralığı gruplarında olduğu ise varyansların homojen dağılmaması nedeniyle Post Hoc Tamhane yöntemiyle analiz edilmiştir.

Tablo 4.10. Duygusal Zeka Ölçeği ve Alt Boyutlarının Yaş Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Yaş	N	$\bar{x}$	S. Sapma	F	p	Fark (Tamhane)
Duygusal Zeka Genel Boyut	24-30 yaş	48	16,60	3,54	,248	.86	
	31-37 yaş	81	16,13	3,31			
	38-44 yaş	62	16,59	3,68			
	45 yaş +	65	16,43	4,02			
İyi Oluş	24-30 yaş	48	17,06	3,42	2,101	.10	
	31-37 yaş	81	16,69	3,27			
	38-44 yaş	62	17,82	3,32			
	45 yaş +	65	17,80	2,90			
Öz Kontrol	24-30 yaş	48	16,94	3,34	2,808	.06	

	31-37 yaş	81	16,53	2,73		
	38-44 yaş	62	16,45	3,95		
	45 yaş +	65	15,23	3,58		
Duygusallık	24-30 yaş	48	15,78	3,49		
	31-37 yaş	81	15,45	3,87	,552	.65
	38-44 yaş	62	16,03	2,90		
	45 yaş +	65	15,35	2,98		
Sosyallik	24-30 yaş	48	18,82	3,15		24-30 yaş > 45 + yaş
	31-37 yaş	81	18,45	3,25	7,050	.00** 31-37 yaş > 45 + yaş
	38-44 yaş	62	17,37	3,85		
	45 yaş +	65	16,09	4,03		

**p<0.01

Tablo 4.10 incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin duygusal zeka ölçeğinin “genel boyutu”, “iyi oluş”, “öz kontrol” ve “duygusallık” alt boyutlarından elde ettikleri puanların yaş Değişkenine göre anlamlı ($p>0.05$) farklılıklar göstermediği görülmektedir. Katılımcıların ölçeğin “sosyallik” alt boyutundan elde ettiği puanların ise yaş Değişkenine göre anlamlı ($p<0.01$) farklar gösterdiği anlaşılmıştır. Post Hoc sonuçlarına göre bu farklar daha küçük yaş grupları lehine olmak üzere 24-30 yaş ($\bar{X} = 18,82$) grubu ile 45 yaş üstü ($\bar{X} = 16,09$) katılımcı grupları arasında ve 31-37 yaş ($\bar{X} = 18,45$) grubuyla 45 yaş ve üstü grup arasındadır.

4.4.2. Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırmalar

Araştırmanın örneklem grubunda bulunan öğretmenlerin duygusal zeka ölçeği ve alt boyutlarından elde ettiği puanların cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız gruplar t-Testi ile tespit edilmiş ve tablo 4.11’de gösterilmiştir.

Tablo 4.11. Duygusal Zeka Ölçeği ve Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Grup t -Testi Sonuçları

Ölçekler	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S. Sapma	t	sd	p
Duygusal Zeka Genel Boyut	Kadın	124	16,79	4,05	1,60	224	.11
	Erkek	132	16,06	3,14			
İyi Oluş	Kadın	124	17,95	2,98	3,07	252	.00**
	Erkek	132	16,73	3,38			

Öz kontrol	Kadın	124	15,27	3,83	-4,60	213	.00**
	Erkek	132	17,20	2,69			
Duygusallık	Kadın	124	16,30	3,53	3,116	252	.00**
	Erkek	132	15,01	3,07			
Sosyallik	Kadın	124	16,46	3,75	-5,16	237	.00**
	Erkek	132	18,78	3,33			

**p<0.01

Tablo 4.11 incelendiğinde örneklem gruplarının cinsiyet değişkenine göre duygusal zeka ölçeği genel boyutundan elde ettikleri puan ortalamaları arasındaki fark ($p>0.05$) anlamlı bulunmamıştır. Kadın öğretmenlerin genel boyuttan elde ettikleri puan ortalamaları ($\bar{x}=16,79$) erkek öğretmenlerin ortalamalarından ($\bar{x}=16,06$) yüksek olduğu görülmektedir. Duygusal zeka ölçeğinin tüm alt boyutları için cinsiyet Değişkenine göre anlamlı farklar olduğu görülmektedir. Katılımcı öğretmenlerden elde edilen veriler analiz edildiğinde “iyi oluş” ve “duygusallık” alt boyutlarında kadınlar lehine ($p<0.01$); “öz kontrol” ve “sosyallik” alt boyutları için ise erkekler lehine anlamlı farklar ($p<0.01$) bulunmuştur.

4.4.3. Medeni Durum Değişkenine Göre Karşılaştırmalar

Bu bölümde örneklem grubunun duygusal zeka ölçeği ve alt boyutları için elde ettiği puanların medeni hallerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız gruplar t-testi ile analiz edilmiş ve tablo 4.12’de gösterilmiştir.

Tablo 4.12. Duygusal Zeka Ölçeği ve Alt Boyutlarının Medeni Durum Değişkenine Göre Bağımsız Grup t -Testi Sonuçları

Ölçekler	Medeni Durum	N	$\bar{x}$	S. Sapma	t	sd	p
Duygusal Zeka Genel Boyut	Evli	118	17,09	3,79	2,82	250	.00**
	Bekar	138	15,82	3,36			
İyi Oluş	Evli	118	17,99	3,02	3,12	253	.00**
	Bekar	138	16,74	3,33			
Öz kontrol	Evli	118	15,86	3,90	-1,72	208	.87
	Bekar	138	16,62	2,92			
Duygusallık	Evli	118	15,90	2,99	1,20	251	.23
	Bekar	138	15,40	3,64			
Sosyallik	Evli	118	17,11	3,79	-2,22	248	.02*
	Bekar	138	18,15	3,60			

Tablo 4.12 incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin ‘duygusal zeka genel boyutundan elde ettikleri puanların medeni durum Değişkenine göre farklılaştığı görülmektedir. Genel boyut için evli öğretmenlerin duygusal zeka puan ortalamalarının ($\bar{x}=17,09$) bekar öğretmenlerin ortalamalarından ($\bar{x}=15,82$) daha yüksek olduğu ve bu farkın istatistiki olarak anlamlı ($p<0.01$) olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin “iyi oluş” alt boyutundan elde edilen veriler evli ve bekar gruplar açısından değerlendirildiğinde evli grubun ortalamasının ($\bar{x}=17,99$) bekar grubun ortalamasından ($\bar{x}=16,74$) yüksek olduğu ve aralarındaki bu farkın ise anlamlı ($p<0.01$) olduğu anlaşılmaktadır. Bir diğer alt boyut olan “sosyallik” için elde edilen veriler medeni durum değişkenine göre değerlendirildiğinde evli katılımcıların ortalamalarının ($\bar{x}=17,11$) bekar katılımcıların ortalamalarından ($\bar{x}=18,15$) daha düşük olduğu ve bu farkın anlamlı ($p<0.05$) olduğu söylenebilir. Diğer alt boyutlar olan “öz kontrol” ve “duygusallık” boyutları için gruplar arası farklar ise anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

4.4.4. Çocuk Sahibi Olma Değişkenine Göre Karşılaştırmalar

Araştırmanın örneklem grubundan duygusal zeka ölçeği ve alt boyutları için elde edilen puanların çocuk sahibi olma değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız gruplar t-testi ile tespit edilmiş ve tablo 4.13’de gösterilmiştir.

Tablo 4.13. Duygusal Zeka Ölçeği ve Alt Boyutlarının Çocuk Sahibi Olma Değişkenine Göre Bağımsız Grup t -Testi Sonuçları

Ölçekler	Çocuk Sahibi Olma	N	$\bar{x}$	S. Sapma	t	sd	p
Duygusal Zeka Genel Boyut	Çocuğum var	124	16,40	3,83	-0,05	250	.96
	Çocuğum yok	132	16,42	3,42			
İyi Oluş	Çocuğum var	124	18,10	2,72	3,92	243	.00**
	Çocuğum yok	132	16,57	3,52			
Öz kontrol	Çocuğum var	124	15,97	3,61	-1,34	241	.18
	Çocuğum yok	132	16,55	3,22			
Duygusallık	Çocuğum var	124	16,07	2,88	2,03	243	.04*
	Çocuğum yok	132	15,22	3,72			
Sosyallik	Çocuğum var	124	17,21	3,83	-1,88	241	.06
	Çocuğum yok	132	18,10	3,57			

* $p<0.05$; ** $p<0.01$

Tablo 4.13 incelendiğinde katılımcıların duygusal zeka genel boyutundan elde edilen puanların çocuk sahibi olma değişkenine göre farklılık göstermediği ($p>0.05$) anlaşılmaktadır. Ölçeğin alt boyutlarından elde edilen puanlar analiz edildiğinde “iyi oluş” alt boyutunda çocuk sahibi olan öğretmenlerin ortalamalarının ($\bar{x}=18,10$) çocuk sahibi olmayan öğretmen ortalamalarından ($\bar{x}=16,57$) daha yüksek olduğu ve ortalamalar arasındaki bu farkın istatistiki olarak anlamlı ($p<0.01$) olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki farkların anlamlı olduğu bir diğer alt boyut ise “duygusallık” boyutudur. Bu boyutta da çocuk sahibi olan katılımcıların ortalamalarının ($\bar{x}=16,07$) çocuk sahibi olmayan katılımcıların ortalamalarından ($\bar{x}=15,22$) anlamlı olarak ($p<0.05$) yüksek olduğu tespit edilmiştir. “öz kontrol” ve “sosyallik” alt boyutlarındaki ortalamaların ise çocuk sahibi olma değişkenine göre anlamlı ($p>0.05$) farklılıklar göstermediği tabloda görülmektedir.

4.4.5. Kurum Türü Değişkenine Göre Karşılaştırmalar

Araştırmaya katılan öğretmenlerin duygusal zeka ölçeği ve tüm alt boyutlarından aldıkları puanların çalıştıkları kurumun devlete bağlı veya özel eğitim kurumu olmasına göre farklılık gösterip göstermediği bağımsız grup t-testi ile analiz edilmiş ve farklılık gösteren grupların ortalamaları tablo 4.14’de gösterilmiştir.

Tablo 4.14. Duygusal Zeka Ölçeği ve Alt Boyutlarının Kurum Türü Değişkenine Göre Bağımsız Grup t -Testi Sonuçları

Ölçekler	Kurum Türü	N	$\bar{x}$	S. Sapma	t	sd	p
Duygusal Zeka Genel Boyut	Devlet	149	16,87	3,80	2,40	250	.02*
	Özel	107	15,77	3,26			
İyi Oluş	Devlet	149	17,62	3,06	1,73	208	.09
	Özel	107	16,89	3,46			
Öz kontrol	Devlet	149	15,31	3,87	-5,89	230	.00**
	Özel	107	17,56	2,11			
Duygusallık	Devlet	149	15,91	3,34	1,56	225	.12
	Özel	107	15,24	3,36			
Sosyallik	Devlet	149	16,36	3,85	-7,59	247	.00**
	Özel	107	19,47	2,64			

* $p<0.05$; ** $p<0.01$

Tablo 4.14 incelendiğinde örneklem grubundan elde edilen “duygusal zeka genel boyut” puanlarının kurum türü değişkenine göre devlet okulunda çalışan öğretmenler lehine ($\bar{x}=16,87$) özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlere ($\bar{x}=15,77$) göre anlamlı ($p>0.05$) şekilde farklılaştığı görülmektedir. Ölçeğin alt boyutlarından “Öz kontrol” ve “sosyallik” alt boyutlarında ise bu farklılıklar özel okullarda çalışan öğretmenler lehine istatistiki olarak anlamlı ($p<0.01$) bulunmuştur. “Öz kontrol” boyutunda devlet okullarında çalışan öğretmenlerin ortalamaları 15,31 iken özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin aldıkları puanların ortalaması 17,56’dır. Diğer anlamlı farkın bulunduğu “sosyallik” alt boyutunda ise devlet okullarında çalışan öğretmenlerin ortalamaları 16,36 iken özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin aldıkları puanların ortalaması 19,47’dir. “İyi oluş” ve “duygusallık” boyutlarındaki gruplar arası farklar ise ortalamalara bakıldığında devlet okulunda çalışan öğretmenler lehine olmakla birlikte istatistiki olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

4.4.6. Kurum Kademe Türüne Göre Karşılaştırmalar

Bu alt başlık altında araştırmaya katılan öğretmenlerin duygusal zeka ölçeği ve tüm alt boyutlarından aldıkları puanların çalıştıkları kurumun kademe türüne (ilkokul, ortaokul ve lise) göre farklılık gösterip göstermediği Tek Yönlü ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Test sonucu tespit edilen farklılıkların hangi gruplar arasında olduğu ise varyanslar heterojen olduğu için Post Hoc analizlerinden Tamhane testi ile belirlenmiştir.

Tablo 4.15. Duygusal Zeka Ölçeği ve Alt Boyutlarının Kademe Türlerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Kademe Türü	N	$\bar{x}$	S. Sapma	F	p	Fark (Tamhane)
Duygusal Zeka Genel Boyut	İlkokul	59	18,03	2,51			Ortaokul < İlkokul
	Ortaokul	54	13,69	2,28	26,32	.00**	Ortaokul < Lise
	Lise	143	16,78	3,87			Lise < İlkokul
İyi Oluş	İlkokul	59	14,54	2,99			İlkokul < Ortaokul
	Ortaokul	54	19,36	1,57	44,59	.00**	İlkokul < Lise
	Lise	143	17,69	3,07			Lise < Ortaokul
Öz kontrol	İlkokul	59	17,80	2,55			Lise < İlkokul
	Ortaokul	54	16,92	1,88	12,90	.00**	Lise < Ortaokul
	Lise	143	15,36	3,90			
Duygusallık	İlkokul	59	13,75	3,67	19,05	.00**	İlkokul < Ortaokul

	Ortaokul	54	17,41	1,63		İlkokul < Lise
	Lise	143	15,72	3,33		Lise < Ortaokul
	İlkokul	59	17,72	2,05		Lise < İlkokul
Sosyallik	Ortaokul	54	20,36	3,11	23,34 .00**	Lise < Ortaokul
	Lise	143	16,61	3,95		İlkokul < Ortaokul

**p<0.01

Tablo 4.15’de görüldüğü gibi duygusal zeka ölçeğinin genel ve tüm alt boyutlarında katılımcıların elde ettiği puanlar kurum kademe grup ortalamalarında istatistiki olarak anlamlı ($F=26,32$; $p<0.01$) şekilde farklılaşmaktadır. Genel boyut için gerçekleştirilen Post Hoc analizinde en yüksek puana sahip grubun ilkökul kademesinde çalışan öğretmenler ($\bar{x}=18,03$) olduğu; lise grubunda çalışan öğretmenlerin ortalamalarının da ($\bar{x}=16,78$) ortaokulda çalışan öğretmenlerin ortalamalarından ($\bar{x}=13,69$) yüksek olduğu görülmektedir. “İyi oluş” boyutunda ise en yüksek ortalamaya sahip grubun ortaokul kademesinde çalışan öğretmenler ($\bar{x}=19,36$) olduğu; lisede çalışan öğretmenlerin elde ettikleri puan ortalamasının ($\bar{x}=17,69$) ilkökul kademesindeki çalışan öğretmenlerin ortalamasından ($\bar{x}=14,54$) yüksek olduğu anlaşılmaktadır. “Öz kontrol” boyutunda en yüksek puan ortalamasına ($\bar{x}=17,80$) sahip olan grup; ilkökul kademesinde çalışan öğretmenler olmuştur. İlkokul kademesinde çalışan öğretmenlerin lisede çalışan öğretmenlerden ($\bar{x}=15,36$) yüksek olan ortalama farkı anlamlı olmasına rağmen ortaokul kademesinde çalışan öğretmenlerin ortalamaları ($\bar{x}=16,92$) arasındaki fark ise istatistiki olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$). Ölçeğin “duygusallık” alt boyutunda ise en yüksek ortalamaya ($\bar{x}=17,41$) sahip olan grup ortaokul kademesinde görev yapan öğretmenler olmuştur. Liselerde görev yapan öğretmenlerin ortalamaları ($\bar{x}=15,72$) ise bu alt boyut için ilkökullarda çalışan öğretmenlerin ortalamasından ($\bar{x}=13,75$) daha yüksek bulunmuştur. Son olarak “sosyallik” boyutunda ise en yüksek ortalamaya ($\bar{x}=20,36$) sahip olan grup ortaokul kademesinde görev yapan öğretmenler olmuştur. “Sosyallik” boyutu için ilkökul kademesinde görev yapan öğretmenlerin ortalamasının ($\bar{x}=17,72$) lise kademesinde görev yapan öğretmenlerin ortalamasından ($\bar{x}=16,61$) yüksek olduğu görülmektedir.

4.4.7. Meslekteki Çalışma Süresi Değişkenine Göre Karşılaştırmalar

Araştırmaya katılan öğretmenlerin duygusal zeka ölçeği ve tüm alt boyutlarından aldıkları puanların öğretmenlik mesleğindeki çalışma süresine göre farklılık gösterip göstermediği Tek Yönlü ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Test sonucu tespit edilen farklıların hangi gruplar arasında olduğu ise varyanslar heterojen olduğu için Post Hoc Tamhane testi ile belirlenmiştir.

Tablo 4.16. Duygusal Zeka Ölçeği ve Alt Boyutlarının Öğretmenlik Mesleğindeki Çalışma Süresine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Kıdem Süresi	N	$\bar{X}$	S. Sapma	F	p	Fark (Tamhane)
Duygusal Zeka Genel Boyut	1-10 yıl	92	17,81	2,98			11-20 yıl < 1-10 yıl
	11-20	106	15,03	3,47	16,64	.00**	11-20 yıl < 20+
	21+	54	16,73	3,93			
İyi Oluş	1-10 yıl	93	15,82	3,31			1-10 yıl < 11-20 yıl
	11-20	107	18,35	2,81	18,17	.00**	1-10 yıl < 20+
	21+	55	17,83	3,01			
Öz kontrol	1-10 yıl	92	17,01	3,24			21+ < 1-10 yıl
	11-20	107	16,35	3,20	7,38	.00**	21+ < 11-20 yıl
	21+	52	14,80	3,75			
Duygusallık	1-10 yıl	93	14,71	4,05			1-10 yıl < 11-20 yıl
	11-20	108	16,74	2,55	11,28	.00**	21+ < 11-20 yıl
	21+	53	14,98	2,82			
Sosyallik	1-10 yıl	92	17,91	2,61			21+ < 1-10 yıl
	11-20	106	18,17	4,26	5,04	.00**	21+ < 11-20 yıl
	21+	52	16,26	3,91			

**p<0.01

Tablo 4.16 incelendiğinde araştırmamanın örneklem grubunda bulunan öğretmenlerin meslekteki çalışma süresine göre belirlenen gruplarda elde ettikleri puan ortalamalarının duygusal zeka ölçeği ve tüm alt boyutlarında farklılaştığı ve bu farkın anlamlı ($F= 16,46$; $p<0.01$) olduğu görülmüştür. Ölçeğin genel boyutundaki farkın kaynağını belirlemek için yapılan Post Hoc analizinde 1-10 yıllık mesleki deneyime sahip öğretmenlerin ortalamalarının ($\bar{X}=17,81$) 11-20 yıl arası mesleki deneyime sahip olan öğretmenlerin ortalamalarından ($\bar{X}=15,03$) yüksek olduğu; 21 yaş ve üstü deneyime sahip öğretmen grubunun elde ettiği puanların ortalamasının ($\bar{X}=16,73$) 11-20 yıl mesleki deneyime sahip gruptan yüksek olduğu ve bu farkların istatistiki

olarak anlamlı ($p<0.01$) bulunduğu görülmektedir. Ölçeğin “iyi oluş” alt boyutunda ise mesleklerinde 1-10 yıl aralığında tecrübeleri olan öğretmen grubunun ortalamalarının ($\bar{x}=15,82$) hem 11-20 yıl grubu öğretmenlerin ortalamalarından ($\bar{x}=18,35$) hem de 21 yıl ve üstü öğretmen grubu ortalamalarından ($\bar{x}=17,83$) daha düşük olduğu ve bu farkın istatistiki olarak anlamlı ($p<0.01$) bulunduğu görülmektedir. “Öz kontrol” alt boyutunda ise 21 yıl ve üstü mesleki deneyime sahip öğretmen grubunun ortalamalarının ($\bar{x}=14,80$) en düşük olduğu ve 1-10 yıl ($\bar{x}=17,01$) ve 11-20 yıl ($\bar{x}=16,35$) grubu ortalamalarıyla aralarındaki farkın da anlamlı ($p<0.01$) olduğu söylenebilir. Ölçeğin bir diğer alt boyutu olan “duygusallık” boyutunda en yüksek ortalama 11-20 yıl ($\bar{x}=16,74$) mesleki deneyim sahibi olan öğretmen grubuna aittir. 11-20 yıl grubuna ait ortalamalar hem 1-10 yıl grup ortalamalarından ($\bar{x}=14,71$) hem de 21 yıl ve üstü grup ortalamalarından ($\bar{x}=14,98$) anlamlı şekilde ($p<0.01$) farklılaşmaktadır. Ölçeğin son alt boyutu olan “sosyallik” boyutunda ise 21 yıl ve üstü grubun en düşük ortalamaya ($\bar{x}=16,26$) sahip olduğu ve hem 1-10 yıl grubu ortalaması ($\bar{x}=17,91$) hem de 11-20 yıl grubu ortalamasından ($\bar{x}=18,17$) anlamlı şekilde ($p<0.01$) farklılaştığı görülmektedir.

4.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine Ait Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi olan “*Öğretmenlerin örgütsel affedicilik görüşleri ve duygusal zeka düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?*” için yapılan istatistiki analizler tablo 4.17’de gösterilmiştir.

Tablo 4.17. Örgütsel Affedicilik ve Alt Boyutlarının Duygusal Zeka Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Analizi Sonuçları

	Duygusal Zeka Genel Boyut	İyi Oluş	Öz Kontrol	Duygusallık	Sosyallik
Örgütsel Affedicilik Genel Boyut	,143*	,417**	-,01	,429**	-0,03
Affediciliği Kabul	,02	,400**	-,07	,396**	-,05
Affediciliği Gerekçelendirme	-,01	,520**	-,04	,506**	,127*

Affediciliği Red	,549**	-0,12	,200**	-0,05	-,147*
------------------	--------	-------	--------	-------	--------

*p<0.05; **p<0.01

Tablo 4.17 incelendiğinde örgütsel affedicilik ve duygusal zeka toplam puanları arasında doğru orantılı ve çok zayıf düzeyde ($r=.14$; $p<0.05$) korelasyon olduğu görülmektedir. Duygusal zeka ölçeğinin “iyi oluş” alt boyutuyla “örgütsel affedicilik genel boyutu” arasındaki pozitif ($r=.42$ $p<0.01$) zayıf; “affediciliği kabul” alt boyutu arasında pozitif ($r=.40$ $p<0.01$) zayıf; “affediciliği gerekçelendirme” alt boyutu arasında yine pozitif ve orta düzeyde ($r=.52$ $p<0.01$) korelasyon olduğu anlaşılmaktadır. Duygusal zeka ölçeğinin “Öz kontrol” alt boyutu ile örgütsel affedicilik ölçeğinin “affediciliği red” alt boyutu arasında doğru orantılı zayıf bir korelasyon ($r=.20$; $p<0.01$) olduğu görülmektedir. Duygusal zeka ölçeğinin “duygusallık” alt boyutunda ise “örgütsel affedicilik genel boyut” arasında pozitif ve zayıf ($r=.43$; $p<0.01$) ; “affediciliği kabul” alt boyutuyla pozitif ve zayıf ($r=.40$; $p<0.01$); ve son olarak “affediciliği gerekçelendirme” alt boyutuyla aralarında pozitif ve orta düzeyde ($r=.51$; $p<0.01$) korelasyon olduğu tespit edilmiştir. Duygusal zeka ölçeğinin “sosyallık boyutu” için tespit edilen anlamlı ilişkiler “affediciliği gerekçelendirme” ($r=.13$; $p<0.05$) ve “affediciliği red” ($r= -.15$; $p<0.05$) alt boyutlarında ve çok zayıf bulunmuştur.

4.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine Ait Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi olan “Öğretmenlerin örgütsel affedicilik algıları duygusal zeka düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı bir yordayıcısı mıdır?” için yapılan istatistiki analizler bu başlıkta tablo 4.18’de gösterilmiştir.

Tablo 4.18. Duygusal Zeka ve Alt Boyutlarının Örgütsel Affedicilik Üzerindeki Etkisi - Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	Std. Hata	β	t	p	R	R ²	Adjusted R ²	F	Durbin Watson
Sabit	32,75	4,99		6,56	.00**	0,59	,349	,335	25,07	1,622
DZ Genel Boyut	0,51	0,20	0,15	2,57	.01**					
İyi Oluş	1,52	0,24	0,40	6,29	.00**					

Öz Kontrol	-0,31	0,24	-0,08	-1,27	0,21
Duygusalılık	1,25	0,22	0,34	5,64	.00**
Sosyallik	-1,05	0,23	-0,31	-4,66	.00**

Bağımlı değişken: Örgütsel Affedicilik

Tablo 4.18 incelendiğinde duygusal zeka genel ve alt boyutlarının örgütsel affedicilik üzerine etkisini belirlemek amacıyla yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda öğretmenlerin duygusal zeka düzeylerinin örgütsel affedicilik düzeylerini yordama gücü % 33,5 olarak bulunmuştur ($R^2=.335$). Analiz sonucuna göre öğretmenlerin duygusal zeka düzeyleri “öz kontrol boyutu” hariç olmak üzere örgütsel affedicilik düzeyleri arasında doğrusal ilişki bulunmakta ve bu yordama gücünün istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu belirlenmiştir ($p<0.01$).

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE DEĞERLENDİRME

5.1. Genel Değerlendirme ve Tartışma

Bu araştırmada İstanbul Bakırköy ilçesinde özel ve devlet okullarının ilköğretim, ortaokul ve lise kademelerinde görev yapan öğretmenlerin örgütsel affedicilik ve duygusal zeka düzeyleri ölçülmüş, demografik değişkenlere göre farklılıkları tespit edilmiş ve öğretmenlerin duygusal zekalarının örgütsel affedicilikleriyle ilişkisi ve yordama gücü sınanmıştır. Araştırmada cevap aranan altı alt problemin sonuçları elde edilen bulgular ışığında sırasıyla sunulmuştur.

5.1.1. Birinci Alt Problem

Öğretmenlerin örgütsel affedicilik düzeylerinin ölçek genelinde orta düzeyde olduğu söylenebilir. Nispeten düşük ortalamaya sahip ifadelerin “affediciliği red” alt boyutundaki ifadeler olduğu; en yüksek ortalamaların ise “affediciliği kabul” alt boyutundaki ifadeler olduğu belirlenmiştir. Kepenekçi ve Nayir (2015) çalışmalarında öğretmenlerin örgütsel affedicilik düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna varmışlardır. Bayram (2020) ise çalışması sonucunda elde ettiği ortalama bu araştırmada elde edilen ortalamayla çok yakın ve orta düzeydedir. Kepenekçi’nin (2004) araştırmasında da öğretmenlerin affetme ile hoşgörüyü benzer şekilde algıladıkları ve küçük hataları affedebilmelerine rağmen tekrar eden hataları affetmekte zorlandıklarını ifade etmiştir.

5.1.2. İkinci Alt Problem

Araştırmada katılımcı öğretmenlerin duygusal zeka düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Nispeten en düşük ortalamaya sahip ifadelerin “duygusallık”; en yüksek ortalamaya sahip ifadelerin ise “iyi oluş” alt boyutundaki ifadeler olduğu tespit edilmiştir. Alanyazın tarandığında yapılan araştırmalarda çoğunlukla öğretmenlerin duygusal zekalarının ortalamanın üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Kabar (2017) ve Konuk (2019) çalışmalarında öğretmenlerin duygusal zekalarının ortalamanın üzerinde olduğunu raporlamışlardır. Yancı (2011) çalışmasında ortaöğretim okulu öğretmenlerin duygusal zeka düzeylerini orta düzey olarak

bulmuştur. Ertuğrul (2020) ise okul öncesi öğretmenlerin duygusal zeka düzeylerinin ortalamadan düşük olarak tespit etmiştir. Alanyazındaki bu farklı sonuçların katılımcı öğretmenlerin çalıştıkları kurum kademesi ve farklı coğrafyalardaki sosyo-kültürel farklılıklardan kaynaklandığı düşünülebilir.

5.1.3. Üçüncü Alt Problem

“Öğretmenlerin yaş, cinsiyet, medeni durum, ebeveynlik durumları, çalıştıkları kurum türü ve meslekteki çalışma süreleri gibi değişkenlerinin örgütsel affetme düzeyleri ve alt boyutlarına göre farklılık göstermekte midir?” alt probleminin cevabını bulmak için yapılan analiz sonuçları maddeler halinde verilmiştir.

• Yaş Değişkeni

Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin örgütsel affetme düzeyleri ve alt boyutları “affediciliği red” alt boyutu dışında yaş değişkenine göre farklılık gösterdiği ve ortalama farklarına bakıldığında öğretmenlerin yaşları arttıkça örgütsel affedicilikleri arttığı tespit edilmiştir. Alanyazında yaşın arttıkça affediciliğin arttığına dair pek çok çalışma bulunmaktadır. Akdemir (2019), Girard ve Mullet, (1997), Konstam, Holmes ve Levine (2003), Lawler-Row ve Piferi (2006), Hantman ve Cohen (2010), Walker ve Gorsuch (2002), çalışmalarında bu araştırmayla örtüşen şekilde yaşın arttıkça affediciliğin arttığı rapor edilmiştir. Araştırma sonuçlarından farklı olarak Asıcı (2013) çalışmasında yaşın affedicilik alt boyutlarında anlamlı bir fark yaratmadığı sonucuna ulaşmıştır. Ancak genel toplam puanlar üzerindeki fark araştırma sonuçlarıyla paralel görünmektedir.

• Cinsiyet Değişkeni

Bulgular ışığında öğretmenlerin örgütsel affedicilik düzeyleri ve tüm alt boyutlarında daha yüksek puanların kadın öğretmenlere ait olduğu belirlenmiştir. Alanyazına göre affetme kavramının kadın öğretmenler için daha yüksek puanlar elde edildiği ve elde edilen sonuçlara benzer sonuçların bulunduğu çalışmalar günümüzden geçmişe doğru Çivan (2013), Hantman ve Cohen (2010) ve Konstam, Chernoff ve Deveney (2001) şeklinde sıralanabilir. Örgütsel affedicilik ölçeğinin kullanıldığı, 346 kişilik öğretmen örneklem grubuyla yapılan çalışmada kadınların erkeklere göre daha yüksek ortalamaya sahip oldukları, ancak cinsiyet değişkenine göre elde edilen bu ortalama farkın anlamlılık düzeyine yakın olsa da istatistiki açıdan anlamlı bulunmadığı rapor edilmiştir (Bayram, 2020). Kadınların erkeklere göre daha fazla

affedici olmaları toplumsal cinsiyet rolleri açısından düşünüldüğünde, kadınların daha çok ilişki yönelimli olarak, duygusal ilişkileri hakkında daha çok düşündükleri, daha duyarlı ve duygusal oldukları görülmektedir (Dökmen, 2004).

Araştırma bulgularımızdan farklı olarak; Kepenekçi ve Nayir (2015) tarafından örgütsel affedicilik ölçeğini geliştirme çalışmasında, ölçek ortaokul öğretmenlerine uygulamış ve elde ettikleri sonuçlara göre cinsiyet Değişkenine arasında istatistiki açıdan anlamlı farklar bulunmadığı sonucuna varılmıştır

- **Medeni Durum Değişkeni**

Araştırmanın bulguları öğretmenlerin örgütsel affedicilik düzeyleri ve tüm alt boyutlarında evli olan öğretmenlerin bekar olanlara göre daha yüksek puanlar elde ettiğini göstermektedir. İstatistiki olarak oldukça yüksek bir güvenilirlik düzeyinde olmak üzere evli öğretmenlerin ortalamaları bekar olanlara göre yüksektir. Araştırma sonuçlarımızı destekleyen çalışmalardan Uysal (2015), Akın vd. (2012) ve Akdemir (2019); evli örneklem grubunun affetme puanlarının bekar örneklem grubundan daha yüksek olduğu sonucuna varmışlardır. Bayram (2020), Kepenekçi ve Nayir (2015) ve Öztürk'ün (2018) çalışmaları ise medeni durum değişkeninin affetme üzerinde farklılaşmadığını yani affetme puan ortalamalarının cinsiyete göre değişmediğini ifade etmişlerdir. Bu farklı sonuçların örneklem gruplarının farklı özelliklerinden kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

- **Çocuk Sahibi Olma Değişkeni**

İstatistiki analizler sonucunda katılımcı öğretmenlerin tüm alt boyut ve toplam puanlarının ortalamalarına bakıldığında “affediciliği red” boyutu dışında çocuk sahibi olanların daha yüksek puanlar elde ettiği tespit edilmiştir. Genel olarak çocuk sahibi olan öğretmenlerin örgütsel affedicilik düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Alanyazında affetmenin çocuk sahibi olma değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulunan tek çalışma Kepenekçi ve Nayir (2015) tarafından gerçekleştirilmiş fakat araştırma bulguları sonuçlarımızla örtüşmemektedir.

- **Kurum Türü Değişkeni**

Araştırma sonuçlarında öğretmenlerin örgütsel affedicilik düzeylerinin kurum türüne göre farklılaştığı görülmektedir. Analiz sonucunda devlet okullarında görev yapan

öğretmenlerin örgütsel affedicilik ve alt boyutlarının tamamında özel okullarda görev yapan öğretmenlerden yüksek düzeyde puanlar elde ettikleri tespit edilmiştir. Alanyazında affetmenin öğretmenlerin çalıştıkları kurum türü açısından farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin herhangi bir çalışmaya ulaşılamamıştır.

- **Kademe Türü Değişkeni**

Elde edilen bulgular ışığında; araştırmaya katılan örneklem grubunun görev yaptıkları okulların kademesine göre örgütsel affedicilik ölçeğinden elde ettikleri puanların farklılaştığı ve “affediciliği red” boyutu dışında kademe yükseldikçe affedicilik puanlarının arttığı tespit edilmiştir. Başka bir deyişle Liselerde görev yapan öğretmenlerin ortaokulda görev yapan öğretmenlerden; ortaokulda görev yapan öğretmenler ise ilkokullarda görev yapan öğretmenlerden daha yüksek puanlar elde ettiği görülmektedir. “Affediciliği red” boyutunda ise ilkokullarda çalışan öğretmenler en yüksek puanları elde etmiştir. Alanyazında nispeten yeni bir kavram olan affediciliğin, öğretmenlerin görev yaptıkları kademe türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığını araştıran herhangi bir araştırmaya ulaşılamamıştır.

- **Mesleki Kıdem Değişkeni**

Katılımcı öğretmenlerin meslekteki kıdem yıllarına göre örgütsel affedicilik düzeylerinin karşılaştırıldığı analiz sonuçlarında meslekteki çalışma yılı grupları büyüdükçe örgütsel affedicilik puanlarının arttığı ancak sadece “affediciliği red” boyutunda mesleki kıdem küçüldükçe puanların arttığı görülmektedir. Bayram (2020) çalışmasında meslekteki kıdem arttıkça affetme puanlarının arttığını rapor etmiş; bu durumu artan tecrübenin getirdiği empati duygusundan kaynaklanabileceğini belirtmiştir.

5.1.4. Dördüncü Alt Problem

“Öğretmenlerin yaş, cinsiyet, medeni durum, ebeveynlik durumları, çalıştıkları kurum türü ve meslekteki çalışma süreleri gibi değişkenlerinin duygusal zeka düzeyleri ve alt boyutlarına göre farklılık göstermekte midir?” alt probleminin cevabını bulmak için yapılan analiz sonuçları maddeler halinde verilmiştir.

- **Yaş Değişkeni**

Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin duygusal zeka düzeyleri ve alt boyutları yaş değişkenine göre “sosyalite” boyutu dışında istatistiki olarak anlamlı farklar

göstermemektedir. “Sosyallik” boyutunda ise yaş aralıkları yükseldikçe puanların azaldığı; başka bir deyişle yaş arttıkça duygusal zekanın sosyallik boyutunun azaldığı söylenebilir. Alanyazında yaş ve duygusal zeka arasındaki ilişkiye yönelik farklı sonuçların bulunduğu pek çok çalışma bulunmaktadır. Farklı sonuçların nedeni araştırmalarının örneklem grupların özelliklerinden ve yaş gruplarının farklılığından kaynaklandığı düşünülebilir. Güngör (2019), Usta (2015), Er (2017), Kabar (2017) ve Ertuğrul (2020) çalışmalarında duygusal zeka ile yaş değişkeni arasındaki anlamlı ilişkiler olmadığını raporlamışlardır. Alanyazında Güler (2006), Kuşaklı (2008), Kızıl (2014) ve Sevindik vd. (2012) ise çalışmalarında duygusal zekanın yaş ile birlikte arttığını ileri sürmektedirler. Sümer (2020) ise çalışmasında bu ilişkiyi duygusal zekanın bazı boyutlarında tespit etmiştir.

• Cinsiyet Değişkeni

Yapılan analizler sonucunda duygusal zeka genel boyut puanlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Ancak ölçeğin alt boyutlarında ise cinsiyete göre farklılıklar belirlenmiş ve bu sonuçlar istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Analiz tablosundaki ortalamalar karşılaştırıldığında “İyi oluş” ve “duygusallık” alt boyutlarında kadınlar; “öz kontrol” ve “sosyallik” alt boyutlarında ise erkeklerin daha yüksek puanlar elde ettiği tespit edilmiştir. Alanyazında duygusal zeka ve cinsiyet değişkeni için pek çok farklı sonucun olduğu araştırmalara ulaşılmıştır. Araştırmada duygusal zekanın genel boyutu için elde edilen sonuçları destekleyen pek çok çalışmadan bahsedilebilir. Sümer (2020), Herece ve Şener (2017), Güngör (2019), Kaya (2015) ve Usta (2015) duygusal zeka ile cinsiyete göre farklılaşmadığını ileri sürmüşlerdir. Gürbüz ve Yüksel (2008) İnci (2014), Dağlı (2006) ve Kenarlı (2007) çalışmalarında kadın örneklem grubunun erkeklere göre daha yüksek puanlar elde ettiğini tespit etmiş ve kadınların duygusal zekalarının daha yüksek olduğunu raporlamışlardır.

• Medeni Durum Değişkeni

Katılımcı öğretmenlerin duygusal zeka “genel boyut” ve “iyi oluş” alt boyutlarında evli olanların bekar öğretmenlere göre daha yüksek puanlar elde ettiği belirlenmiştir. Ancak “sosyallik” alt boyutunda ise ortalamalara bakıldığında bekar öğretmenlerin evli olanlardan daha yüksek ortalamaya sahip oldukları tespit edilmiştir. Analizler sonucu elde edilen ortalama farkları istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. “Öz

kontrol” ve “duygusallık” alt boyutlarındaki ortalama farkları ise anlamlı bulunmamıştır. Sümer (2020), Güngör (2020), Usta (2015) ve Kabar (2017) araştırmalarında duygusal zekanın medeni durum değişkenine göre farklılaşmadığını raporlamışlardır. Araştırma sonuçlarını destekleyen bir araştırma olarak Er (2017) rehber öğretmenlerle yaptığı çalışmada evli öğretmenlerin duygusal zekalarının bekar olanlara göre daha yüksek olduğunu ve bunun bekar öğretmenlerin stres kaynaklı durumlarda daha yalnız kalmalarından kaynaklanabileceğini belirtmiştir.

- **Çocuk Sahibi Olma Değişkeni**

Öğretmenlerin duygusal zeka “iyi oluş” ve duygusallık” alt boyutlarında çocuk sahibi olanların çocuğu olmayan öğretmenlere göre daha yüksek puanlar elde ettiği tespit edilmiştir. Duygusal zeka “genel boyut”, “öz kontrol” ve “sosyallik” alt boyutunda ise iki grup arasında anlamlı farklar bulunmamıştır. Ortalamalara ve analizlere baktığımızda “sosyallik” alt boyutunda çocuk sahibi olmayan katılımcıların çocuklu olanlardan daha yüksek puanlar elde ettiği ve anlamlılık düzeyine oldukça yakın olduğu görülmektedir.

- **Kurum Türü Değişkeni**

Örneklemdaki öğretmenlerin duygusal zeka “genel boyut” undan elde ettikleri puanlar analiz edildiğinde devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin özel okullarda çalışanlardan daha yüksek ortalamaya sahip olduğu ve iki grup arasındaki bu farkın anlamlı bulunduğu söylenebilir. “Öz kontrol” ve “sosyallik” boyutlarında ise durum tam tersi olarak özel okullarda çalışan öğretmenler lehine anlamlı bulunmuştur. Başka bir deyişle bu iki alt boyutta devlet okullarında çalışan öğretmenler özel okulda çalışanlardan daha düşük düzeyde görülmektedir. Diğer boyutlar için gruplar arası farklar anlamlı bulunmamıştır. İnan (2015) araştırmasında kamuda çalışan öğretmenlerin duygusal zeka düzeylerini özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerden daha yüksek olduğunu rapor etmiştir.

- **Kademe Türü Değişkeni**

Katılımcı öğretmenlerin duygusal zeka genel ve tüm alt boyutlarında kurum kademe türü Değişkenine göre elde ettikleri puan ortalamaları farkları istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur. Boyutlara göre gruplar karşılaştırıldığında “genel boyut” için büyükten küçüğe ortalama sırası ilkökul, lise ve ortaokul kademesi gruplarıdır. “İyi oluş” alt boyutunda ise ortaokul, lise ve ilkökul şeklinde bir sıralama olduğu ve en

yüksek puana sahip öğretmenlerin ortaokul kademesinde çalışan öğretmenler; en düşük puan ortalamasına sahip grubun ise ilkokul kademesinde çalışan öğretmenler olduğu tespit edilmiştir. “Öz kontrol” boyutunda ise en yüksek ortalamaya sahip grup ilkokul kademesinde çalışan öğretmenler; en düşük puan ortalamasını elde eden grubun ise lise kademesindeki öğretmenler olduğu tespit edilmiştir. “Duygusallık” ve “sosyallik” alt boyutları için en yüksek ortalamaya sahip grup ortaokul kademesi; en düşük puan ortalamasına sahip olan grubun ise lise kademesi olduğu tespit edilmiştir.

• Mesleki Kıdem Değişkeni

Örneklem grubundaki öğretmenlerin duygusal zeka genel ve tüm alt boyutlarında mesleki kıdem yıllarına göre oluşturulan gruplarda elde ettikleri puan ortalamaları arasındaki farklar istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur. Boyutlara göre gruplar karşılaştırıldığında “genel boyut” için büyükten küçüğe ortalama sırası 1-10 yıl, 21 yaş üstü ve 11-20 yıl kıdem gruplarıdır. “İyi oluş” ve “duygusallık” boyutlarında ise en yüksek puan ortalamasına sahip olan grup 11-20 yıl arası mesleki deneyime sahip öğretmen grubu; en düşük puan ortalamasına sahip grup ise 1-10 yıllık deneyime sahip öğretmen grubu olmuştur. “Öz kontrol” boyutunda ise en yüksek ortalamaya sahip grup 1-10 yıllık kıdeme sahip öğretmenler; en düşük puan ortalamasını elde eden grubun ise 21 yıl ve üstü mesleki kıdeme sahip öğretmenler olduğu tespit edilmiştir. Son olarak “sosyallik” boyutunda ise en yüksek ortalamaya sahip olan grup 11-20 yıl; en düşük ortalamaya sahip grup ise 21 yıl ve üstü grubu olmuştur. Alanyazında yaşla birlikte artan duygusal zeka puanlarının tespit edildiği çalışmalar mevcut iken öğretmenlik mesleği dahil mesleki kıdemin duygusal zeka ile ilişkisinin tespit edildiği çalışmalara rastlanmamıştır. Güngör (2019), İnan (2015), Kabar (2017), Sümer (2020) ve Ertuğrul 2020 çalışmalarında duygusal zeka ile mesleki kıdem arasında anlamlı ilişkiler olmadığını raporlamışlardır.

5.1.5. Beşinci Alt Problem

“Öğretmenlerin örgütsel affedicilik görüşleri ve duygusal zeka düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?” alt probleminin cevabını bulmak için yapılan analiz sonuçlarında duygusal zeka ve örgütsel affedicilik genel boyutları arasında çok düşük ($R=0.14$) pozitif bir korelasyon olduğu alt boyutlarda ise düşük ve orta düzeyde ve doğru orantılı anlamlı korelasyonlar tespit edilmiştir. Bu durumda

duygusal zeka arttıkça örgütsel affedicilik düzeylerinin az da olsa arttığı söylenebilir. Diğer korelasyonlar hepsi pozitif olmak üzere;

- Örgütsel affedicilik “genel boyut” ile duygusal zeka “iyi oluş” ve “duygusallık” alt boyutları arasında düşük ve pozitif,
- Örgütsel affedicilik “affediciliği kabul” boyutuyla duygusal zeka “iyi oluş” ve “duygusallık” boyutları arasında düşük ve doğru orantılı,
- Örgütsel affedicilik “affediciliği gerekçelendirme” boyutuyla duygusal zeka “iyi oluş” ve “duygusallık” boyutları arasında orta düzeyde ve doğru orantılı,
- Örgütsel affedicilik “affediciliği red” boyutuyla duygusal zeka “genel boyut” arasında orta düzeyde ve pozitif; “öz kontrol” boyutu ile çok düşük ve pozitif korelasyonlar tespit edilmiştir.

Alanyazın incelendiğinde yapılan araştırmaya en yakın çalışma olarak Asıcı (2018)’ın “Affetmenin Yordayıcısı Olarak Duygusal Zeka” adlı makalesi değerlendirilebilir. Hertland Affetme ölçeği kullanılarak belirlenen affetme düzeyinin duygusal zeka ve alt boyutlarındaki korelasyon sonuçları araştırma bulgularıyla örtüşmektedir. Asıcı’nın (2018) çalışmasında affetmenin duygusal zekanın tüm boyutlarıyla pozitif yönde ve düşük düzeylerde korelasyonlarını rapor etmiştir. Bu sonuçlar araştırmada elde edilen korelasyon sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Kaya (2015) araştırmasında duygusal zeka ve affetme arasında pozitif ve düşük düzeyde ($r= 0.29$) anlamlı bir ilişki rapor etmiştir. Özteke Kazan, Kesici ve Baloğlu (2017) çalışmalarında affedicilik ile duyguları yönetme becerisi arasında pozitif ve düşük düzeyde ($r= 0.30$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki elde etmişlerdir.

5.1.6. Altıncı Alt Problem

“Öğretmenlerin duygusal zeka düzeyleri, örgütsel affedicilik düzeyleri için istatistiksel olarak anlamlı bir yordayıcı mıdır? alt probleminin cevabını bulmak için yapılan analizler sonucunda duygusal zeka “öz kontrol” dışında genel ve diğer boyutların örgütsel affedicilik düzeylerinin %33.5’lik kısmını açıkladığı, başka bir deyişle duygusal zekanın örgütsel affediciliği %34 oranında yordama gücüne sahip olduğu söylenebilir.

Alan yazın incelendiğinde benzer bir çalışma Asıcı (2018) tarafından Dokuz Eylül Üniversitesi öğrencisi 308 kişilik örneklem grubu üzerinde yapılmış ve araştırmada duygusal zeka için araştırmada kullanılan duygusal zeka ölçeği; affetme davranışlarını ölçmek içinse Hertland Affetme ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda duygusal zekanın affetme düzeyini yordama gücü % 27 olarak bulunmuştur. Bu sonuç araştırmada elde edilen %33.5' lik yüzdeye yakın sayılabilir. Benzer bir çalışma olarak örneklem gruplarının ve affetme ölçeğinin farklı olması göz önüne alındığında birbirine yakın ve örtüşen sonuçların elde edildiği söylenebilir.

5.2. Öneriler

Bu bölümde araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin duygusal zeka ve örgütsel affedicilik düzeylerinin geliştirilmesi amaçlı öneriler maddeler halinde sunulmuştur.

- Öğretmenlerin duygusal zeka becerilerini arttırmaya yönelik var olan hizmet içi eğitim ve kursların sayısı artırılarak affetme davranışları geliştirmeleri ve bu sayede tüm eğitim kurumlarında eğitim kalitesini artırma hedefi için oldukça önem arz eden paydaşlar arası iletişim becerileri kazandırılabilir. Böylelikle paydaşlar arası oluşabilecek anlaşmazlıklar en aza inebilir. Gerçekleşen anlaşmazlıklar da daha kısa sürede çözülebilecektir.
- Eğitim kurumlarında tüm personel, öğrenci ve veliler arasında güçlü bir iletişim ağı kurularak yönetsel kararların alınması ve demokratik bir ortam sağlanarak kurum vizyon ve misyonlarının hayata geçirilmesi sağlanabilir.
- Okullardaki iletişimsel problemleri veya kişisel anlaşmazlıkları en aza indirmek için tüm paydaşları kapsayacak organizasyonlar (eğlence veya kültürel geziler veya etkinlikler) düzenlenebilir.
- Paydaşlar arası oluşabilecek anlaşmazlıkları çözmek (affetmek) adına okullarda iletişim becerileri güçlü ve deneyim sahibi kişiler arabulucu olarak gönüllü görüşmeler.

- Bir örgüt olarak düşünöldüğünde okullardaki personelin görev tanımları ve denetleme veya değeriendirme kriterleri mümkün olduğunca demokratik, adil ve şeffaf şekilde yapılabilir.
- Okul müdürleri yönetmeliklerde de belirtildiğı gibi okulu personeliyle birlikte yürötmek adına özellikle öğretmenlerle ilgili kararları hep birlikte almalıdır.
- Okul yönetimleri öğretmenleri özellikle mesleki ve kişisel gelişimlerini arttıracak faaliyetlere katılmaları için teşvik edebilir ve bu süreci kolaylaştırabilirler.



KAYNAKÇA

- Adam Karduz, F.(2019). Affetme Eğilimi Kazandırmaya Yönelik Psiko-eğitim Programının Affetme Eğilimi Kazandırma ve Beş Faktör Kişilik Özellikleri Üzerindeki Etkisi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi.
- Akın, M., Özdevecioğlu, M. & Ünlü, O. (2012). Örgütlerde intikam niyeti ve affetme eğiliminin çalışanların ruh sağlıkları ile ilişkisi. Amme İdaresi Dergisi, 45 (1), 77-97.
- Akdemir, E. (2019). Öğretmen Adaylarının Sosyotropik-Otonomik Kişilik Özellikleri ile Bağışlama Eğilimlerinin İncelenmesi (Yüksek Lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Akyol, M.A. (2019). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Seviyelerinin ve Problem Çözme Becerilerinin Farklı Değişkenlere Göre Karşılaştırılması. (Yüksek Lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Alpay, A., (2009). Yakın İlişkilerde Bağışlama: Bağışlamanın; Bağlanma, Benlik Saygısı, Empati ve Kıskançlık Değişkenleri Yönünden İncelenmesi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Psikoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Altan, T.T.ve Çivitçi, A. (2017). Öfke ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkide Affetmenin Düzenleyici Rolü. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Cilt: 9, Sayı: 18, (s.308-327).
- Aslan, Ş. (2009). Duygusal Zeka ve Dönüşümcü, Etkileşimci Liderlik. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.

- Arslan, M., Güven, Y. (2015). Duygusal Zeka Eğitiminin Öğrencilerin Duygusal Zeka Düzeylerine Etkisi, *Journal of International, Educational and Economics Perspectives* 3 (1) 13–26.
- Asıcı, E. (2018). Affetmenin Yordayıcısı Olarak Duygusal Zeka. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 47(47), 23-37.
- Asıcı, E. (2017). Duygusal Öz-Yeterlik ve Affetmenin Algılanan Stres Düzeyini Yordayıcı Rolü. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 1353-1375.
- Asıcı, E. ve Karaca, R. (2014). Öğretmen Adaylarında Affetme Özelliği ve Özduyarlık. *International Journal of Social Science*, 27, 489-505.
- Atabek, E. (2000). *Bizim Duygusal Zekamız*, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
- Aydın, F.T. (2017). Pozitif Bir Karakter Gücü Olarak Affedicilik. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 5(1), 1-22.
- Aytaç, Ö. (2004). Örgütler: Sosyolojik Bir Perspektif. *Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 189-217.
- Ayten, A. (2009). Affedicilik ve Din: Affetme Eğilimi ve Dindarlıkla İlişkisi Üzerine Ampirik Bir Araştırma, *Marmara Üniversitesi. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 37(2), 111-128.
- Babaoğlu, E.(2010). Okul Yöneticilerinde Duygusal Zekâ. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1),119-136.
- Baltaş, A. (2000). *Ekip çalışması ve liderlik*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Bar-On, R. (2007). “How Important is It to Educate People to be Emotionally Intelligent and Can It Be Done?”. *Educating People To Be Emotionally Intelligent*. (Ed: Reuven Bar-On, Jacobus G. Maree, Maurice J. Elias). USA: Greenwood Publishing Group.

- Bayın, Ü. (2020). Ergenlerde Affetme ve Algılanan Sosyal Destek. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Bayram, S. (2020). Öğretmenlerin Örgütsel Affedicilik Algıları ile Örgütsel Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi) <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Bugay, A. ve Demir, A. (2011). Hataya İlişkin Özelliklerin Başkalarını Affetmeyi Yordaması. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4(35), 8-17.
- Bugay, A. ve Demir, A. (2012). Affetme Arttırılabilir mi? : Affetmeyi Geliştirme Grubu. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4 (37), 96-106.
- Cameron, K. & Caza, A. (2002). Organizational and Leadership Virtues and the Role of Forgiveness. Journal of Leadership and Organizational Studies, 9(1), 34-48.
- Campos, B., Keltner, D. ve Tapias, M. P. (2004). Encyclopedia of Applied Psychology. (Edt:Charles D. Spielberger). USA: Elsevier Academic Press.
- Cherniss, C. & Goleman D. (2001). The Emotionally Intelligent Workplace. San Francisco: John Wiley and Sons.
- Cooper R. K., Sawaf, A. (1997). Emotional Intelligence in Leadership and Organizations. New York: The Berkley Publishing Group.
- Çakar, U & Arbak, Y. (2003). Dönüşümcü Liderlik Duygusal Zeka Gerektirir mi? Yöneticiler Üzerinde Örnek Bir Çalışma. D.E.Ü.İ.İ.B.F.Dergisi, 18(2), 83-98.
- Çakar, U. ve Arbak, Y. (2004). Modern Yaklaşımlar Işığında Değişen Duygu-Zeka İlişkisi ve Duygusal Zeka, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(3): 23-48.

- Çıvan, İ. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Kişilerarası İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaları ve Başkalarını Bağışlama Davranışlarının İncelenmesi. (Yüksek Lisans tezi).https://tez.yok.gov.tr/Ulusal_Tez_Merkezi adresinden edinilmiştir.
- Çoklar, I.(2014). Kişilik Özellikleri ile Bağışlama Eğilimi Arasındaki İlişkinin İntikam Güdüsü ve Adalet Duyarlılık Temelinde İncelenmesi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi.
- Çüçen, M. (2014). Duygusal Zeka İle Bütüncül Performansın Bir Unsuru Olarak Örgütsel Vatandaşlık Davranışları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Dağlı, G.,Silman, F. Ve Çağlar M. (2008). Liderlerin Başarısında Duygusal Zekanın Rolü ve Önemi. Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, sayı: 17, 22-46.
- Dağlı, M. E. (2006). Ergenlikte Zekâ Bölümü, Duygusal Zekâ ve Akademik Başarı Arasındaki İlişki. (Yüksek Lisans tezi).<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Deniz, M. E., Özer, E., ve Işık, E. (2013). Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği–Kısa Formu – kısa formu: geçerlik ve güvenirlik çalışması. Eğitim ve Bilim, 38(169), 407-419.
- Demir, R. Ve Türk, F. (2020). Pozitif Psikoloji: Tarihçe, Temel Kavramlar, Terapötik Süreç, Eleştiriler ve Katkıları. Humanistic Perspective, 2(2), 108-125.
- Doğan, S., Şahin, F. (2007). Duygusal Zeka: Tarihsel Gelişimi ve Örgütler İçin Önemine Kavramsal Bir Bakış. Çanakkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 16:1 s.231-252.
- Dökmen, Z. Y. (2004). Toplumsal cinsiyet sosyal psikolojik açıklamalar. Ankara: Sistem Yayıncılık.

- Elvanesentürk, S. (2019). Duygusal Zekanın Örgütsel Sinizm Üzerine Etkisi: Bankacılık Sektöründe Çalışanlara Yönelik Bir Araştırma. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Enright, R. D., & Gassin, E. A. (1992). Forgiveness: A developmental view. *Journal of Moral Education*, 21, 99–114.
- Enright, R. D. (1996). Counseling within the Forgiveness Triad: On Forgiving, Receiving Forgiveness, and Self-Forgiveness. *Counseling and Values*, 40(2), 107- 126.
- Erdem, O. (2012). Nitelikli İnsan Olmanın Ölçütleri Unvansız Liderlik, Yakamoz Kitap, İstanbul.
- Ekman, P. (1999). Handbook of Cognition and Emotion. Basic Emotions. (Edt. Tim Dalgeish, Mick J. Power) .England: John Wiley&Sons Ltd.
- Ertuğrul, N. (2020). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Duygusal Zeka Düzeylerinin Problem Çözme Becerilerine Etkisi. (Yüksek Lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Er, A.Ç. (2017). Rehber Öğretmenlerde Mesleki Benlik Saygısı, Duygusal Zeka ve Yaşam Doyumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. (Yüksek Lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Evans, D. (2001). *Emotion: The Science of Sentiment*. New York: Oxford University Press.
- Freedman, S. R., & Enright, R. D. (1996). Forgiveness As an Intervention Goal with Incest Survivors”. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 64, 983-992.
- Gardner, H. (1999). *Intelligence Reframed: Multiple Intelligence for the 21. Century*. New York: Basic Books.

Gardner, H. (1999) Çoklu Zeka (Çev. M.Tüzel) BZD Yayıncılık, Enka Vakfı, İstanbul.

Gardner, H. (1993). Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligence. New York: Basic Books.

Goleman, D. (2000). İşbaşında Duygusal Zeka. (Çev. Handan Balkara). İstanbul: Varlık Yayınları.

Goleman, D. (2016). Duygusal Zeka: Duygusal Zeka Neden IQ'dan Daha Önemlidir? (Kırk beşinci Baskı). (Çev. Banu Seçkin Yüksel). İstanbul: Varlık Yayınları.

Gökçe Herece, F., Şener, İ. (2017). Duygusal Zekâ ile Tükenmişlik Arasındaki İlişki: Kamu Sektöründe Bir Uygulama Gazi İktisat ve İşletme Dergisi, 2017; 3(3): 38-54.

Güler, A. (2006). İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Duygusal Zekâ Düzeyleri ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Güney, S. (2000). Davranış Bilimleri. (7.baskı), Nobel Yayınları, Ankara.

Güngör, A. (2019). Okul Yöneticilerinin Duygu Yönetimi Yeterlilikleri ile Öğretmenlerin Motivasyon Düzeyleri Arasındaki İlişki. (Yüksek Lisans Tezi) <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

Gürbüz, S., Yüksel, M. (2011). Çalışma Ortamında Duygusal Zeka: İş Performansı, İş Tatmini, Örgütsel Vatandaşlık Davranışı ve Bazı Demografik Özelliklerle İlişkisi. Doğu Üniversitesi Dergisi, 9 (2), 174-190. ss.

Hall, J. H., & Fincham, F. D. (2008). The Temporal Course of Self-Forgiveness.

Journal of Social and Clinical Psychology, 27(2), 174-202.

Hantman, S., & Cohen, O. (2010). Forgiveness in late life. *Journal of Gerontological Social Work*. 7(53), 613-630.

Hillman, J. (1972). *Emotion: A Comprehensive Phenomeology of Theories and Their Meaningsfor Therapy*. Illinois: Northwestern University Press.

Girrard, M., Mullet, E. (1997). Forgiveness and its determinants in adolescents, adults, and elderly persons. *Journal of Adult Development* 4:209-220

İsmayıl, Ü. (2019). Öğretmenlerin Duygusal Zekalarının Örgütsel Güvene Etkisi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana bilim Dalı, Konya.

İşmen, A. Esra. (2004). Duygusal Zeka ve Aile İşlevleri Arasındaki İlişki. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(11), 55-75.

İşmen, Esra (2001). Duygusal Zeka ve Problem Çözme. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı 13, 111-124.

İnan, G. (2015). Ortaokul Öğretmenlerinin Problem Çözme Becerileri ve Duygusal Zeka İlişkisi. (Yüksek Lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

İnci, S. (2014). Aday Öğretmenlerin Duygusal Zeka ile Yaşam Doyumu Düzeyleri Arasındaki İlişki. (Yüksek Lisans Tezi) <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

Lyons, W. (1999). *Handbook of Cognition and Emotion. The Philosophy of Cognition and Emotion*, (Edt. Tim Dalgeish, Mick J. Power) .England: John Wiley&Sons Ltd.

Lawrence, O. (1997). *Personality*. (7th edt.) New York: John Viley & Sons Inc.

- Kabar, M. (2017). Öğretmenlerin İşe Bağlılık Düzeyleri ile Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Marmara Üniversitesi Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ortak Yüksek Lisans Programı, İstanbul.
- Kahveci, G., Kotbaş, S. ve Avcı T. (2018). Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Affedicilik Algıları ve Örgütsel Bağlılık Düzeyleri Arasındaki İlişki. Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi , 9(2), 449-473.
- Kara, E., (2009). “Dini ve Psikolojik Açıdan Bağışlayıcılığın Terapötik Değeri”,Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt. 2, Say: 8, 221–229.
- Karaca, R. & Asıcı, E. (2014). Öğretmen Adaylarında Affetme Özelliği ve Öz-duyarlık. Akademik Sosyal Bilimler Çalışmaları Dergisi, 27, 489-505.
- Karakoçan, E. (2018). Duygusal Zekanın Çalışan Performansı Üzerindeki Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Karasar, N. (2013), Bilimsel araştırma yöntemi, Nobel Akademi Yayınevi, Ankara.
- Kararımkar Ö. & Siviş R. (2018). Modernizmden Postmodernizme Geçiş ve Pozitif Psikoloji. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 3(30),103-110.
- Karduz Adam, F.F. (2019). Affetme Eğilimi Kazandırmaya Yönelik Psiko-Eğitim Programının Affetme Eğilimi Kazandırma ve Beş Faktör Kişilik Özellikleri Üzerindeki Etkisi. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim dalı, Doktora Tezi.
- Kaya, F. (2015) Üniversite Öğrencilerinin Affetme ve Mükemmeliyetçilik Düzeyleri Arasındaki İlişki: Duygusal Zekanın Aracının Rolü. (Yüksek Lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkeziadresinden> edinilmiştir.

Kayış, A. (2008). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. (Ed: Şeref Kalaycı) Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

Kenarlı, Ö. (2007). Duygusal zekâ-akademik başarı etkileşimine ilişkin öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi.(Yüksek Lisans tezi).
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir

Kepenekçi, Y. K. (2004). Sınıf Öğretmenlerine Göre Hoşgörü. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 38, 250-265.

Kepenekçi, Y. K. ve Nayır, K. F. (2015). Örgütsel Affedicilik Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Öğretmenlerin Örgütsel Affediciliğe İlişkin Görüşleri. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11(3), 922-934.

Kızıl İ. (2014). Öğretmenlerin Duygusal Zekâları İle Örgütsel Adanmışlıkları Arasındaki İlişki, Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Koçel, T. (2005), İşletme Yöneticiliği, 10. Baskı, İstanbul: Arıkan Yayıncılık.

Konan N. & Nazlı K. (2018). Okul Yöneticilerinin Örgütsel Affedicilik Düzeyleri. Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8(16), 127-143, Bingöl.

Kondrad, S.; Hendl, C. (2002). Duygularla Güçlenmek (EQ). (Edt. R.Demir). İstanbul: Hayat Yayınları.

Konstam, V., Chernoff, M., & Deveney, S. (2001). Toward forgiveness: the role of shame, guilt, anger, and empathy. Counseling And Values. 46, 26-39.

Konuk N. (2019). İlkokul Öğretmenlerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Örgütsel Vatandaşlık Durumları Arasındaki İlişki. (Yüksek Lisans Tezi)
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

Köksal, A. (2007). Üstün Zekalı Çocuklarda Duygusal Zekayı Geliştirmeye Dönük Program Geliştirme Çabası. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kulaksızoğlu, A. (2005). Ergen Psikolojisi. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Kuşaklı Yılmaz B. (2008) Yönetici Hemşirelerin Duygusal Zeka Yetenekleri ve Liderlik Davranışları. (Yüksek Lisans tezi) <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

Kuzgun, Yıldız (2006), İlköğretimde Rehberlik, 6. Basım, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Lawler-Row, K. A., Piferi, R. L.(2006). The forgiving personality: predicting a life well lived. *Personality and Individual Differences*. 41, 1009-1020.

Mabaçoğlu, F. (2006). Duygusal Zeka ve Duygusal Zekanın Gelişimine Katkıda Bulunan Etkenler. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Macaskill, A. (2012). Differentiating Dispositional Self-Forgiveness from Other-Forgiveness: Associations with Mental Health and Life Satisfaction. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 31(1), 28-50.

McCullough, M. E., & Worthington, E. E. (1999). Religion and the forgiving personality. *Journal of Personality*, 67, 1141-1164.

McCullough, M., Worthington, E.,& Rachal, K. (1997). Interpersonal Forgiving in Close Relationships.*Journal of Personality and Social Psychology*, 73(2), 321-336.

Nayir, F. K. & Kepenekci, Y. K. (2016). Öğretmenlerin Örgütsel Affediciliğe İlişkin Görüşlerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 4168-4180.

- Öksüz, Y. & Baba Öztürk, M. (2017). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Bağışlama İstekliliğinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Omü örneği. TÜBAV Bilim, 10 (1), 114-125.
- Özer, E. & Deniz, M.(2014), Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin Duygusal Zeka Açısından İncelenmesi. İlköğretim Online, 13(4), 1240-1248, [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Özer, E. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin Duygusal Zeka ve Beş Faktör Kişilik Özellikleri Açısından İncelenmesi. Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilimdalı, Doktora Tezi.
- Özteke Kazan, H.İ., Kesici, Ş., Baloğlu, M. (2017). Affedicilik ve Duyguları Yönetme Becerisi. Dergipark. Cilt 15, No.34, 193-215.
- Özdoğan, Ö. (2009). Mutluluğu Seçiyorum. Ankara: Özdenöze Yayınları.
- Özgür, H. & Eldeleklioğlu J. (2017). REACH Affetme Modelinin Türk Kültürü Üzerinde Etkililiğinin İncelenmesi. The Journal of Happiness & Well-Being, 5(1), 98-112.
- Öztürk, G. (2018). Üniversite Öğrenimi Gören Öğrencilerin Algıladıkları Duygusal İstismar ile Affetme ve Öznel İyi Oluş Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. EBSCO. 13.Bölüm, s.1465 – 1485
- Peterson, C., & Seligman, M. E. (2000). The classification of strengths and virtues: The VIA manual (Working paper). University of Pennsylvania.
- Rye, M.S.,Pargament, K.I., Ali, M.A., Beck, G.L., Dorff, E.N.,Hallisey, C., Williams, J.G. (2000). Religious perspectives on for giveness. In M. E.

- McCullough, K.I. Pargament, ve C.E. Thoresen(Eds.), Forgiveness: Theory, research, andpractice (pp. 17–40). NewYork, NY: Guil ford Press.
- Salovey, P Grewal, D. (2005). The Science of Emotional Intelligence, Current Directions in Psychological Scince, Yale University, 14(6), s.281.
- Sevindik F, Uncu F, Dağ D. (2012). Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Fırat Üniversitesi. Sağ.Bil.Tıp Dergisi, 26 (1) ; 21- 26.
- Sezer, S. & Özer M. (2020). Narsistik Kişilik Özellikleri ile Affedicilik Arasındaki İlişki: Bağlanma Stilllerinin Aracı Rolü. Uluslar Arası Toplum Araştırmaları Dergisi, 15(22).
- Seligman, M. E. P. (1998). Positive social science. APA Monitor, 29(2), 5.
- Seligman, M.E.P. & Csikszent mihalyi, M. (2000). Positive psychology an introduction. American Psychologist, 55, 5-14.
- Simmens, S.; Simmens, J.C. (1997). Measuring Emotional Intelligence. Texas: The Summit Publishing.
- Stys, Y., Brown, S.L. (2004). A Review of the Emotional Intelligence Literature And Implications for Corrections (Araştırma Raporu).
- Sümer, V. (2020). Öğretmenlerin Duygusal Zeka ve Öz Yeterlik Düzeylerinin Politik Becerilerine Etkisi. (Yüksek Lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Şahin, M. (2013). Affedicilik İle Psikolojik İyi Olma Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Sakarya.

- Shapiro, J.S. (1999). Loneliness: Paradox or artifact? American Psychologist, Vol 54(9), Sep 1999, 782-783.
- Şener, E. (2019). Affetme Niyeti Eleştirel Düşünme Eğilimine Duyarlı mıdır? Gümüşhane Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elektronik Dergisi, 10(3), 522-532.
- Şener, E. & Çetinkaya, F. (2015). Bir Liderlik Özelliği Olarak Affetme ve Örgütsel Düzeyde Etkileri Üzerine Bir İnceleme. İşletme Araştırmaları Dergisi, 7(4), 24-42.
- Şener, E. & Çetinkaya, F. (2016). Çalışma Yaşamında Affetme Eğilimi ve Duygusal Emek İlişkisi. Kastamonu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, sayı 14, Kastamonu.
- Taysi, E. (2007). İkili ilişkilerde Bağışlama: İlişki Kalitesi ve Yüklemelerin Rolü. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tatarlar, C , Güneri Çangarlı, B . (2017). "İntikam mı Affetme mi? Örgütsel Yaşamda Çok Bilinmeyenli Bir Denklem". Ege Academic Review 18: 591-603.
- Titrek, O. (2007). IQ'dan EQ'ya. Ankara: Pagem Yayıncılık.
- Topbaşoğlu, T. & Çivitci, A. (2017). Öfke ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkide Affetmenin Düzenleyici Rolü. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(18), 308-327.
- Tuğrul, C. (1999). Duygusal Zeka. Klinik Psikiyatri Dergisi, 1, 12-20.
- Usta, Ç. Y. (2015). İlkokul Öğretmenlerinin Duygusal Zeka Düzeyleri İle Okul Müdürlerinin Liderlik Stillerini Algılayışları Arasındaki İlişki. (Yüksek Lisans Tezi) <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

Uysal, V. (2015). Genç Yetişkinlerde Affetme Eğilimleri ve Dini Yönelim/Dindarlık. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 48, 35-56.

Walker, D.F., Gorsuch, R.L. (2002). Forgiveness within the big five personality model. Personality and Individual Differences. 32(7), 1127-1137.

Worthington, E. L. Jr. (2003). Forgiveness and reconciliation: Bridges to wholeness and hope.(Revised edition). USA:InterVarsity Press.

Yavuz, K. E. (2009). Duygusal Zeka. İstanbul: Hayat Yayınları.

Yancı, F. (2011). Ortaöğretim Okulu Öğretmenlerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Örgütsel Vatandaşlık Davranışları Arasındaki İlişki (Yüksek Lisans tezi).<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). Spss Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Detay Yayıncılık.

Yesilyaprak, B. (2001). Duygusal Zeka ve Eğitim Açısından Doğurguları. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, Sayı: 25, 139-146.

Yüksel, M. (2006). Duygusal Zeka ile Performans İlişkisi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

EKLER

EK – A.Kişisel Bilgi Formu

Bu anket formu bazı kişisel özelliklerinizi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Bu soruları yanıtlarken sizin durumunuz için en uygun olan cevabı yazınız veya seçeneği işaretleyiniz. Vereceğiniz bilgiler bir araştırmada kullanılacağı için soruların tümünü yanıtlamanız rica olunur.

Yardımanız için teşekkür ederiz.

1. Yaşınız :

2. Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek

3. Medeni Durumunuz : () Evliyim () Bekarım

4. Çocuğunuz var mı ? : () Evet () Hayır

5. Branşınız :

6. Çalıştığınız kurum : () İlkokul () Ortaokul () Lise

7. Çalıştığınız kurum : () Devlet () Özel

8. Çalıştığınız kurumda kaçınıcı yılınıızı çalışıyorsunuz? :

9. Öğretmenlikte kaçınıcı yılınıızı ?

() 1 – 5 yıl

() 6 – 10 yıl

() 11 – 15 yıl

() 16 – 20 yıl

() 21 yıl ve üstü

EK – B. Örgütsel Affedicilik Ölçeği

		Katılma Derecesi				
		Hiçbir Zaman	Nadiren	Biraz	Çoğu Zaman	Her Zaman
Okul ortamında meslektaşlarımla ilişkilerimde;						
1	Bana yapılan haksızlığı affettiğimde kendimi daha iyi hissederim.	☐	☐	☐	☐	☐
2	Kendimi iyi hissetmek için bana yapılan haksızlığı affetmeyi tercih ederim.	☐	☐	☐	☐	☐
3	Bana yapılan haksızlık tekrarlandığında bile affederim.	☐	☐	☐	☐	☐
4	Bana haksızlık yapan kişiye karşı hoşgörülü davranırım.	☐	☐	☐	☐	☐
5	Bana yapılan haksızlığı affetmenin erdemli bir davranış olduğunu düşünürüm.	☐	☐	☐	☐	☐
6	Bana haksızlık yapıldığında bunu zamana bırakarak yatışmaya çalışırım.	☐	☐	☐	☐	☐
7	Affedici insanların güçlü bir kişiliğe sahip olduğuna inanırım.	☐	☐	☐	☐	☐
8	Bana yapılan haksızlığı geçmişte bırakırım.	☐	☐	☐	☐	☐
9	Eğer ilk kez oluyorsa bana yapılan haksızlığı affederim.	☐	☐	☐	☐	☐
10	Bana haksızlık yapan kişiye ihtiyaç duyduğunda yardımcı olmaya çalışırım	☐	☐	☐	☐	☐

EK – C. DUYGUSAL ZEKA ÖZELLİĞİ ÖLÇEĞİ (TEIQue-SF) KISA FORM

Yönerge: Lütfen aşağıdaki her ifadeyi o ifadeye katılma ya da katılmama derecenizi yansıtan rakamı daire içine alarak cevaplayınız. İfadelerin tam anlamı hakkında çok uzun düşünmeyiniz. Hızlı ilerleyiniz ve kesin cevaplar vermeye çalışınız.

İfadelerin tam anlamı hakkında çok uzun düşünmeyiniz. 1- Doğru ya da yanlış cevap yoktur. 1-Hiç katılmıyorum 7-Tamamen katılıyorum arasında 7 cevap seçeneğiniz vardır. İlginiz ve zaman ayırdığınız için teşekkürler.

1 2 3 4 5 6 7

Kesinlikle Katılmıyorum

Kesinlikle katılıyorum

1. Genel anlamda, yüksek motivasyonlu birisiyim.	1	2	3	4	5	6	7
2. Duygularımı düzenlemekte genellikle zorlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
3. İnsanlarla etkin bir biçimde başedebilirim.	1	2	3	4	5	6	7
4. Verdiğim kararlarımı sıklıkla değiştirme eğilimim vardır.	1	2	3	4	5	6	7
5. Çoğu zaman hangi duyguyu hissettiğimi ayırt edemem.	1	2	3	4	5	6	7
6. Birçok iyi özelliğe sahip olduğumu düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
7. Haklarımı savunmak benim için genellikle zordur.	1	2	3	4	5	6	7
8. Diğer insanların duygularını bir şekilde etkileyebilme yeteneğim vardır.	1	2	3	4	5	6	7
9. Olayların akışına göre hayatımı düzenlemek benim için genellikle zordur.	1	2	3	4	5	6	7
10. Genelde stresle başedebilirim.	1	2	3	4	5	6	7

EK – D. ARAŞTIRMA VE ÖLÇEK İZİN YAZISI



T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-59090411-20-23104187
Konu : Anket ve Araştırma İzinleri

26/03/2021

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Yezilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarihli ve 2020/2 sayılı genelgesi.

Aşağıda bilgileri verilen araştırmaların; 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununa aykırı olarak kişisel veri istenmemesi, öğrenci velilerinden açık rıza onayı alınması, yüz yüze eğitime geçmiş olan kurumlarımızda, Covid-19 tedbirlerinin araştırmacı ve ilgili kurum idarelerince alınması, bilimsel amaç dışında kullanılmaması, bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen mubârrû ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarınıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun kamuyayla paylaşılmaması ve araştırma bittikten sonra 2 (iki) hafta içerisinde Müdürlüğümüze gönderilmesi, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim ve öğretimi aksatmayacak şekilde, 2020-2021 eğitim ve öğretim yılında ilgi genelge esasları dâhilinde uygulanması kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınıza da uygun görüldüğü takdirde olursanız arz ederim.

Levent YAZICI
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
26/03/2021
Dr. Hasan Hüseyin CAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:

- 1- Yazılar ve Ekleri (85 Sayfa)
- 2- Genelge (3 Sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır.
Adres : Beşikdüzü Mah. İsmet Öktem Cad. No: 1 Sahnebahar Parki İstanbul
Telefon : 0212 384 36 32
E-posta : stratejigelisteme34@seb.gov.tr
Kap Adresi : meb@il1.kap.tr
Belge Doğrulama : <https://www.tadkiya.gov.tr/meb-alya>
İlgi İçin : Aydin BALTA
Ünvanı : Veri Hedefleme ve Kontrol İşletmeni
İmza Adresi : <http://istanbul.meb.gov.tr>

Bu evrak güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır. <https://veritaskimi.meb.gov.tr> adresinden CC88-030C-3552-9015-03F9 kodu ile teyit edilebilir.

Windows
Windows
Ayarlar





T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-59090411-20-23104187
Konu : Anket ve Araştırma İzni

26/03/2021

ANKET VE ARAŞTIRMA İZNI UYGUN GÖRÜLENLER
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ

2020 - 2021 EĞİTİM VE ÖĞRETİM YILINDA GEÇERLİDİR

Araştırmacı	Yazı Tarihi	Sayı	Araştırma Konusu	Araştırma Yeri	Araştırma Kişiler
İslam SOYDAŞ	04.02.2021	3506	Liselerde Görev Yapan Öğretmenlerin Örgütsel Güven ve İş Tatmin Düzeylerinin İncelenmesi	Güngören İlçesinde	Liselerde Görev Yapan Öğretmenlere
Elvin TEKİN	09.02.2021	4077	Öğretmenlerin Örgütsel Afiyetlilik Düzeyleri ile Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki İlişki	İl Genel	Öğretmenlere

Bu belge güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır.
Adres : Birliklik Mah. İsmail Öktem Cad. No: 1 Sultanzade Park İstanbul
Telefon : 0312 384 28 22
E-posta : iletisim@isik.gov.tr
Kayıt Adresi : iletisim@isik.gov.tr
Belge Değışikliği : <https://www.turkiye.gov.tr/isik-iletisim>
Bilgi İletişim : Aysel BALTA
Uzman : Veri İşletimi ve Kontrol İşletimi
İnternet Adresi : <http://isik.gov.tr>

Bu belge güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır. İmza Bilgileri: İmza Sahibi: İsmail Öktem, T.C. Kimlik No: 30510000000, T.C. Vatandaşlık No: 30510000000, T.C. Kimlik No: 30510000000

